

"Jandarma Bölge Komutanı Bahtiyar Aydın'ın bir 'kaza kurşunu' veya başka bir amaçla öldürülmesine kadar varan gelişmeler zinciri de, TC'nin Kürdistan'da bugüne kadar yürüttüğü politikalar konusunda ısrarlı olduğunu bir kez daha kanıtıyor. TC, son MGK ve hükümet kararlarıyla, başta Kürt halkı olmak üzere halklarımıza kan ve gözyaşından, açlık ve yoksulluktan başka birşey getirmeyen kirli savaşı, hem de Kürt toplumunun bütün kesimlerini kapsayacak bir biçimde tırmandırmada ısrarlı olduğunu ortaya koyuyor."
(Haberi 15. sayfada)

LİCE'DE DEVLET DEPREMİ

✓ Diyarbakır'da görüştüğümüz, Lice'den kaçmayı başaran bir tanık, saldırı sırasında askerlerin "Biz generali bile öldürdük, hepimizi öldüreceğiz" dediklerini söyledi.

✓ Saldırı sonrası gazetecilerin ve Deniz Baykal ile beraberindeki heyetin Lice'ye sokulmaması, giriş çıkışların halen kontrollü yaptırılması ve yetkililerdeki telaş; suçluyu gösteriyor.

Zarife Cantürk. Gazdan zehirlendi vücudunda 1. derece yanıklar var. (Foto:M.G)

DİYARBAKIR (Medya Güneşi)- Devlet güçlerinin 22 Ekim'de havadan ve karadan başlattıkları saldırı sonucu, Lice'de yüzlerce ev ve işyeri tahrip olurken onlarca kişi de yaşamını yitirdi. Yaralı sayısının yüzlerle ifade edildiği bildirilen Lice'de sokağa çıkma yasağı fiili olarak sürerken, ilçeye giriş ve çıkışlara da izin verilmiyor. Saldırıdan sonra başlatılan operasyonlarda yüzlerce kişi gözaltına alındı.

Devlet yetkilileri ilçedeki resmi binalara gerillalarca saldırı düzenlenmesi üzerine kendilerinin karşılık verdiklerini iddia ederlerken, ARGK komutanlığı olay tarihinde Lice'nin içinde veya dışında herhangi bir eylemlerinin bulunmadığını açıkladı.

Saldırı sırasında Lice yakınlarında bulunan görgü tanıklarının ifadelerine göre, bombalamalardan sonra ilçenin üzerinde bir gaz bulutu oluştu. Birçok kişi, bu gazların boğucu etkisiyle yaşamını yitirirken; yaralıların birçoğunda da, bu silahların etkisiyle oluştuğu sanılan yanık izlerine rastlandı. Halen Diyarbakır'daki hastanelerde yatmakta olan 5 kişinin bombalardan çıkan gazlardan zehirlenmiş olduğu öğrenildi.

Asliye Canpolat (20). Vücudunda 1. dereceden yanıklar var ve gözlerini kaybetti. (Foto: Medya Güneşi)

22 Ekim'de Lice'de öldürülen Tuğgeneral Bahtiyar Aydın olayıyla ilgili olarak resmi yetkililer tarafından yapılan çelişkili açıklamalar, generalin kim tarafından ve nasıl öldürüldüğü konusundaki kuşku arttırdı.
(Haberi sf. 3'te)

Medya Gündemi: Gazete yasağı, Dersim olayları, DEP ve parlamento Sayfa 2

- Panorama Gavek Hêja: Weqfa Şêx Seîd rûpel 3
- Kürt Federe Devletinin Kurtlarla Dansı sayfa 4
- Özelleştirme ve Kürtler sayfa 6
- SSCB Kürtleri sayfa 8-9
- Platform: Rusya Olayları sayfa 10
- Analık Duygusu mu, Duygu Sömürüsü mü? Sayfa 10
- Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı sayfa 11
- "Değişik Boyutlarıyla Kürt Sorunu" Konferansı sayfa 12-13
- SHP Kurultay'ını Özel Savaş Hükümeti Kazandı sayfa 14

YEKBUN Merkez Komitesi:

- ▲ Kuzey Kürdistan sosyalistlerinin siyasal birliği yolunda YEKBUN önemli bir aşama olmasına rağmen, sosyalistlerin birliği, temel bir görev olarak önümüzde durmaktadır.
- ▲ Ulusal demokratik güçler arasında gelişen diyalog ve işbirliği süreci, ateşkesten kat kat önemlidir.
- ▲ Ulusal demokratik güçler arasında gelişen diyalog ve işbirliği süreci, legal bir Kürt partisini, ulusal demokratik mücadelenin bir bileşeni olarak kurup yaşatmayı olanaklı kılıyor.
- ▲ Yeni dünya düzeni", aslında, birkaç büyük devletin bencil çıkarlarının öne alındığı, saldırganlık, çifte standartlık, ikiyüzlülük ve benzeri olumsuzluklarla dolu bir düzendir.

DARA AZADİYÊ PEL DIWEŞÎNE

Osman Sebrî

Yek bi yek diweşin pelên wê darê; lê rehên wê di kur de ne. Hê ji payizê de ev dar amadekariya biharê dîke; lewra ev dar dara azadiyê ye. Û di biharê de pel dîde dara azadiyê; bîhna wê olan dîde li çiyayên Kurdistanê.

Osman Sebrî; bi gotina Rewşen Bedirxan, Apê gelê Kurd. Êdî ne di nav me de ye. Heval û hogirê Celadet Alî Bedirxan, endamek herî çalak ê Ekola Hawarê, firarê Serhildana Şêx Seîd, pêşengek Serhildana Agirî; hozan û helbestvan Osman Sebrî di roja 11.10. 1993'an de ji nav me koç kir. Lê ji dijminên gelê Kurd re înad, wî şopeke wusa li dû xwe hêşt ku, ev şop her ku diçe dibe riya rizgarîya netewa Kurd.

Payiz e; dilê me zîz e. Dara azadiyê pelekî xwe yê din jî weşand. Lê ewê di biharê de, di şûna vî pelî de, bi hezaran pelên din guliyê dara azadiyê bixemilînin û wê dara azadiyê bibe bûka azadiyê.

Osman Sebrî, di dilê gelê Kurd de dijî. Bila serê gelê Kurd sax be.

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ VE YASAKLAR

PKK'nin basına yönelik son kararı değerlendirildiğinde, kararın yanlışlığı görülebilir. Böylesi bir karara zemin hazırlayan, devletin kirli savaşı ve bu savaşın gönüllü savunuculuğunu yapan kimi güdümlü basın-yayın organları olsa da, bunlara karşı alınacak tutum, güdümlü bile olsa gazete ve dergileri yasaklamak olmamalıdır. Değişik boykot ve okumama kampanyaları uygulanabilir. Basın özgürlüğü dahil genel olarak ulusal ve insani hak ve özgürlükleri savunurken çifte standarttan uzak durmak, hem ülkesel hem de uluslararası düzeyde bizlerin haklılığını; TC'nin ikiyüzlü ve çifte standartlı politikalarının içyüzünü bir kez daha gözler önüne serecektir.

TC'nin başta Kürdistanı basın-yayın organları olmak üzere genelde özgür basını susturmak için her yol ve yöntem başvurduğu bir dönemde, şu veya bu oranda resmi ideolojinin sözcülüğünü yapan Türk basınının Kuzey Kürdistan'daki faaliyetlerinin PKK'nin bizzat basın mensuplarına bildirdiği bir kararın yasaklanması ve sonrası gelişmeler, basın özgürlüğü ve yasakları tartışma gündeminin en önemli maddelerinden biri haline getirdi. PKK, resmi ideoloju savunuculuğunu yapan basın organlarına yönelik olarak aldığı kararın doğruluğunu belirtirken özgür basına yönelik tutuklama, toplatma, hapis ve para cezaları ile kaçırma ve katletme gibi, kirli savaş yöntemlerine karşı yıllardır suskun alan, hatta zaman zaman destekleyen Türk basın organları birden "basın özgürlüğü", "hak ve hukuk" havarisi kesildiler. Tartışmalar bütün sıcaklığıyla sürüyor ve olayların nasıl bir seyir izleyeceğini önümüzdeki süreç ortaya koyacaktır.

Aydınlık gazetesinin de kapsamına girdi. PKK yasağına ilişkin tartışmalar, değişik "haklı" gerekçeler ileri sürülerek boyutlanırken, TC'nin kirli savaşına karşı hep basın özgürlüğünü savunan özgür basın çalışanlarının tutumu bugün her zamankinden daha bir önem ve güzellik kazanıyor. Bunun özgürlüğü dahil her düzeyde özgürlüğü, ekmek ve su kadar ihtiyacı olan bizlerin sapla samanı birbirine karıştırmadan gerçekleri ortaya koymamız büyük bir önem taşıyor.

TC'nin kirli savaşının basın-yayın alanındaki uygulamalarına en fazla maruz kalan basın organlarından biri olan gazetemizin, genel olarak kirli savaşa, özel olarak basın-yayın alanındaki uygulamalarına karşı takındığı ikircimsiz tutum bilinmektedir ve bunu burada yinele-

meye gerek yok.

Ulusların kendi geleceklerini özgürce belirleme hakkı dahil genel olarak insan hak ve özgürlüklerini savunurken, TC'nin de konuya ilişkin uluslararası anlaşmalara uyması gerektiğini belirtirken, hareket noktamız, baskı ve zulme uğrayan taraf olmamız değildir. Asıl olan düşünce ve geniş kitlelerin haber alma özgürlüğüdür. Bu, savunulan ve yazılan her şeyin bize göre doğru olup olmamasıyla ilgili değildir; Yanlış ve çarpıtmaları dahi yazıp savunabilme özgürlüğüdür. Yanlış ve çarpıtmaları etkisizleştirmenin yol ve yöntemleri vardır; Ama yasaklamanın benimsenecek yöntem olmadığını; her türden yasaklamaya maruz kalan bir halkın sosyalist, devrimci ve yurtseverleri olarak çok iyi biliyoruz.

Bu açıdan PKK'nin basına yönelik son kararı değerlendirildiğinde, kararın yanlışlığı görülebilir. Böylesi bir karara zemin hazırlayan., devletin kirli savaşı ve bu savaşın gönüllü savunuculuğunu yapan kimi güdümlü basın-yayın organları olsa da, bunlara karşı alınacak tutum, güdümlü bile olsa gazete ve dergileri yasaklamak olmamalıdır. Değişik boykot ve okumama kampanyaları uygulanabilir. Basın özgürlüğü dahil genel olarak ulusal ve insani hak ve özgürlüklerini savunurken çifte standarttan uzak durmak, hem ülkesel hem de uluslararası düzeyde bizlerin haklılığını; TC'nin ikiyüzlü ve çifte standartlı politikalarının içyüzünü bir kez daha gözler önüne serecektir.

Devrimcilerin Öldürülmesi

Tekoşına Sosyalist'in önder kadrolarından Kamer Özkan ve 6 TDKP gerillasının Dersim'de, KKP'li bir militanın da Suroç'ta ARGK gerillaları tarafından öldürülmesi, uzunca bir zamandan sonra, devrimciler arası şiddet "sorun"unu

devrimciler arası şiddet "sorun"unu yeniden gündeme getirdi. Öldürme olaylarının "mağdur" tarafı durumundaki çevrelerin, tepkilerini, "soğukkanlı" sayılabilecek bir tavırla ortaya koymaları; PKK dahil ilgili tarafların, olayları soruşturmak ve sonuçlandırmak üzere "dostça diyalog" temelinde biraraya gelmiş olmaları, şimdilik gelişmelerin daha vahim bir seyir izlemesini önlemişse de, sözkonusu olaylar henüz, "aydınlatılabilmiş" değil ve önemli bir sorun olarak gündemdedir.

Bu tür olayların devrimci saflarda fizik kayıplar ve moral tahribatlar yaratacağı, taraftar kitleler başta olmak üzere halk üzerinde güvensizlik ve umutsuzluk rüzgarları estireceği, devlet için "canına minnet" bir provakasyon ve kaos ortamı yaratacağı yarattığı, Türkiyeli ve Kürdistanlı devrimcilerin yakından bildikleri ve ceremesini fazlasıyla çektikleri bir gerçekliktir. 12 Eylül öncesinde yüzlerce devrimcinin kardeş kurşunuyla ölmesine yolaçan ve neresinden bakılırsa bakılınsın, insani idealler ve devrimci hukukla asla bağdaştırılmayacak bir basiretsizlik olan devrimci kanı dökmenin, kabul edilebilir hiçbir gerekçesi olamaz.

Öldürme olaylarının nasıl geliştiği konusunda tarafların farklı açıklamalarda bulunmalarını ve konuyla ilgili görüşmelerin henüz sürüyor olmasını da dikkate alarak, yapılacak değerlendirmelerin körükleyici değil, yatıştırıcı bir üslup ve içerik, tarafların görüşmelerde varacakları sonuçları kamuoyuna açıklamalarını beklemenin, taraflar arası diyalog yolu açık olduğu sürece, en sağlıklı tutum olacağına inanıyoruz.

Kürdistanlı yurtsever güçlerin, ulusal cepheleşme yönünde önemli adımlar attığı bir süreçte meydana gelen olaylar sonrasında, öldürmeleri üstlenen ARGK imzalı bildirimlerde, yurtsever kişi ve güçlere karşı "ajanlık" ve "provakatorluk" suçlamalarına, eski pervasızlıkla yer verilmiş olmasını, en azından talihsizlik ve ulusal birlik sürecine zarar veren bir duyarsızlık olarak saptamak gerekiyor. Bu tür yaklaşımlar, hem merkezi hem yerel örgütlülük düzeylerinde, ve hem de tek tek kadrolar düzeyinde kesinlikle aşılmalıdır. Karşılıklı güven ve samimiyete dayalı olursa kalıcılaşabilecek olan birlik eylemimizin güçlenemeyeceği; dahası böylesi yaklaşımların ulusal güçler arası husumet ve hatta çatışmalar için hazırda bekleyen bir "ideolojik" gerekçe oluşturacağı, görmek isteyenler için açıktır. Dolayısıyla bu tür söylemler, eskiye ait bir alışkanlık olarak bugün de tekrarlanacağına, düne ait bir "yanlış" olarak kabul edilip hem söylem ve hem de düşünce planında terk edilmelidir.

Çatışmacı geleneğin, siyasal kültürümüzden sökülüp atılması ve ulusal kurtuluşçuluğun çağdaş değerler üzerinde yükseltip geliştirilmesi; kuşkusuz her yurtsever gücün, ama en çok, sınıfsız bir toplum projesinin taşıyıcısı sosyalist güçlerin gö-

en çok, sınıfsız bir toplum projesinin taşıyıcısı sosyalist güçlerin gözetmesi ve bugünden topluma mal etmesi gereken bir hassasiyet olmalıdır.

DEP, Parlamento ve Yerel Seçimler

DEP Mardin Milletvekili Mehmet Sincar ve DEP Batman yöneticilerinden Metin Özdemir'in 4 Eylül günü Batman'da katledilmeleri ve sonraki süreçte yaşananlar, DEP'in parlamentoyla ilişkilerini de tartışma konusu haline getirdi. DEP'in yaptığı toplantıda, parlamentodan hemen çekilme görüşü de dahil birçok öneri ve görüş gündeme geldi. Tartışmalar sonucunda parlamentoda kalma ve tepkiyi heyetler halinde Kürdistan'a giderek gösterme kararı alındı.

TC parlamentosunda demokratik bir ortamın olmadığı, Kürt sorununun demokratik çözümü konusunda düşüncelerini dile getirenlerin dövülerek kürsüden indirildiği bir gerçek. Yine, halklarımıza kan ve gözyaşından başka birşey getirmeyen kirli savaşın sürdürülmesinde DEP dışında parlamentoda temsil edilen tüm partilerin desteğinin olduğu, kurumun tümüyle Kürt halkının varlığının inkarı temelinde yapıldığı bilinmektedir.

Ne var ki bütün bunlar, parlamentonun halkımız açısından tümüyle anlamını yitirdiği ve içinde kalmanın yararsız olduğu anlamına gelmez. Her şey bir yana, resmi ide-müne karşı olanların geçmişte HEP ve günümüzde DEP parlamenterlerine duydukları hınc, kin ve nefret bile, parlamento aracını kullanarak bazı adımların atılabileceğini, ege-men güçlerin açmazlarının derinleştirilebileceğini, halkımızın sorunlarının daha geniş kitlelere ulaşılabileceğini gösteriyor.

Devletin her yola başvurarak ulusal demokratik muhalefeti legal platformlardan uzaklaştırmak istediği bir sır olmasa gerek. Ne pahasına olursa olsun DEP'i yerel seçimlere sokmama veya seçimleri Kürdistan'da yaptırmamanın böylesi bir politika sonucu gündeme geldiği biliniyor. Öyleyse yapılması gereken, varolan alanları bırakmak değil, daha programlı ve de sistemli bir biçimde kullanmak olmalıdır. DEP'in DEP olarak kişilik kazanması, parti-nin parlamenterlerinin somut program ve önerilerle gelişmelere müdahale etmeleri, yerel seçimler konusunda devletin başvurduğu oyunların boşa çıkarılarak gerçekten işin ehli olanların aday gösterilmesi ve benzeri daha birçok adımla süreç omuzlanırsa, genel ulusal demokratik muhalefetin bir parçası olarak legal olanaklar kullanılmış olur.

Kürtlerin yaşamın her alanında ulusal kurumlarını yaratmaya çalıştıkları bir dönemde, yaşananlardan dersler çıkarılmadan öfkeyle alınmış ani kararlarla olumlu sonuçlar elde etmek mümkün değildir. Alanları birbirine alternatif görmek yerine, birbirini tamamlayıcı olarak görmenin bugün her zamankinden daha bir önemi var.

LİCE'DE KİMYASAL SİLAH KUŞKUSU

DİYARBAKIR (Medya Güneşi)- Devlet güçlerinin 22 Ekim'de havadan ve karadan başlattıkları saldırı sonucu, Lice'de yüzlerce ev ve işyeri tahrip olurken, onlarca kişi de yaşamını yitirdi. Yaralı sayısının yüzlerle ifade edildiği bildirilen Lice'de sokağa çıkma yasağı fiili olarak sürerken, ilçeye giriş ve çıkışlara da izin verilmiyor. Saldırlardan sonra başlatılan operasyonlarda yüzlerce kişi gözaltına alındı.

Devlet yetkilileri, ilçedeki resmi binalara gerillalarca saldırı düzenlenmesi üzerine kendilerinin karşılık verdiklerini iddia ederlerken, ARGK Komutanlığı, olay tarihinde Lice'nin içinde veya dışında herhangi bir eylemlerinin bulunmadığını açıkladı. Yerel kaynaklar, ilçeye gerilla saldırısı konusunda herhangi bir bilgi edinilemediğini, devlet güçlerinin tek yanlı olarak helikopter, tank ve ağır silahlarla tamamen halka yönelik saldırısının sözkonusu olduğunu bildiriyorlar.

Resmi yetkililer tarafından, önce gerillaların saldırısı sonucu, daha sonra ise bir kaza kurşunuyla öldüğü açıklanan Tuğgeneral Bahtiyar Aydın'ın ölümü üzerindeki sır perdesi ise henüz aralanamadı.

Ölü ve yaralı sayısı konusunda kesin bilgi edinilemeyen Lice'den çıkmayı başaran 20'den fazla yaralı, Diyarbakır Devlet ve Tıp Fakültesi hastanelerinde tedavi altına alındı.

Kimyasal Silah Kullanıldı mı?

Saldırı sırasında Lice yakınlıklarında bulunan görgü tanıklarının ifadelerine göre, bombalamalardan sonra ilçenin üzerinde bir gaz bulutu oluştu. Birçok kişi, bu gazların boğucu etkisiyle yaşamını yitirirken, yaralıların birçoğunda da, bu silahların etkisiyle oluştuğu sanılan yanık izlerine rastlandı. Halen Diyarbakır'daki hastanelerde yatmakta olan 5 kişinin bombalardan çıkan gazlardan zehirlenmiş olduğu öğrenildi. Ancak, zehirlenme ve birinci dereceden yanıklara neden olan bu silahların türü hakkında detaylı bilgi edinilemedi. Sokağa çıkma yasağının resmi olarak sona erdiği Pazartesi günü ilçeden çıkmayı başaran bir görgü tanığı, olayı bize şöyle anlattı: "İlk silah sesleri Cuma günü, sabah saat 09.00 sıralarında gelmeye

başladı. Ben, o sırada okuldaydım, her zaman olduğu gibi askerler tatbikat yapıyor sandık. Daha sonra duyduk ki, askerler barakaları tarıyorlar. Sonra kurşunlar bizim bulunduğumuz okula da gelmeye başladı. Ertesi gün, Cumartesi günü, askerler evlere gidip, insanları dışarı çıkarıp evleri yakmaya başladılar. Lav silahlarıyla

1. dereceden yanık ve göz kaybı teşhisiyle hastanede yatan Asliye Canpolat (20).

yakıyorlardı. Biz sığınaktaydık. Kimyasal silah kullanıldı mı bilmiyorum. Ama dışarı çıktığımızda kötü bir koku vardı. Rastladığımız herkes zehirli gazdan bahsediyordu. Pazartesi günü, babamın çalıştığı yerin resmi arabasıyla ilçeden çıktık. Liceli olanları, ne ilçeden dışarı, nede içeri bırakıyorlardı. Liceli olmadığımız için

yarbakır'a varabildik".

Generali Kim Öldürdü?

22 Ekim'de Lice'de öldürülen Tuğgeneral Bahtiyar Aydın olayı ile ilgili olarak resmi yetkililer tarafından yapılan çelişkili açıklamalar, generalin kim tarafından ve nasıl öldürüldüğü konusundaki şüpheleri arttırdı. Olayın, önce kaza kurşunuyla, sonra gerillaların saldırısı sonucu gerçekleştiğini açıklayan yetkililer, ARGK'nin yalanlayıcı açıklamalarından sonra, tekrar "kaza kurşunu" senaryosuna dönüş yaptılar. Lice'den Pazartesi günü çıkmayı başaran bir görgü tanığı, devlet güçlerinin halka saldırısı sırasında, askerlerin, "Biz general bile öldürdük, hepinizi öldüreceğiz." dediklerini belirtti.

Diyarbakır'daki hastanelerde 20'den fazla yaralı

Lice'deki saldırdan sonra, ölü ve yaralı sayısı kesin olarak tespit edilemezken, 20'den fazla yaralı Diyarbakır'daki hastanelerde tedavi altına alındı. Yaralılarda, birinci dereceden yanık yaraları başta olmak üzere, dumandan zehirlenme, göz yanması ve ateşli silahla yaralanma vakaları görüldüğü, hastane yetkilileri tarafından belirtildi. Yaralılar arasında bulunan Gülistan Canpolat, Netice Cantürk ve Hatice Cantürk adlı çocukların göz yanmasından dolayı kör oldukları, Zariye Cantürk (30) adlı bir bayanın da iç organlarının yandığı ve durumunun ciddiyetini koruduğu öğrenildi.

Diyarbakır'daki hastanelerde tedavi gören yaralılarından adlarını öğrenebildiklerimiz şunlar:

Derya Kozat (7, göz yanması), **Asiye Ceyhan** (65, dumandan zehirlenme), **Deniz Solcan** (8, dumandan zehirlenme), **Havva Solcan** (38, dumandan zehirlenme), **Çetin Atalan** (16, ateşli silah yarası), **Mesut Tamık** (? , ateşli silah yarası), **Sadık Çaytaş** (18, ateşli silah yarası), **Fahriye Aksu** (5, ateşli silah yarası), **Kudret Ergun** (21, ateşli silah yarası-yoğun bakımda),

M.Ali Eken (65, ateşli silah yarası), **A. Rezzak Yıldırım** (55, ateşli silah yarası), **Asliye Canpolat** (20, birinci dereceden yanık), **Mesude Damla** (25, ateşli silah yarası).

bizi bıraktılar. Askerler de bizimle geliyorlardı. Yolda enaz on kontrol noktası vardı. Yanımızda askerler olmasına rağmen bizi bekletiyor, Liceli olmadığımızdan emin olana kadar tutuyorlardı. 7-8 saatte ancak Di-

PANORAMA

Osman AYTAZ

Gavek Hêja:

Weqfa Şêx Seîd

Di gel hemû asteng û zehmetiyan, li Kurdistana Bakur di warê legal de pêvajoya avakirina saziyên netewî bi hin gavên nuh ve pêş de diçe. Yek ji van gavên hêja jî, avakirina "Weqfa Şêx Seîd a Lêkolîn, Perwerdekirin û Çand" e. Xebata weqfê, berî du mehan dest pê kir û di wexte kurt de encama xwe da. Ji alî 45 damezrenêran ve Weqfa Şêx Seîd hat avakirin. Damezrenêran di nav xwe de 11 kes jî bo Komîta Karger hilibjartin. Komîta Karger jî nav xwe da vatiniyên weqfê parvekirin û neviyê Şêx Seîdê Kal, birêz Kasim Firat bû serokê weqfê.

Wexta mirov li listeya damezrenêran dinere, tişteke giranbûha bala mirovan dikişîne. Gellek welatperwerên ku xwedî dîtinên cuda cuda ne, bi beşdariya xwe dilê gelê me şa kirin. Ji sosyalîstan heta dîndarên welatperwer, hemû aliyên doza Kurd û Kurdistanê, di gel hin rexne û dîtinên xwe mil dan hev û vatiniyêke-dîrokî anîn cih. Mesaja vê gavê gellek birûmet e û divê bi gavên nû ev pêvajo bê domandin.

Weqfa Şêx Seîd, di gel xebata jî bo avakirina goristana bîranînî ya Şêx Seîd û hevalên wî, wê di derheqê bûyerên wê demê de lêkolînan çê bike; belgeyan (wesîqeyan) bicivîne û li gor rewş û encaman rastiyan jî raya giştî re veke. Weqfê gellek vatiniyên din jî dane ber xwe.

Bi derengî û 68 sal di pey Serhildana Şêx Seîd be jî, avakirina weqfeke taybetî gavek hêja ye û divê ehemiyeta wî her dem bê parastin. Ev aliyekî pirsê ye. Ya din karûbarê ku weqfê daye pêş xwe ye, di vî warî de bicihanina vatiniyan e.

Di warê legal de jî bo me Kurdan gellek tecrûbe çêbûne û ji bo serketinên karûbaran, divê em ji van tecrûban fêde bibînin; çewtî û kêmasiyan dubare nekin. Pirs û pirsîgîrê xebatên Weqfa Maf û Azadiyên Kurdan, Weqfa Kulturî ya Kurdan, Enstîtuya Kurdî û hwd. divê yekoyek bîrên şirovekirin. Çewtî û kêmasiyên ku ji bêîmkaniyê yan jî ji rewşê çêbûne divê ji yê me bi xwe bîr cudakirin.

Rast e, TC bi hemû saziyên xwe ve li dijî tekoşîna doza Kurd û Kurdistanê şerekî qirêj didomîne û ev şer di warê legal de jî gellek astengan derdixîne pêş Kurdên welatperwer: Kuştinên "qesamediyar", girtin, cezayên hepsê û peran, ji bo saziyên netewî destûr nedayin yan jî girtina yê ku hatine avakirin û hwd. ji van çend mîsalên balkêş in.

Lê divê bê dîtin ku di gel van astengan jî mirov dikare gellek tiştan bike. Wekî her saziyê netewî, divê berî her tiştî armanc, mîsyon û hêza Weqfa Şêx Seîd baş bê fêmkirin. Pîvan divê ev be: Ne ji bûyerên tekoşîna netewî dûrketin ne jî li weqfê sîpartina mîsyona saziyêke din. Weqif divê li gor armancê vejîyandina îdealên Şêx Seîd û hevalên wî, karûbarên xwe bimeşîne. Bêtesîrkirin û pûçkirina rexne û şikên nerast ku ji bo xebata Weqfa Şêx Seîd ji alî hinek kesan tînin gotin jî, girêdayî xebata weqfê bixwe ye.

Di Weqfa Şêx Seîd de kirina xebateke bi rêkûpêk, di gel vejîyandina bîranîna Şêx Seîd û hevalên wî, wê ji bo weqfê nû jî bibe sebebê gav avêtinê. Çimkî di vî babetê de dîroka saziyên netewî yê hevdem ne kevn e û mirov dikare bêje nû ye.

Wek tê zanîn di dîroka Kurd û Kurdistanê de şexsiyeten ku di dem û warê xwe da mora xwe li pêvajoyê xistinê pîr in. Wek mîsal, di warê serhildanan de Mîr Mihemed, Bedirxan, Şêx Ubeydullah, Mahmûd Berzencî, Simko, Şêx Seîd, Xalî Begê Cibrî, Ihsan Nurî Paşa, Seyid Riza, Qadî Mihemed, Mustafa Berzani, Kasimlo û hwd.; di warê edebiyat de Ehmedê Xanî, Feqiyê Teyran, Melayê Cizîrî, Elî Herîrî, Cigerxwîn û hwd. bi berhem û xebatên xwe dîroka me xemilandinê.

Ji bo vê yekê jî avakirina Weqfa Şêx Seîd rûpeleke nû ye; serketina wê, yê doza Kurd û Kurdistanê ye; mil dayin karekî welatperwerî ye.

Kürt Federe Devleti'nin kurtlarla dansı

Behram ARDA

DFK, toplumların tarihinde daha uzun sürelere sığdırılan birçok kurum ve kuruluşu, yaklaşık bir yılda oluşturarak, halkımızın yüzyıllara bile sığmayan özgürlük özlemini bütün açıklığıyla ortaya koydu. Kanlı Saddam rejiminin Kürdistan'ın büyük bir bölümünden sökülüp atılmasından sonra oluşan yönetim boşluğunu hemen doldurmaya koyulan Kürdistan Cephe, halkımızın çıkarlarını esas alan temel politikalarla ulusal kurumlaşma sürecini derinleştirdi. Dünyada ilgiyle karşılanan seçim ve parlamentonun oluşumundan sonra, yerel yönetimler dahil, devlet mekanizması demokratikleştirildi. Özellikle sağlık ve eğitim alanlarının ihtiyaçlarının karşılanması için diğer alanlara ayrılan ödeneklerden kısıtlamalar yapıldı.

Güney Kürdistan'da geçtiğimiz yıl ilan edilen Kürdistan Federe Devleti (DFK), 1. yılını geride bırakırken, önemli sorunlarla da karşı karşıya. Siyasal, toplumsal ve ekonomik sorunlara, uluslararası alandaki desteğin insani boyutları pek aşamaması da eklenince, doğal olarak bu özgürlük adasının yükü ağırlaşıyor.

DFK, toplumların tarihinde daha uzun sürelere sığdırılan bir çok kurum ve kuruluşu, yaklaşık bir yılda oluşturarak

halkımızın yüzyıllara bile sığmayan özgürlük özlemini bütün açıklığıyla ortaya koydu. Kanlı Saddam rejiminin Kürdistan'ın büyük bir bölümünden sökülüp atılmasından sonra oluşan yönetim boşluğunu hemen doldurmaya koyulan Kürdistan Cephe, halkımızın çıkarlarını esas alan temel politikalarla ulusal kurumlaşma sürecini derinleştirdi. Dünyada ilgiyle karşılanan seçim ve parlamentonun oluşumundan sonra, yerel yönetimler dahil, devlet mekanizması demokratikleştirildi. Özellikle sağlık ve eğitim alanlarının ihtiyaçlarının karşılanması için diğer alanlara ayrılan ödeneklerden kısıtlamalar yapıldı. Saddam'a inat devlet mekanizmasının oturulması için uzun süreler maaş almadan çalışanların sayısı hiç de az değildi.

Devlet mekanizmasının demokratikleştirilmesi ve yaratılan özgürlük ortamı, toplumsal yaşamın diğer alanlarında da kendini gösterdi. "Bin yıllık devlet geleneği" ile övünen bazı "komşu" devlet-

ler baskı ve zorbalığı her alana yayarken, genç DFK'de sendikalar, diğer mesleki ve toplumsal kurum ve kuruluşlar, hiçbir baskı ve kısıtlama olmadan yeniden örgütlendiler. Düşünce ve inançlarından dolayı hiçkimsenin tutuklanmadığı, basın özgürlüğüne hiçbir sınırlamanın konulmadığı ülkelerin başında DFK geliyor. DFK ilanı ile aynı döneme rastlayan "kardeş kavgası"na rağmen, ulusal kurumlaşma ve demokratikleşme süreci durmadı.

Kurtlarla Siyaset

Ne varki, Kürdistan'ı egemenlikleri altında bulandıran bölge devletleri başta olmak üzere, Ortadoğu'nun kalbinde bir özgürlük adasının fişkirmasını hazmedemeyen devletler de boş durmadılar. Onlar, özgürlüğe kanat çırpıp DFK'yi, kurtlar sofrasındaki kuzu misali "mideye indirme"nin yolunu bulmaya çalıştılar. Ankara, Tahran ve Şam'da yapılan zirveler ve alınan kararların; gittikçe bölgenin statükosunu zorlayabilecek DFK'nin boğulması için bölgede ve dünyada harcanan çabaların, hiç de yabana atılır yanı yoktu.

Çekiç Güç'ün Türkiye'de kalma süresinin uzatılması dönemlerinde sömürgeciler tarafından koparılan yaygaralar, peşpeşe dizdirilen yalan ve demagojiler, diğer birçok amacın yanında DFK'nin geleceğinin ipotek altına alınmasını da amaçlıyordu. Bölge dışı dev-

letler, Irak'a ve bölgedeki diğer hesaplarına endeksli olarak Çekiç Güç'ün Türkiye'de kalma süresinin uzatılmasını savunurlarken, TC, konuyu hep Kürdistan ve bölge politikaları için pazarlık unsuru yapmaya çalıştı. TC ve komşularının sınırlarının değişmezliği konusunda verilen vaatler, Kürdistan'da yaşama hakkını bile tehdit eden kirli savaşa karşı suskunluk biçiminde takınılan tavır ve benzeri daha birçok gelişme, görünüşte de olsa DFK özgürlüğünde yaşanan pazarlıklarla gündeme geldi.

İstediklerinde BM'den hemen karar çıkartabilen, "demokrasi" ve "insan hakları" adı altında geniş kapsamlı operasyonlar düzenleyen ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi devletlerin Kürdistan politikalarının da gerçek yüzleri, DFK'nin son bir yıllık pratiğinde daha çok açığa çıktı. Elleri olanak varken kanlı Saddam'ı devirmeyen bu devletler, Saddam Hüseyin yerine bir "Hüseyin Saddam" arar misali beklemeye koyuldu; ama Güney Kürdistan toplumunun karşı karşıya bulunduğu sorunlar durmak bir yana, ağırlaştı. Güney Kürdistan, bazen üçlü ambargo (Irak'ın, BM'nin ve PKK'nin) altında özgürlüğünü korumaya ve sağlamlaştırmaya çalıştı. Bir kilo yoğurt maaşına bile yetmeyen maaşlara -ki bir maaş bile olmayan büyük bir kitle var- rağmen, insanlarımız özgürlüğü tercih ettiler.

Özgürlük ve Kitlelerin Sorunu

Binbir zorluk ve engelle mücadele ederek kurtlar sofrasında yem olmamak mümkündür, ama kolay değildir. Toplumun özgürlüğüne ve ülkenin bağımsızlığına giden yolda, halkımız, hem dünkü iki sistemli dünyada hem de günümüz dünya düzeninde sürekli bir mücadele içinde oldu ve bu ulusal direniş sürüyor. Dönemlerin kendilerine göre avantaj ve dezavantajları var. İki bloklu dönemde bazı halkların elde ettiği kazanımlar, günümüzde bir çırpıda yokolabiliyor; geçmişte tüm çabalara rağmen ulusal haklarına kavuşamayan bazı halklar da bugün sorunlarını belli yönleriyle çözüm yoluna koyabiliyorlar. Bu konuda sayısız

dersler vardır.

Güney Kürdistan'da, DFK pratiğinde yaşanan süreç, sadece Kürdistan'ın diğer parçaları için değil, bölge, hatta dünya halkları açısından da derslerle doludur. Güney Kürdistan'daki hükümetin bütün çabalarına, bölge ve dünyadaki dolaylı-dolaysız girişimlerine rağmen kimi temel sorunların halen varlığını korumasının; bizzat Kürt toplumundan da kaynaklanan nedenleri vardır. Fakat esas belirleyici olan bunlar değildir. Irak'ın bloke edilmiş paralarından DFK'ye verilmediği gibi, DFK'nin para basmasına veya bir başka devletin parasını kullanmasına da izin verilmiyor. Ortada, söylem dışında Saddam rejimi ile bağlantısı kalmamış bir devlet var, ama tanınmıyor.

Bütün bu ve benzeri sorunlar, DFK'nin yüzyüze bulunduğu siyasal, toplumsal ve ekonomik sorunların ağırlaşmasına neden olabiliyor. Halk şimdi özgürlüğü tercih ediyor, ama bu, ekonomik refahla desteklenmezse, özgürlük uzun vadede "karın doyurmaz". Yaşanan sürecin bilincinde olan partilerin kadroları, demokratik kitle örgütlerinin yöneticileri, aydınlar ve diğer bazı kesimler, uzun süreli fedakarlıklara katlanabilirler; ama geniş halk kitlelerinin durumu böyle değildir. Herşeyin bir sınırı vardır. Bundan dolayıdır ki, Güney Kürdistanlı liderler, artık açıktan açığa, sorunların ağırlaşması durumunda toplumun önüne çıkacak seçenekleri ortaya koyuyorlar ve bunları tartışıyorlar.

Bu nedenle diyebiliriz ki, Güney Kürdistan'da DFK özgürlüğünde yaşanan sınav, sadece Kürt halkı ve geleceğini Kürdistan'da gören diğer halkların değil, dünya demokratik kamuoyunun, "demokrasi" ve "insan hakları"na herşeyin üstünde tuttuklarını belirtenlerin, dünya özgür ve bağımsız uluslarının da sınavıdır. Kürt halkı artık kurtlar sofrasındaki kuzu değil, özgürlüğe kanat çırpıp bir kelebeğdir. Güney Kürdistan'da DFK özgürlüğünde yaşanan kurtlarla dansın sonucundan, bütün insanlık sorumludur ve özgürlüğe kanat çırpıp bir halkı desteklemek de bir insanlık görevidir.

ULUSAL CEPHE ÇALIŞMALARINI SÜRÜYOR...

Haber Merkezi-18-19 Ekim '93 tarihlerinde biraraya gelen yurtsever örgüt delegasyonları, Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi'nin kuruluşuna ilişkin sorunları ve gündemine aldığı çeşitli güncel konuları görüşti. Toplantıdan sonra yapılan ortak açıklamada, "Daha önce de kamuoyuna iletiildiği gibi, Cephe Programı ile ilgili görüşmeler sonuçlandırılmıştır. Cephe kuruluşunu ilgilendiren diğer belgeler ve konulara ilişkin görüşmeler devam etmektedir.

"Cephe platformu tarafları olarak, ülkemizde yurtsever güçlerin birliğinin gerekliliğine olan inancımızı bir kez daha vurgulayarak, Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi'nin kuruluş çalışmalarına toplumumuzun her kesiminin destek vereceği umudumuzu belirtmek istiyoruz" denildi.

Öte yandan; Kuzey Kürdistan Cephe Platformu delegasyonlarından Hevgirtin-PDK, RNK/KUK, Têkoşîna Sosyalist ve YEKBUN; 11 Eylül' de yaptıkları ortak basın açıklamasında, cephe çalışmaları ile ilgili bazı gelişmeler hakkında kamuoyunu bilgilendirdiler. Açıklamada, ERNK temsilcisi Kani Yılmaz'ın 25 Eylül tarihli Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan beyanında, kamuoyunu cephe çalışmaları hakkında yanlış anlamalara sevk edecek bilgiler bulunduğu belirtilip, "kamuoyunu

Cephe çalışmalarımız hakkında tam ve doğru olarak bilgilendirme gereğini görmekteyiz" denilerek şu görüşlere yer verildi:

"1- Cephe platformu çalışmaları ile ilgili olarak bugüne kadar yapılan görüşmeler sonucu program sonuçlandırılmış, ancak birçok ilerleme kaydedilmesine rağmen tüzük üzerindeki görüşmeler sonuçlandırılmamış ve ileriki toplantılarda tüzük konusundaki görüşmelere devam edilecektir.

"2- Özgür Gündem gazetesinde bugüne kadar yayınlanan ve en son haberde de yer aldığı biçimi ile Cephe, "Kürdistan Ulusal Birleşik Cephesi" adını taşıyamamaktadır. Cephe platformunun, Cephe'nin adı konusunda sağladığı görüş birliği ve aldığı karar "Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi" biçimindedir.

"3- ERNK, örgüt olarak cephe platformunun taraflarından biri sıfatını taşıyamamaktadır. Aksine, cephe platformu görüşmelerinde PKK tarafından dile getirildiği ve bizzat cephe platformu taraflarınca yeterli görülmesi bile kabul gördüğü üzere, ERNK, PKK'nin kitle çalışmalarını yürüttüğü 'Demokratik bir kitle örgütlenmesidir'. Bu sıfatı ile, ERNK'nin cephe platformu çalışmaları hakkında kamuoyuna bilgi aktarması doğru olmadığı gibi, cephe platformu çalışmalarını bağlayıcı da değildir".

YEKBÜN MK: Sosyalistlerin Siyasal Birliği Sağlanmalıdır

Haber Merkezi-Ekim ayında toplanan YEKBÜN (Kürdistan Birleşik Halk Partisi) Merkez Komitesi, toplantı sonrasında, çeşitli sorunları değerlendiren bir sonuç bildirgesi yayınladı.

YEKBÜN Merkez Komitesi'nin 14 Ekim 1993 tarihli bildirisinde, yıllardır ısrarla savunulan ulusal demokratik güçler arası diyalog ve işbirliği sürecinin başlamış olması ve somut adımlarla ilerlemesinin sevindirici olduğu; bir takım olumsuzlukların önümüzdeki süreçte tekrarlanmaması ve olumsuzlukların yeni atılımlarla güçlendirilmesi için, daha önce alınmış olan kararlar doğrultusunda başlatılan girişim ve çabaların, kararlı bir biçimde sürdürülmesinin kararlaştırıldığı ve bunun için gerekli önlemlerin alındığı belirtildikten sonra, "Ulusal demokratik güçlerin, ateşkes dahil bütün iyi niyetli girişimlerini elinin tersiyle iten ve başta Kürt halkı olmak üzere halklarımıza kan ve gözyaşından, açlık ve yoksulluktan başka birşey getirmeyen, kirli savaşı pervasızca sürdüren TC'nin; özellikle son MGK ve hükümet kararlarından sonraki uygulamalarını değerlendiren Merkez Komitemiz, ateşkes ve sonrasında yapılan bazı hata ve eksikliklere rağmen Kürdistan'da dökiilen kanların esas sorumlusunun TC olduğunu bir kez daha belirtme gereğini duyuyor. Yetmiş yıllık imha ve inkar politikalarında ısrar eden TC yöneticilerinin Kürdistan'da vahşeti hiç bir zaman durdurmadıkları, Bingöl olayının bir bahane olduğu, bu olay olmasaydı bile, askeri şiddetten medet uman TC güçlerinin imha ve inkar politikalarından vazgeçmeye niyetli olmadıkları tüm açıklığıyla ortadadır.

"Ateşkesin ilk dönemlerinde durulmuş gibi görünen (faili meçhul) cinayetlerin Bingöl olayından sonra turmanarak sürmesi ve bugün Kuzey Kürdistan'da hergün birkaç yurtseverin yaşamını yitirmesi; Batman saldırısında olduğu gibi namluların artık Kürt parlamenterlerine yönelmesi, partimiz taraftarı Metin Özdemir'in cesedinin alelacele aynı gün, DEP-Mardin Milletvekili Mehmet Sincar'ın cenazesinin ise gasp edilerek gömülmesi ve Sincar'ın taziyesinin yapıldığı eve saldırılması, Kürdistan'da, birakalım insan haklarını yaşama hakkının bile büyük bir tehdit altında olduğunu bir kez daha gösteriyor. Devlet güçleri en modern savaş araç ve gereçleriyle dağlarımızı, köy ve mezralarımızı bombalıyorlar; insanlarımızı göçe, teslimiyet ve ihanete zorluyorlar. Partimiz, TC'nin kirli savaşı turmandıran politikalarının devletin çözümsüzlüğünün birer ifadesi olduğunu demokratik ve kalıcı çözüm yolu açılmadığı, siyasi çözüm benimsenmediği sürece Kürdistan ulusal demokratik güçlerinin başvurdukları silahlı direniş dahil bütün mücadele yol ve yöntemlerinin meşru olduğunu bir kez daha belirtir ve bu anlayışla üzerine düşeni yerine getireceğini vurgular" denilerek, ulusal demokratik güçler arasında gelişen diyalog ve işbirliği sürecinin, ateşkestən kat kat önemli olduğu vurgulanmakta; Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi'nin program ve tüzük taslaklarının genel hatlarıyla onaylanmasının kararlaştırıldığı ve cephenin kurulmasıyla birlikte, ülke düzeyinde hemen örgütlenme çalışmalarının başlatılması gerektiği ifade edilmektedir.

Protokoller döneminde, ulusal demokratik mücadelenin temel hedefleri konusunda yapılan aceleciliğin, tüm güçlerin biraraya gelmesi durumunda giderileceğine ilişkin görüşlerinin doğrulandığı ve günümüz koşulları için daha gerçekçi olan perspektiflerin cephe güçleri tarafından benimsendiği belirtilen bildiride, sosyalistlerin birliği konusunda şu görüşlere

yer verilmektedir: "Kuzey Kürdistan sosyalistlerinin siyasal birliği yolunda, YEKBÜN önemli bir aşama olmasına rağmen, sosyalistlerin birliğinin temel bir görev olarak önümüzde durduğunu Kuruluş Kongremizden bu yana hep savunduk; bu yönde ilgili bazı örgüt ve gruplarla ilişkiler kurduk. Kendi kongre ve diğer toplantılarında partimizle birlik kararları alanlar oldu. KİP'ten bir grup sosyalist, kamuoyuna yaptığı bir açıklama ile partimize katıldı. Konuyu değişik yönleriyle değerlendiren Merkez Komitemiz, sosyalistlerin siyasal birliğinin biran önce sağlanması için gereken kararları aldı. Partimiz dışında sürdürülen bazı çalışmaların, partimizin de içinde olduğu siyasal birlik çalışmaları ile birleştirilmesi gerektiğine inanan Merkez Komitemiz, kendilerine sosyalist diyen tarafların mevcut birlik eğilimleri ve konuya ilişkin genel perspektiflerini dikkate alarak, başta KUK/RNK, TSK, KAWA, PRK (Rızgarî), KKP, Tekoşına Sosyalist, Ala Rızgarî (Sosyalist gelenek) olmak üzere, Kuzey Kürdistan'da güçlü bir sosyalist parti yaratmayı amaçlayan ve bu doğrultuda birlik istemi olan tüm sosyalist parti, örgüt ve gruplarla görüşmelerin başlatılmasını, varolan görüşmelerin olanaklı en kısa sürede sonuçlandırılmasını, siyasi birlik çalışmalarının belli düzeye gelmesinden sonra, tek tek sosyalist kadroların da sürece katılmalarının sağlanmasını kararlaştırdı. Konuyu değişik gerekçelerle sürüncemede bırakacak, süreci gereksiz bir biçimde uzatacak eğilimlere karşı durarlı olunmasına inanan partimiz, konuya ilişkin adımların hemen atılmasını uygun görmektedir.

"Legal alanda yaşanan gelişmeleri değerlendiren Merkez Komitemiz, ulusal diyalog ve işbirliği süreci ile diğer gelişmeleri dikkate alarak, başta legal parti olmak üzere genel olarak legal platformlar için partimizin öteden beri savunageldiği görüşlerin yeniden değerlendirilmesi gereğinden hareketle, yaşanan sürece ilişkin yeni bazı kararlar aldı ve yeni perspektifler belirledi. Ulusal demokratik güçler arasında gelişen işbirliği ve diyalog sürecinin, legal bir Kürt partisini ulusal, demokratik mücadelenin bir bileşeni olarak kurup yaşatmayı olanaklı hale getirdiğini tespit eden MK, legal bir Kürt partisi için diğer ulusal demokratik güçlerle girişim ve çabaların yoğunlaştırılmasını kararlaştırdı. Partimize göre yönelimler ve diğer bazı politikalarındaki yanlışlık ve eksikliklere rağmen, DEP, Kürt ve Kürdistan sorununda siyasi çözüm ve ulusal demokratik güçlerin birliği için önemli bir adımdır ve olanakları sağlıklı kullanırsa, kendi boyutunda, sorunların çözümünde önemli katkılar sunabilir. Kürdistan ulusal vakıf, enstitü, dernek, çeşitli meslekler birlikleri ve benzeri ulusal kurumlaşmaları değerlendiren komitemiz konuya ilişkin olarak, partimizin üzerine düşeni yerine getireceğini bir kez daha vurgular.

Kürdistan'ın diğer parçalarındaki gelişmelere de değinilen bildiride, Güney Kürdistan halkının, ikili ambargoya, çok yönlü ekonomik, toplumsal ve siyasal sorunlara rağmen ulusal özgürlük ve ülkenin kurtuluşu için kararlıca direnmesinin ve birliğini korumasının YEKBÜN tarafından takdirle karşılandığı; başta KDP ve YNK olmak üzere tüm Kürdistanlı partilerin, dar grup çıkarlarından öte ulusal çıkarları önde tutmalarının, kimi eksikliklere rağmen Kürdistan Cephe ruhunun korunuyor olmasının, KDP ve YEKGİRTİN'in birleşmeleri ve benzeri gelişmelerin de MK tarafından olumlu bulunduğu; Doğu Kürdistan'daki ulusal demokratik mücadelenin, PDK-İran önderlerinin İran tarafından sistemli bir biçimde katledil-

melerine rağmen kesintisiz sürdüğü ve bunun, mücadelenin halkın bağrında kök saldığını gösterdiği belirtildikten sonra, Kürt halkını Suriye parçasındaki ulusal demokratik mücadelesinin de YEKBÜN tarafından desteklendiği, üç Kürt partisinin birleşerek YEKİTİ adında yeni ve güçlü bir parti oluşturmalarının olumlu bir gelişme olarak değerlendirildiği ifade edilmektedir.

YEKBÜN Merkez Komitesi bildirisinde yer alan diğer görüşler ise şöyle: "Komitemiz, dünya ve bölgemizdeki gelişmeleri de büyük bir titizlikle değerlendirdi. Reel sosyalist devletlerin çöküşünden sonra dünya genelinde oluşan güç dengelerine bakıldığında, başta ABD olmak üzere, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi devletlerin etkinliği hemen görülebilir. (Yeni Dünya Düzeni) olarak adlandırılan, aslında birkaç büyük devletin bencil çıkarlarının öne alındığı günümüz dünya düzeni, saldırganlık, çifte standartlık, ikiyüzlülük ve benzeri olumsuzluklarla doludur; BM ile birkaç devletin hegemonyası altındadır. Bütün bunların önemle değerlendirilmesi gerektiğine inanan partimiz, günümüz koşullarında da halkımızın çıkarlarını öne alarak, ama ulusal bencillğe düşmemeye de özen göstererek birçok adımı atılabileceğine inanır. Mevcut durumun sürekli olmayacağını, dünyanın git-tikçe çok kutuplu bir duruma geldiğini vurgulayan partimiz, Angola, Mozambik, El Salvador, Güney Afrika, Kamboçya, Afganistan, Filipinler, Somali ve son olarak da Filistin'de bazı sorunların çözümü doğrultusunda atılan adımların olumluluk ve olumsuzluklarıyla değerlendirilmesi gerektiğine inanır. Karabağ, Bosna-

Hersek, Kıbrıs gibi sorunlarla ilgili tarafların ve etkili olabilecek devletlerin tutumlarının bizler için derslerle dolu olduğuna inanan partimiz, sözü edilen ülkelerdeki çatışmaların faturasının halklara ödetildiğini, halkların özgür iradesinin ortaya çıkışının bilinçli bir şekilde engellendiğini vurgular; hangi halk olursa olsun herkesin kendi geleceği üzerinde söz ve karar sahibi olması gerektiğine inanır.

"Merkez Komitemiz, Kuruluş Kongresinden bu yana yaşanan süreçte, parti örgütlerimizin sergiledikleri çalışmalarını ayrıntılı bir şekilde değerlendirdi. Ülke, Ortadoğu ve Avrupa'daki parti birimlerinin çalışma raporlarını değerlendiren komitemiz, üç örgütün birleşmesiyle oluşan partimizin, birliğin kimi doğal sorunları yanında üzerine düşeni tümüyle yerine getirmede; çalışmalarda alınan önemli mesafelere rağmen kimi hata ve eksikliklerin yapıldığını; ama sorunları gidermede, parti örgüt ve üyelerimizin gösterdiği azim ve kararlılığı görmek gerektiğini tespit etti. MK, hata ve eksikliklerin tekrarlanmaması, sürece ilişkin görevlerin büyük bir kararlılıkla yerine getirilmesi için gereken karar ve önlemleri aldı. Örgütlenme, askeri, mali, dışilişkiler, basın-yayın ve benzeri alanların genel ve özel sorun ve ihtiyaçlarını gözden geçirdiği sürece bütünsel müdahale perspektifinin aşamasal görev ve sorumluluklarını belirledi.

"Gençlik, kadın, mesleki kitle örgütlenmeleri ve benzeri daha birçok sorunun değerlendirildiği Merkez Komite toplantısı, sürece ilişkin görev ve sorumluluklar dikkate alınarak yapılan görev bölümü ile sona erdi.

AMED KAN REVAN...

Diyarbakır (Medya Güneşi)-TC'nin Kürt halkına reva gördüğü; kurşun, bomba, satır, kan ve ateş bir kasırga gibi Kürdistan'ın her tarafını sarıp sarmalıyor.

Diyarbakır'da Vedat Aydın'ın katledilmesiyle başlayan cinayetler zinciri, Hafız'larla devam etti, Apê Musa'yla turmanarak, milletvekili Mehmet Sincar'a kadar uzandı. Faili devlet olan bu cinayetlerin sayısı bugün artık binlerle ifade ediliyor. Daha önce Batman, Silvan, Nusaybin gibi yerleşim birimlerinde nisbeten yoğun olan kontra cinayetleri, şimdi de Diyarbakır kent merkezinde yoğunlaştı. Öğretmen, öğrenci, işçi esnaf, gazete satan çocuklar ve gazete bayileri, özelle kirli savaştan yana olmayan herkes, devletin illegal gücü olan ve kontrgerilla denilen cinayet şebekesinin boy hedefidir.

30 Eylül'den 28 Ekim'e kadar ikisi Silvan'da olmak üzere Diyarbakır'da 15 kişi kontrgerilla saldırıları sonucu ölümler 9 kişi de yaralandı. Bu saldırılarda yaşamını yitirenler şunlar:

Amet Arcagök (öğretmen Eğitimci üyesi), Savaş Adıgüzel(13), Ali Şahap Sağlık (öğretmen, Eğitimci üyesi), Kutbettin Akba (esnaf), Hamit Ülgen (Milli Piyango satıcısı), Zülküf Akkaya(Gazete bayi), Abdullah Pala (Lise öğrencisi), Abdulkhakim Altürk (Lise öğrencisi), Muzafer Tekin (fotoğrafçı), Ali Işık (Temizlik işçisi), Zeki Murat Yıldırım (TV tamircisi), Yalçın Yaşa (13 yaşında gazete bayi), Bayram Demir, İhsan Çüngüş (Belediye işçisi-Silvan), Selim Demirkan (Tekel işçisi-Silvan).

Yaralananlar: Seyithan Akbal, Yahya Yaşa (14), Adem Tunç (Üniversite öğrencisi), Ziya Kabadayı. Satırlı saldırı sonucu yaralananlar: Aziz Karadeniz (15) ve Fırat Uçar (13) -Ö. Gündem gazetesi satıcıları, Yaşar Tikiz (öğretmen), Mehmet Altan (Lise öğrencisi).

Evet bu insanların tümü ya işinin yanında ya evine, okuluna yada işine gider-

ken, devletin Kürt halkına karşı yürüttüğü kirli savaşın bir parçası olan ve cinayet makinesi gibi çalışan kontrgerilla tarafından vuruldular. Artık Amed kan içinde revan, ama nereye ???

Bu kirli savaşın bir diğer vahşi boyutu da Kürt çocuklarına getirdiği kıyamdır. Bu konuda İHD Diyarbakır şubesi tarafından yapılan açıklama tüyler ürperticidir. İHD D.bakır şube sekreteri Meral Danış tarafından 22.10.93'te yapılan basın açıklamasında; Kürdistan'daki sıcak çatışmalarda ve "faili meçhul" saldırılarda 15 günlük bir süre (29.9.93- 14.10.93) zarfında 40 tane çocuk ölümlerine 6 çocuğun da yaralandığı belirtildi.Bütün bu rakamlar devletin, artık Kürdistan'da bir vücut döndüştüğünü ve kansız yaşamadığını gösteriyor.

Kontrgerilla cinayetlerine ilişkin görgü tanıklarının tümü; saldırganların yaşlarının 18 ile 23 arasında olduğunu ve saldırıyı gerçekleştirenler de iki veya üç kişi olduklarını, saldırıdan hemen sonra yaya olarak kaçıp izlerini kaybettiklerini belirtiyorlar. Öldürülenlerin yakınları ve demokratik kitle örgütleri de cinayetlerin kontrgerilla tarafından işlendiğini söylüyorlar.

Diyarbakır Eğitim-Sen yönetim kurulu tarafından 22.9.1993'te yapılan basın açıklamasında ise; "Demokrasinin olmadığı yerde, demokrasi mücadelesi veren demokratik kitle örgütlerine yönelik saldırılar özünde hukuka, insan haklarına ve demokrasiye" yapıldığı belirtilerek cinayetler kınandı ve kirli savaşın giderek boyutlandığına dikkat çekildi.

Öte yandan 27 Ekim tarihinde Dostlar Kırathanesinin kimliği belirlemeyen kişilerce bombalanması sonucu Hayrettin Eren ölürken Cengiz Toraman, Yusuf Kara, Cemal Akbaba, Halil Çoban, M. Diri Tayık, Öztürk Erdoğan, Şaban Börüdağtekin, Adil Uslu ve Hakkı Bayram isimli kişiler yaralandı.

Bu makalemde özelleştirme sorununu ele alacağım; çünkü özelleştirme programı üzerinde, daha çok yaygaralar kopacaktır. Hep beraber, bu yaygaraların tanığı olacağız, önce sorun komikleşecek, sonra trajedi haline dönüşecektir.

Çiller, Medya'nın başbakanı olarak tanımlandı, sanırım bu tanım yersiz değildir. "Medya Başbakanı"nın hükümet programındaki özelleştirme de, yine medyanın propaganda malzemesi olarak kullanılması ihtimal dışı değildir.

Zaten dünyada özelleştirme, çağın miti haline dönüşmüştür. Medyaların rolü bunda büyüktür. Öyle ki, Doğu Avrupa'daki değişim ve dönüşümlerden sonra, artık bir ülke hükümetinin başarıları ve başarısızlıkları özelleştirme ile ölçülüyor. Üretim düşerken, işsizlik ve yoksulluk yükselirken, fabrikaların çarkları dururken, yolsuzluk, soygunculuk her türlü sınırları aşarken, yabancı düşmanlığı ve fanatizm yaygınlaşırken, eğer o ülkenin hükümeti özelleştirmede ilerleme kaydetmiş ise ondan başarı ile söz edilmektedir. Bunu hergün basında okuyabiliyor, TV'lerde izleyebiliyor.

Çiller hükümetinin programı açıklandıktan sonra, özelleştirme hakkında Türk basın ve yayın organlarının kopardığı yaygarayı hayretle izlemekteyiz. Sanki özelleştirme sorunu yeni bir sorunmuş gibi gösterilmekte ve bu sorunu Çiller hükümetinin çözebileceği lanse edilmeye çalışılmaktadır. Hükümet bunu çözer iş biter; Türkiye refah devleti olarak "çağı yakalar"; çağımız "Türk çağı" olur, yalnız "terör" sorunu kalır, onun da icabına generaller bakar propagandası; artık aklın sınırlarını da aşmıştır.

1980'leri iyi hatırlarız, o dönemde aynı basın ve yayın organları, Türkiye'deki enflasyonun kaynağını işçi ve memur ücretlerinin fazlalığına dayandırıyordu. Ordu darbe yaptıktan sonra, ücretlerin ulusal gelir içindeki payı 1980'de %13'ten %9'a indi, ama enflasyon ekonomik yaşamdan silinmedi. O günün yalanları gün gibi ortaya çıktı, artık bunlara değinilmeyen, konu değiştirilerek enflasyonun kaynağı KİT'lerin açıklarıyla ilişkilendirmeye çalışılıyor. İşte özelleştirmenin odak noktası, bu KİT'lerdir.

Gerçekten özelleştirme siyaseti, ne çiçeği burnunda Çiller'den başlıyor, ne de rahmetli Özal'dan. Bu özelleştirme, Atatürk'ün ekonomik siyasetinden başlar, çeşitli aşamalardan geçerek ve farklı şekillerde alarak bugüne gelir. Atatürk Nazilli'de bir tekstil fabrikasının açılış konuşmasında, "Burada büyük bir tekstil fabrikasını kuracağız, böyle bir fabrikanın kuruluşuna, sizin sermayenizin gücü ve olanağı yetmiyor. Ne zaman ki, sizin sermayenin devletin yardımıyla büyür ve deney sahibi olursa, devlet bu alanı yavaş yavaş size bırakır" der. İşte, devlet KİT alanını sermayeye bırakmaya alışmış ve sermaye de o erişkinliğe ulaşmıştır. Tabii bir günde de bu erişkinliğe ulaşmadı. Çünkü, 24 Ocak ekonomik kararları bir yanıyla özelleştirmeyi hedeflemişti. Özal hükümeti özelleştirme programına hız verdi. Ve daha yakın zamanda, 6. Beşyillik Kalkınma Planı'nın (1990-1994), özelleştirmeyle ilgili bölümünde şu hedeflere yer verilmiştir: "179-Kamu İktisadi Teşebbüslerinde (KİT) temel politika, etkinliğinin artırılması ve sermayenin tabana yayılmasını sağlamak üzere başlatılan özelleştirme programının süratle gerçekleştirilmesi olacaktır". Çiller hükümetinin programındaki vaatlerde ise "KİT'ler, bağlı ortaklıklar, devlet iştirakleri ve genel bütçeye dahil iktisadi kuruluşların, tamamen veya kısmen tasfiyeleri söz konusu olacaktır" yazılıyor. Gördüğümüz gibi Tansu Çiller hükümetinin programındaki özelleştirme sorunu, yeni bir sorun değildir.

Gazete sütunlarından düşmeyen, hükümet programlarından inmeyen, her ekonomik sorunun dermanı olarak gösterilen özelleştirme, nedir? Açık ve kısa bir belirlemeyle, özelleştirme, mülkiyet transferinden başka birşey değildir. Devlet ve diğer kamu kuruluşlarının şu veya bu biçimde edinmiş veya etkinliği sonucunda yaratmış olduğu değerleri, şu veya bu biçimde şahıslara, özel girişimcilere bırakmasıdır.

İleri sürülen özelleştirme siyasetinin sefesini kısaca şöyle sıralanabilir:

sefesi kısaca şöyle sıralanabilir:

a) Devlet ve diğer kamu kuruluşları, ekonomik alanlarda hantaldır, girişimci ve dinamik değildir, çünkü interes motifinden yoksundur,

b) KİT'lerin siyasete araç olması kaçınılmazdır; hükümetler taraftarlarını KİT'lere yerleştirir,

c) KİT'ler efektif (üretici) değildir, dolayısıyla zarar eder, devlet bu zararları bütçesiyile ödemek zorunda kalır,

d) KİT'ler bütçe açığına, bütçe açığı da enflasyona sebep olur; çünkü devlet bütçe açığını kapatmak için sürekli para basmak zorunda kalır, bu da enflasyon demektir,

e) Enflasyon zamlara, zamlar da yine enflasyona sebep olur, biri diğerini yaratır.

O halde, bütün bu sorunlardan kurtulmak için:

1-) KİT'ler, yerli ve yabancı kişi ve kuruluşlara satılmalı,

2-) KİT'ler, yabancı kuruluş ve kişilere satılırsa, ileri teknoloji ve gelişmiş yönetim deneyleri ülkeye girer; üretim artar, ihracat yükselir,

3-) Satılan KİT'ler karşılığında alınan parayla, devlet, "sosyal fon" oluşturur, eğitim ve sağlık için harcama yapar,

4-) Ekonomik dengeler sağlanır. Devlet ekonomide küçülür ve ekonomik alanlardan çıkarak asıl görevine döner.

Elbette, ileri sürülen neden ve sonuçlar üzerinde ekonomi biliminin kural ve mantığını ayrıntılı olarak izah edecek değilim; çünkü

bu, bir makalenin sınırlarını aşar. Ancak yaşamla çelişen, çıkmazlarla karşılaşan faktörlerin Kürt ve Kürdistan'a getireceği olası sonuçlar üzerinde duracağım.

Özel girişimcilik, özerk ve kamu kuruluşlarından daha fazla dinamiktir genellemesi, ideolojiktir. KİT'ler yerli ve yabancı kişi ve kuruluşlara satılsa bile, yine onları teknokratlar yönetecekler; bugün de teknokratlar yönetiyor. Oldukça dinamik ve kâr getirci KİT'ler birtaraftarlarını yerleştirdiği bir gerçektir. Özellikle yönetimin çeşitli kademelerine getirilen bazı kimseler, oldukça yetersiz ve yeteneksiz kişilerdir. Böylece bir yönetimle çağa ayak uydurulamayacağı bilinen bir gerçektir. Ancak bu, özel kuruluşlar içinde geçerlidir. Çeşitli özel bankaların yönetim kurullarına sokulan emekli generaller yönetimden ne anlar ki?

Kaldı ki, bütün KİT birimleri zarar etmiyor. Zarar edenlerin de nedenleri vardır. Bu nedenleri araştırmadan, onları "tasfiye edeceğiz" mantığı, ekonomik yaşamla çelişiyor. Türkiye Elektrik Kurumu (TEK), 1992'de 5 trilyon 500 milyar TL zarar etmiştir. Çiller hükümeti TEK'i ne satabilir, ne de tamamen veya kısmen tasfiye edebilir. Bu öngörüm nedensiz değildir. Enerjiye olan yatırımlarda, 1986'da devletin payı %96.3 iken, özel girişimcilerin payı %3.7 olarak kalmıştır. 1987'de ise devletin payı %96.9 iken, özel girişimcilerin payı %3.1'dir. Üretim elektriksiz olmayacağına göre, TEK'in tasfiyesi veya kısmen tasfiyesi gülmünç geliyor, ciddiyyetten uzaktır. TC Devlet Demiryolları İşletmesi Müdürlüğü (TCDD), 1992'de 3 trilyon 830 milyar TL zarar etmiştir. Onun da satışı inandırıcı olmadığı gibi, tasfiyesi de olanaksızdır. Diyelim ki, Türkiye Kömür İşletmesi, kısmen veya tamamen tasfiye edildi (çünkü yabancı girişimciler bu denli eski, efektiflikten yoksun kömür ocakları alacak değildirdir); o zaman Türkiye, kömür ihtiyaçlarını dışarıdan daha ucuz alır, ama o zaman da ithalat daha da artar, dış ticaret açığı daha da büyür. Neden Türkiye Kömür İşletmesi efektif değildirdir? Devlet yıllarca bu işletmelere yatırım yapmadı, tersine kömür işletmesinin geliştirilmesi için yabancı kurum ve kuruluşlardan alınan yardım ve krediler, başka alanlarda harcandı. Kim bilir, belki o dövizle orduya silahlar alındı!

Devlet, KİT'lerin gelirini sürekli hazineye aktardı, onları rezervsiz bıraktı. Dolayısıyla yeni teknolojiyle çalışılmadı, üretkenliği düştü, bazı birimlerde açıkları büyüdü. Devlet KİT'lere ödeme yapmayarak, onları özel bankalardan yüksek faizle kredi almaya zorladı.

kalardan yüksek faizle kredi almaya zorladı. Bu da KİT'lerin açığını daha da büyüttü, özel bankalar da ek kârları kasalarına indirdiler.

KİT'lerin açıklarının enflasyona kaynaklık ettiği doğru değildir. Türkiye enflasyonu yapısalıdır. Resmî rakamlara göre KİT'lerin açığı 70 trilyon, 1992'de devlet bütçesinin açığı, 150 trilyon TL dir. Aradaki fark 80 trilyon TL dir. Devlet KİT'lerin açığından kurtulsa bile, enflasyondan kurtulamayacaktır.

Diyelim, Çiller hükümeti, KİT'lerin satışını başardı. KİT'lerin satışından edindiği gelirle geri kalan bütçe açığını da kapattı. Birincisi, zaten bütün KİT'leri satamaz ve tasfiye edemez durumdadır. İkincisi, KİT'lerin satışından edineceği gelir sürekli değil, geçici olacaktır. Dolayısıyla sözkonusu vade bittikten sonra yine bütçe açığı oluşur ve büyür.

Bunun farkında olan Çiller hükümeti, vergi ve kadro reformunu devreye sokmayı amaçlamaktadır. Hükümet programında "vergi oranlarının düşürülmesi sağlanacak, vergi istisna ve muafiyetleri ekonominin gereklerine göre yeniden gözden geçirilecek, vergi tabanı genişletilecek ve herkesin, ödeme gücüne göre vergilendirilmesi sağlanacaktır" deniliyor. Hedef, yüksek gelirlilerden daha az, fakir ve orta gelirli kesimlerden daha fazla vergi almaktır. Genelev işleten bir patron, Koç ve Sabancılar'dan daha fazla vergi ödedikten sonra, hükümetin öngördüğü vergi reformunun nerelere varacağı açık değil midir? Zenginlerden edinecek vergiler azalacak; fakir ve orta kesimlerden edinilmesi

öngörülen miktara ulaşmak da oldukça zor. Bu da bütçe açığının büyümesine neden olacaktır. Devlet, fakir ve orta kesime yüklenirken halkın alım gücünün daha da düşmesi ve üretimin de azalması sonucu, orduya ve özel eğitilmiş asker ve polis birimlerine daha fazla ödeme yapmak zorunda kalacaktır. Bu da, bütçeden olacağına göre daha fazla bütçe açığı ve daha fazla enflasyon demektir.

Kadro reformu da ayrı bir fiyasko olacaktır. Daha geçenlerde hükümet, 40 bin kişilik özel eğitilmiş profesyonel askeri birliklerin kurulmasını kararlaştırdı. Polis kadrosunu da arttıracak. Bunların maaşları neyle ödenecek? Elbette devlet bütçesinden. Devlet taze para bulmak için, kârlı KİT'lere yüklenecek.

Arz-talep yasasını da hesaba katarak, KİT'lerin satış değeri reel değerinin oldukça altında olacaktır, dersem sanırım yanılmam. Kısa bir dönem için devlet bütçesinin açığı azalsa da, açığın tekrar büyümesi kaçınılmazdır. Görülecek ki, yalnız KİT'ler ne devlet bütçesinin açığının ne de enflasyonun nedenidir. Türkiye ekonomisi kriz içindedir ve bu, sürekli bir krizdir.

Hükümet, umutlarını yabancı sermayeye bağlamıştır; KİT'lerin %20'sine yakın bir oranını bunlara satarak taze para bulacağını tasarlamaktadır.

Bundan başka, yabancı sermayeyle beraber ileri teknoloji ve gelişmiş yönetim deneylerinin de TC'ye akması amaçlanmaktadır. Dünya konjonktürünü değerlendirdiğimizde, sözkonusu hükümet beklentilerinin, hayali beklentilerden başka birşey olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü eski sosyalist ülkelerde, yetmiş ve ucuz işgücü bulunmaktadı; bu ülkeler yabancı sermayeyi çekmek için yoğun bir çaba içindedirler. AT üyeleri arasındaki sermaye akışını engelleyen yasa ve diğer engellerin ortadan kalkması halinde, bu ülkeler yabancı sermayeye geniş pazarlar sunmaktadırlar. Bu, Uzakdoğu ve Latin Amerika ülkeleri için de geçerlidir. Yabancı sermaye bu denli geniş olanaklara sahipken, neden altyapısı berbat, siyasi istikrarı olmayan bir ülkeye yönelsin. Elbette, bir miktar dış sermaye Türkiye'ye girecektir, ama bu hükümetin beklentilerinden çok uzak bir miktar olacaktır.

KİT'lerin ucuzca elden çıkarılması, sosyal patlamalara neden olabilir. Resmî çevrelere göre KİT'lerde fazla işçi çalışmaktadır. KİT'lerde işgücü, özel kuruluşlardaki işgücünün 2.5 katıdır. Başka bir deyişle özel kuruluşlarda 1 işçinin gerçekleştirdiği iş, KİT'lerde 2.5 işçi tarafından gerçekleştirilmektedir. Arslan Başer Kafaoğlu, resmi görüşleri yalanlamak-

ta. Adı geçen ekonomist-yazara göre, sekiz yılda -1984'ten 1992'ye kadar- işçi sayısı %1 artmıştır. Kimin doğru söylediğini bir yana bırakırsak, özelleştirme programı ile 550 bin işçinin işinden olması öngörülmektedir. Dünya Bankası, hükümete şu öneride bulunmaktadır: "Memurlar haricinde tüm KİT çalışanlarının işine son verilmelidir. Buradaki tek sorun KİT'lerin yeni sahibinin belli bir süre, çıkartılanların yerine yeni işçi almaması olacaktır." Bundan dolayı özelleştirmeyi öneren yabancı uzman kişi ve kurumlar, Çiller hükümetine cesur olmayı önermektedirler. "Cesurluk", joplara ve tankların gölgesinde somutlaşabilir. Hükümet'in programında ise, "Ekonomik reçetelerin doğrusu ne ise, o, cesaretle uygulanmalıdır" deniliyor. Tabii ki, "ekonomide reçetelerin doğru"sunun ölçütü toplumsal kesimden kesime göre değişmektedir. Sosyal huzursuzlukları bastırmak için, TC, şiddeti artıracak, devlet terörünün artması beklenmelidir. 1980'de, 24 Ocak Kararları'ndan sonra gelen 12 Eylül darbesi hatırlanacak olursa, öngörümün yersiz olmadığı anlaşılacaktır.

Elbette KİT'lerin satışı, özelleştirme programı, devletin ekonomik alanlarda küçülmesi, biz Kürtleri yakından ve direk olarak ilgilendiriyor. Şöyle ki:

1-Türkiye ve Kürdistan'da, KİT'lerde çalışan onbinlerce Kürt bulunmaktadır. Bunlar işlerinden yoksun kalma tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Satış veya tasfiye durumunda, özel girişimcilerin Kürt vatandaşlarımıza iş vermeme durumu ortaya çıkabilir. Bir süreden beri Türk basını ve diğer bazı çevreler, açık seçik Kürt

düşmanlığı yaparak, özel girişimcilere Kürtlere iş vermeme çağrılarını yapmaktadır. Türkiye'deki büyük işadamlarının Kürt düşmanlıklarını biliyoruz, KİT'leri de alabilecek bu çevrelerdir. Sözkonusu çevrelerin Kürtlere işvermelerini pek beklememeliyiz. Özelleştirme programından en çok Kürt işçi ve memurları etkilenecektir.

2-Hükümetin kadro reformundan etkilenecek kesim de yine yurtsever ilerici memurları olacaktır. Devletin Kürt memurlarına olan güvensizliğini biliyoruz. Bu güvensizlik açık bir düşmanlığa varmıştır. Devlet ve hükümet, yurtsever ve ilerici Kürt memurlardan kurtulmak amacındadır. Demirel'in, "Kürt memurlarını kontrol edin" emri hatırlardadır.

3-Alıcı bulamayacak KİT'lerin büyük bir kısmı Kürdistan'dadır. Çünkü yabancı ve özel girişimcilerin buradaki KİT birimlerini alma arzuları yoktur. Zaten varolan girişimciler de Türkiye'ye kaçıyor. Kürt özel girişimcileri de bu birimleri alacak durumda değildir. Kürdistan'daki KİT birimlerinden bazıları kapatılırsa, yine olan, işçilerimize olacaktır. Halkımızın alım gücü düşmektedir. Kürdistan'da biriken ticaret sermayesi de Türkiye'ye akmaktadır.

4- Bir yandan TC, devletini ekonomik alanlarda küçültürken, öbür yandan Kürdistan'a ekonomik paketlerle gitmektedir. Bu, TC ve neo-liberallerin Kürdistan'daki açmazıdır. Kürdistan'a son Çiller çıkarması bunun örneğidir. 2.5 trilyonluk ekonomik paketiyle, generalleriyle, basınıyla ülkemize çıkartma yaptı. Henüz adı geçen, ekonomik paket "vadeleri"dir. Geçmişte bu tür ekonomik paketlerin kimlerin işine yaradığını biliyoruz, artık bu tür vaatlerin anlamı olacağı düşünülmemelidir.

5- Sosyal patlamalar ve arkasından gelecek daha acımasız devlet teröründen, en çok yine bizler etkileneceğiz. Bu sefer TC, Irak Baas'ından geri kalmayacaktır. "Taş üstünde taş bırakmayınız" emirleri veren TC'nin generalleri değil midir? Saddam da Güney Kürdistan'da taş üstünde taş bırakmamıştır.

Her türlü haklardan yoksun Türkiye'deki Kürtler ve Kürdistanlılar ne yapabilirler, nasıl önlem alabilirler?

1-Türkiyedeki Kürtler, durumdan rahatsız olanlarla bir olmaya çalışmalı, onlarla, her türlü tehlikeye karşı birlikte önlem almalıdır.

2- Kürdistan'da ise bütün yurtsever güçler ve kişiler, Kürdistan'ın çıkarlarını her şeyin üstünde tutarak bir araya gelmelidirler.

3- Yurtdışındaki Kürtler, dünya kamuoyunu Kürdistan sorununa karşı duyarlı kılmaya çalışmalıdır.

Şırnak'ta Devlet Halktan İntikam Alıyor...

ŞIRNAK(Medya Güneşi)-Devlet güçleri ile gerillalar arasında çıkan her çatışma sonrasında, devletin güvenlik güçleri adeta çatışmanın intikamını alırcasına, yoksul ve savunmasız Kürt köylüsüne yöneliyor. Çatışma bölgesinin yakınında bulunan ne kadar yerleşim birimi varsa, karadan ve havadan bombalanıyor, topa tutuluyor, köylere yönelik operasyonlar düzenleniyor. Skorski ve Kobra helikopterlerden açılan tarama ateşleri sonucu, davayla güden cobanlar öldürülüyor; halkın geçim kaynağı olan yüzlerce hayvan telef oluyor; ekili tarlalar, bağ-bahçe ve ormanlar yangın yerine dönüyor. Teröristtir diye insanlar tarlasında, işinin başında kurşuna diziliyor.

Öldürülen Ahmet Seven

Devlet güçleri, arama ve tarama operasyonlarında hiçbir hukuki ve yasal engel tanımıyor. Arama sırasında, evlerin içi otomatik silahlarla taranıyor, ateş veriliyor yakılıyor. Silah zoruyla köyler boşaltılıyor. Köylüler gözaltına alınıp en ağır işkencelerden geçiriliyor.

Gıda ambargosu uygulanarak bölge insanı açlığın pençesinde bırakılıyor; köylüler ya göçetmeye ya da korucu olmaya zorlanıyor.

Devlet güçlerinin Kürdistan'da adeta rutin icraat haline gelmiş bu insanlık dışı uygulamalarından sık sık nasibini alan yerleşim birimlerinden birisi de, Şırnak'ın Gundik (Balveren) köyüdür.

Bu köy Milli jandarma karakolu tarafından defalarca topa tutulmuş, 10'un üzerinde insanı öldürülmüş, bir o kadarı gözünden, kolundan ve bacağından sakat kalmış. Gundik, köy koruculuğunu kabul etmediği için devlet güçlerinin adeta onikilik hedef tahtası haline gelmiştir.

17.9.1993 tarihinde devlet güçleri ile gerillalar arasında çıkan bir çatışma sonra sında, Gundik'in 15 km. doğusunda bulunan Şenoba kasabasındaki

Tabur'dan, Gundik tarafına doğru atılan toplardan birisinin, koyunlarını güderken isabet ettiği Ahmet Seven adlı köylü hayatını kaybetti. Ahmet Seven 23 yaşında, evli ve iki çocuk babasıydı.

Aynı gün Gundik'in Beste mezrasındaki Tabur ile Milli karakolunun birlikte düzenlediği operasyonda, mezrada bulunan Ahmet Ayas, Yusuf Ayas, Mustafa Ayas, Osman Yıldız ve Abdullaziz Sanrı'nın evleri, devlet güçleri tarafından eşyalarıyla birlikte yakıldı; çok sayıda hayvanları kurşuna dizilip öldürüldü.

Bu arada Milli Jandarma Karakol Komutanlığı tarafından Gundik'a gıda ambargosu uygulandı. Köyde her evin nüfus tesbiti yapıldı. Temel gıda maddelerinden, kişi başına haftada bir kilodan fazla getiren ya da bulunduran her evin, PKK'lı olarak değerlendirilip cezalandırılacağı, karakol komutanlığı tarafından köylülere bildirildi. Ayrıca köyün tek geçim kaynağı durumunda olan kömür ocakları süresiz kapatıldı.

İki gün sonra yani Ekim ayının 19'unda, gerillaların Gundik ve Şenoba arasındaki karayolunun üzerinden askeri konvoyu ateş etmelerinden sonra, devlet güçleri intikam alırcasına karadan ve havadan Gundik'e yönelik arama, tarama operasyonu düzenledi. Skorski ve Kobra helikopterlerinden açılan ateş sonucu, köyün etrafında bulunan yüzlerce hayvan telef oldu. Arama sırasında evlerin içi askerler tarafından otomatik silahlarla tarandı; buzdolabı, televizyon vb. ev eşyalarının tümü tahrib edildi; bulunan bütün gıda maddeleri döküldü, yerlere serpilip dağıtıldı. Köyden Hacı Yıldız'ın evi eşyalarıyla birlikte tamamen ateşe verildi. Köylüler süngü ve dipçiklerle meydana toplanarak, aralarında 10 yaşlarındaki çocukların da bulunduğu 50'ye yakın insan gözaltına alındı. Gözaltına alınan insanların tümü korkunç işkencelerden geçirildi; birkaç gün sonra serbest bırakılanların çoğunun vucutlarının her tarafında çok belirgin işkence izleri mevcuttu. Bırakılmayanların yakınları ise, onların can güvenliğinden endişe duyuyorlar.

Öte yandan Gundik (Balveren)'in 4 km güneyinde bulunan 100 hanelik Üçkiraz (Nevava) köyü, devlet güçleri tarafından silah zoruyla boşaltıldıktan sonra; köy ateşe verildi.

SİTÊRKA GEŞ

Felat DİLGEŞ

GERMIYA ŞER Û HILBIJARTİNÊN HERÊMÎ

Agir bi pêşa dewleta Tirk ketiye. Ew çiqas xwe dileqîne ba agirzêde dike û pêta agir laşê dewleta xwînaxwar digire. Wek mirovê ku ketibe nav ritamê û çiqas xwe dileqîne te de diçe xwarê u hundabibe, wusa ji dewleta Tirk di pêl û alava agir de maye. Dewleta Tirk şitrê ku Kurdistanê bişewitîne, ew de pîrsa netewî ya gelê Kurd çareser bike û ji vê jana dilê xwe rizgar bibe. Lê belê hesabên bêhesab hevdu nagirin; Kurdistanê ku îro agir pê ketiye, ne Kurdistanê 1920, 1925, 1930, 1937' an e. Edî ew naxwaze di tarîstana dirokê de bêdeng bişewite; edî ew, yên ku dixwazin we bişewitînin ji bi xwe re dişewitîne û agirê laşê xwe bi ser wan de ji wer dike.

Şewata agirê Kurdistanê ji niha de dilê dijmin ditirsîne. Bayê bakûr çirûskên agir li hawirdorê belav dike. Agir li Kurdistanê pêdikeve; lê Engere, Baxtat, Tahrân û Şamê dişewitîne, zincîrên koledayîyê dişkîne. Pêtaagir bi avê dihat tefandin, lê hêdî agirê Kurdistanê bi avê natefe; ew bi agir ditêfe, Ma mîrxasê efsaneya Mem û Zînê Qeretajdîn bi xwe ji agirê ku bi Mem û Zînê ketibû bi agir netefandibû? Qeretajdîn bi vî awayî Mem û Zînê ji xezaba Bekoyê Awan û Mirê zalim Mirzeydîn rizgar nekiri bû? Xuya ye ku di diroka netewî ya gelê Kurd de kevneşepa agir bi agir tefandinê heye.

Şerê girhejî yê ku li dijî gelê Kurd tê meşandin hesabên dewletên dagirker serobino dike. Maliyeta şer her ku diçe girantir dibe. Demirelê derewkar ê ku di propagandaya hilbijartinan de qala du miftan (mifta xanî û mifta wesayîte) dikir, îro nanê zuwa yê devê gelê Tirk ji jî wan distîne (rewşa gelê Kurd diyar e). Miletê Tirk dev ji du miftan berdaye, dixwaze ku bi nanê zuwa ji qayil bibe, lê "Dayika Dilovan Tansu" û Bavê Derewkar Demirel wusa bi hêsanî dev ji pêşira gelê Tirk bernadin. Ev Tirkên ku bi çirokên "niştîman û gel" (watan-millet) hatine di xewekirin nizamî de kîngê ji gêjtîya xewê hişyar bibin û li rastiya xwe xwedî derkevin; lê gelê Kurd êdî qîma xwe bi van çirok û derewan nayne. Ew rastiya xwe di şewitandin, xerakir rin û valakirina gundên xwe de dibîne. Xebera şewitandina gund û gundiyan Qersê, nûçeya şewitandina gund û gundiyan Mûş û Bedlîsê dide; Amedê radike ser piyan, Cizîrê dişîne rapêrînan; li Agirî derdike birînan.

Di vê germiya şer de, di vê roja ku hovîtîya Tirkan rabûye ser piyan de, qala hilbijartinên heremî yên 27 ê Adara 1994 an tê kirin. Bêpîrsiyarên leşkerî û siyasî yên dewleta Tirk ên ku hesabên xwe, beriya hilbijartinan li ser qedandina şerê li Kurdistanê dikirin; îro baş tê deqihîjin ku ew hesab pûç û şaş in. Ji ber vê yekê ye ku agir bi pêşa wan ketiye.

DEP û HILBIJARTİNÊN HARÊMÎ

Herwekî tê zanîn Partiya Demok rasi yê (DEP) ku ji alî dewletê ve neyê qedexekirin, dê bikari be beşdarî hilbijartinên herhemî yên Adar 1994'an bibe. Bi meşandina siyaseteke rast û bi şexsiyet, dê DEP bikaribe bi serkeftineke baş ji hilbijartinan derve. Xuya ye ku ew rastî ji wê dewletê ve jî tê dîtin. Lê belê dewlet naxwaze ku ew fersendê bide DEP ê. Ew dixwaze ku bi dek û dolabên çûr bi çûr rîya hilbijartinan ji DEP'ê re bigire; bi çavtirsandin û bi êrişên hovane wê teslîm bigire. Kuştina endam, bêpîrsiyar û mensûben DEP'ê perçê ji vî planî ne.

Nîha li pêşiya dewletê çend rê hene. 1- Dewletê dikare beriya hilbijartinan DEP'ê qedexe bike û bide girtin. 2- Li Kurdistanê hilbijartinan bide taloqkirin. 3- Li tevahiya Tirkiyê û Kurdistanê hilbijartinan bide kirin. Bi rastî ji van rîyan, tu rîyek jî ji bo dewleta Tirk ne çare ye. Hemû jî bi risk in û piressîja dewletê ya ku "heye" jî ji holê radikin. Lewra rîye esasî ya ku dewleta Tirk di çareserkirin pîrsa Kurdistanê de daye pêşiya xwe ne tu rê ye.

Îro herçiqas DEP di parlamentoyê de cîh distîne jî, ew ji bikaranîna mafên parlementeriyê bi hêsanî nikare îstifade bike û di nav partiyên siyasî yên Tirkiyê de jî wekî hêzê xerîb û pîrê caran neyar tê dîtin. Ji roja ku DEP ava bû heta niha ew tu car jî êrişan rizgar nebû. Ji çapemeniya Tirkiyê bigire heta hêzên siyasî yên ku di parlamentoya Tirkiyê de cîh distînin, hemû der û doran ji mensûb û karbidestên DEP'ê re neyartî kirin. Demirel bi xwe gelek caran di axaftinên xwe de DEP'ê hedef nişan da. Bêguman di bîngeha van êrişan de, di nav raya giştî ya Tirk de DEP'ê wekî hêzê parvekar û li dijî qanûn û yekîtîya Tirkiyê nişandan hebû. Heke karbidestên DEP'ê di vê mi jarê de bihatana leyistikan, karê dewletê hêsantir dibu.

Rewş çî dibe bila bibe girtina DEP'ê dê karê dewleta Tirk diwartir bike û wê dewlet, di rîya çareserkirina pîrsa Kurdistanê de muhatabek xwe yê ji diyalogê re vekirî hunda bike. Lê belê divê nuqteyekî jî neyê ji birkirin ku ew jî ev e: Li Kurdistanê bi partiyek siyasî ya dewleta Tirk re li hevdukirin û bi vî awayî beşdarîna hilbijartinan. Çewtîyek ewha (ku berê bi SHP'ê re hatibû kirin, lê îro merc (şert) pîr guherîne û bêpîrsiyarî girantir buye) dê xesarek mezin bigihîne tevgera netewî ya gelê Kurd. Pêvîst e ku dek û dolabên dewletê yên bi vî awayî ji niha ve bêh hesabandin. Lewra di siyaseta girtina DEP'ê de armançek ewha ya veşartî jî heye.

Li Kurdistanê taloqkirina hilbijartinan pîrêke biçûk nîne. Ne ji bo dewleta Tirk û ne jî ji bo dine ti mantiqek li Tirkiyê hilbijartinan kirin û li Kurdistanê taloqkirin tune. Dewleta Tirk, ji niha ve nikare xwe bide ber rîskeke ewha. Lewra ew nikare ve rewşê bi tu awayî ji raya giştî ya dinê re îzah bike. Pîrsa li tevahiya Tirkiyê hilbijartinan taloqkirin jî ne di cîh de ye. Dewleta Tirk a ku di mesela demokrasîyê de gevriya xwe diqelêşe, wusa bi hêsanî nikare mercek herî girîng i demokrasîyê (mafê hilbijêrî û hilbijartinê) hewaleyî wexteke nediyar bike. Ma ew dewleta ku nikaribe di sala 1994'an de hilbijartinên heremî bike, wê kîngê vî karî pêk bîne û girêdayî kîjan mercan dema hilbijartinê beyan bike? Di rîya çareserkirina pîrsa Kurdistanê de heta niha siyaseta dewletê "Sal bi sal xwezîl bi par" bûye. Evçûyî jî vîya nişan dide: Hilbijartinên ku divê di sala 1994'an de bîncêkirin, bê taloqkirinê de nikaribe bîncêkirin.

Ordiya Tirk a ku bi zore malên Kurdan dişewitîne û ew li ser axa welatê wan bê cîh û bê war dihele, dê nikaribe gele Kurd bi darê zorê û bi sunguya tîngan bibe ser sîngên hilbijartinê. Li cîyekî wekî Kurdistanê evqas gema û di şer de, bîyî heyet çavdêrên navnetewî hilbijartinan kirin pîrî bi mane nîne.

Li hemû derên dinê û nemaze di civatên sivîl û demokratîk de hêz û rumetêke mezin a kesên hilbijartî heye. Dema ku DEP bi serfirazî ji hilbijartinên heremî derve, li navend û navçeyên Kurdistanê serokatiyên belêdîyan bisitîne û ev kesên hilbijartî dildar û algirê tevgera netewî ya gele Kurd bin, dê karê Kurdan ji gelek awayan ve hêsantir, yê dewleta Tirk girantir û diwartir bibe. Lewra dewleta Tirk mecbûre ku gohê xwe bide nûnerên gele Kurd ên meşrû û hilbijartî. Ji xwe jî niha de bi awayekî pîrî bi deng nebe jî, bêpîrsiyarên gele dewletê dinê jî Tirkiyê re dibêjin "Bi nûnerên hilbijartî yên gelê Kurd re rênên." Ne hewceye ku mirov bibêje, DEP'a ku di hilbijartinên heremî de serkeftinê girîng bi dest bixe, dê di hilbijartinên giştî de xurttir bibe.

Di encamê de wê çewa bibe dê wext nişan bide, lê ew dewleta ku DEP'ê wekî hêzê siyasî ya ku parêzkerê mafên netewî yên gele Kurd dibîne, wê tu car nexwaze ku DEP jî sendoqa hilbijartinê. Lewra yên ku ji sendoqê derên hêza xwe jî gel distînin û nûnerên iradeya gel in. Zû an dereng ev rastî dê li Kurdistanê jî jîyan bibîne.

LI SER CELADÊT BEDIRXAN KONFERANSEK

Navende Nûçeyan- Di roja 24. 10. 1993 an de Endamê Komîta Karger a Enstîya Kurdî û Nivîstarê Rojnameya me Felat Dilgeş, li ser ronakbîrê Kurd Celadet Alî Bedirxan Konferansekê da. Konferans bi navê Salvêgêra Sedemîn a Hatina Dinêya Ronakbîrê Kurd Celadet Alî Bedirxan, li Navenda Çandî ya Tarîk Zafer Tuneya (Tarîk Zafer Tuneya Kultur Merkezi) hat dayin. Konferans jî serî hata dawiyê bi zimanê Kurdî bû. Bi dora 100-150 kesî de mirov beşdarî konferansê bûn.

Felat Dilgeş, di serê de hin agahdarî di derhegê Malbata Bedirxaniyan û mensûbên vê malbatê yên ku bi Çalakîyên xwe yên welatperî jî doza nevwî ya galê Kurd re xizmet kirine, da. Ew bi kurtî li ser diroka jornamegeriya Kurdî û rojnameya Kurdî ya yekemîn Kurdistanê sekinî û ji xebatên Mîktad Mîthad Bedirxan û birayê wî Abdurehman Bedirxan qal kir. Felat Dilgeş di axaftina xwe de ewha got? "Rojnameya yekemîn a Kurdî Kurdistanli welatên xerîyê û di mercên surgunê de za. Bi vî awayî ew zarûkek surgunê bû; lê zarûke surgunê ya bi xîret. Da çapkîrîna rojnameya Kurdistanê de giyana welatperwerî, armanca azadiya gelê Kurd di ser her tiştî de bû".

Felat Dilgeş piştî ku bi kurtî di derhegê malbata Bedirxaniyan û mensûbên vê malbatê yên welatper û xebatên wan ên hêja de agahdarî da, ew bi awayekî dîr û dirêj li ser Celadet Alî Bedirxan û xebatên wî yên zanistî, zîmanzanî û siyasî sekinî.

Hevgirtin-PDK: BASK TARTIŞMASI OLUMLU

Hevgirtin-PDK tarafından 21 ekim tarihinde yapılan basın açıklamasında, Tansu Çiller'in gündeme getirdiği Bask Modeli'nin Kürt Sorununa tartışma planında yeni bir ivme kazandırdığı, ama değişimden yana olmayanların Tansu Çiller'e büyük bir tepki gösterdiği belirtilerek; "Partimiz Türkiye'de gelişen bu sağlıklı gelişmeyi ciddiyle izlemekte ve ona önem vermektedir. Bunun yanında partimiz, Kürt sorunu başta olmak üzere Türkiye'nin tüm temel sorunlarının, demokratik ve özgür tartışmalar sonucunda yaratılan sağlıklı anlaşmalar ve bu anlaşmalara dayalı toplumsal ve siyasal projelerle çözülebileceğine inanmaktadır. Halkımız da demokratik ve barışçıl çözümün, genel çıkarlara en uygun ve rizikosuz yollardan biri olduğunu dile getirmektedir. Ayrıca partimiz, Kürt sorununda, demokratik ve özgür tartışma ortamının yaratılmasına, demokratik, barışçıl ve insancıl çözümlerden yana olmayanların metodlarını güçlendireceğini ve terör ortamını yoğunlaştıracağını tesbit etmektedir." denildi.

ULUSLARARASI PEN'den Gazetemize Destek

Uluslararası PEN Yazarlar Kulübü, Başbakan Tansu Çiller'e gönderdiği bir yazı ile gazetemiz üzerindeki baskıları kınadı. Gyorgy Konrad (Uluslararası PEN Başkanı) ve Aleksandre Blakh (Uluslararası PEN Sekreteri) imzalı yazıda, Gazetemiz yazar ve yöneticilerinin yargılanması kınanarak, Osman Aytar, Salih Bal ve Cemal Özçelik için yasalarda düşüncelerini ifade etme özgürlüğü istendi. Gazetemiz genel yayın yönetmeni Osman Aytar, sahibi Cemal Özçelik ve eski yazışları müdürü Salih BAL'a verilen cezaların kaldırılması için gerekli değişikliklerin yapılması istendi.

Dr. D. İ. JİGALINA

Doğu Avrupa ve eski SSCB'deki etnopolitik gelişmeler neticesinde, dünyada yeni bir jeopolitik durum ortaya çıkmıştır. Bu durum, Yakınoğu ve Ortadoğu Kürt hareketini inceleyen yabancı yazar ve ideologları harekete geçirmiş; gelişen olayların Kürdistan'daki ortamı nasıl etkilediğini araştırmaya teşvik etmiş; uluslararası ve devletlerarası ilişkileri değiştirmekte olan BDT'nin, iç siyasi olaylarında, Kürtlerin oynadığı rolü incelemeye yöneltmiştir. Yapılan çalışmalarda, bir zamanlar Doğu-Batı ilişkilerinde aracılık yapan Türkiye ile İran'ın değişken rolleri de dikkate alınmıştır.

Avrupa ve Amerika'da yaşayan Kürt araştırmacılar, Yakınoğu ve Uzakdoğu ile ilgilenen doğubilimciler, Almanya, İsveç, Fransa, ayrıca Gürcistan, Ermenistan, Kırgızistan ve diğer ülkelerdeki bilimadamları son zamanlarda Sovyet Kürtlerinin sorunlarına ilgi göstermeye başlamıştır. Araştırmacıların en çok ilgisini çeken konu; hala güncel olan, eski SSCB Cumhuriyetlerindeki Kürt azınlığın siyasal, sosyal statüsü ve Kürt mülteciler sorununun çözümü.

80'li yıllarda, eski SSCB'de gelişen siyasal ve sosyal hayattaki liberalleşme çerçevesinde Sovyet Kürtleri, Azerbaycan topraklarında bir Kürt bölgesi oluşturulması sorununu gündeme getirmiştir. Bilindiği gibi, günümüz Dağlık Karabağ bölgesinin batı sınırını ile Ermeni-Azeri cepheleri arasında kalan Laçın, Kelbajar ve Kubatlı, 1923-1929 yıllarında "KIZIL KÜRDİSTAN" diye anılan Kürt bölgesi tayin edilmiştir.

Amerika basınında bu konuyu aydınlatan Elizabet Faller şöyle diyor: "Eski SSCB'de yaşayan bütün Kürtler, Azerbaycan'ın bir parçası olan yaşadıkları topraklarda kendi kendilerini idare etmelerinin meşru hakları olduğu konusunda aynı görüştedirler." Kürtler, Gorbaçov'a, Cumhurbaşkanı olduğu sırada, normal şartlarda yaşayıp çalışabilecekleri, Rusya'nın güneyinde bir bölgeye toplu olarak yerleş-

tirilmek ricasıyla dilekçe göndermişlerdir.

Amerikalı gazeteci Elizabet Faller'in belirttiği üzere, "Yedinstro" (BİRLİK) Kürt Organizasyonu yöneticilerinden T. BROYEN, Azerbaycan'da yaşayan Kürtlerin isteklerini desteklemekte, ayrıca, Ermeni ve Azeri askeri birliklerinin Kürtlerin yaşadığı topraklardan geri çekilmesini talep etmektedir. Bu talep tesadüfi değildir. 1992 Mayıs'ında Laçın'deki Azeri askeri birliklerinin varlığına Ermeniler tarafından son verilmiş; bunun ardından da dış kaynaklı haber alma ajansları, Kürtlerin, gelişen olaylarla ilişkisini gündeme getirmiştir.

Bu soruna değinen yazar E. Faller oldukça yanlış bir açıklamada bulunmuştur: Güya, bölgedeki Kürtler, Azerbaycan'da yitirdikleri özerkliklerini yeniden kazanmak için silaha sarılmışlardır! Bu haberi öğrenen Ermeni ve Rus haberalma ajansları, Kürtlerin, Ermeni-Azeri anlaşmazlığında Ermenilerin tarafını tuttuğu intibasına kapılmışlardır. Buna benzer iddialar, Azerbaycan'da Kürtlere karşı bir tutumu körüklediği gibi, Ermenistan'da da Kürt azınlığın durumuna olumsuz etki yapmıştır.

Azerbaycan Kürtlerinin sorunlarını çözümsüz kılan etkenlerden birisi de, Azerbaycan hükümetinin, İslam devrimini ihraç politikası güden İran'ın güçlü ideolojik etkisi altında bulunmasıdır. Kürt basın kaynaklarına göre, bu politikanın eski SSCB Cumhuriyetlerine kaydırılması için İran Hükümeti 1 milyar \$(dolar) ayırmıştır. Diğer taraftan Azerbaycan'daki, iç siyasi ilişkilerde pragmatik eğilimi, ve tartışmalı sorunların çözümünde uzlaşmacı tutumundan yana, etkili, aydın bir zümrenin varlığı da yadsınamaz.

Yazar Kemal - Sido Kurdaki'nin, Almanya'da yayınlanan makalesine göre; Ermenistan Kürtleri, bazı ulusal haklardan tam olarak faydalanmaktadırlar: Erivan 'da "Riya Taze" (Yeni Yol) adı altında Kürtçe gazete yayınlanmakta, eğitim dili Kürtçe olan

Yabancı Kaynaklı Tarih

SSCB

okullar bulunmakta, Kürt Pedagojii Üniversitesi geleceğe eleman hazırlamakta, Kürt nüfusa yönelik radyo programları yayınlanmaktadır, vs. İnsan haklarını denetleme komisyonunun bir parçası olan "Helsinki Watch" temsilcileri de bunları doğrulamaktadır. Asimile edilmeye karşı direnen Ermenistan ve Gürcistan'daki Kürtlerin, buralardaki Yezidilerle birleşme zorunluluğu, ortak bir görüş olarak ileri sürülmektedir.

Resmi istatistiklere göre, Ermenistan'da 52 bin Yezidi, 4 bin de Kürt yaşamaktadır. Gürcistan'da da Kürt nüfusun büyük çoğunluğu Yezidi'dir. Ancak, yapılan nüfus sayımları esnasında kimse Kürt köylerinin nüfusunu ve bu köylerdeki halkın hangi dine, hangi kökene bağlı olduğunu sormamış; Kürtlerin çoğu da kayıtlara Yezidi olarak geçmiştir. Her Yezidi'nin Kürt olduğunu bütün Kürtler bilir; Yezidi dini de sadece Kürtlerin dinidir. Yezidiler ve Kürtler aynı dili konuşmakta, aynı şarkıları söylemekte ve aynı kıyafetleri giymektedir. ARABE ŞAMİL, USVE BAKO ve ATARE ŞARO gibi ünlü Yezidi yazarlar, Kürt kültür ve edebiyatının gelişmesine önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Ermenistan Kürtlerinin kaderine değinen KEMAL SİDO, aynı dikkati, Gürcistan'daki Kürtlere de göstererek, 70'li yıllarda, buradaki Kürtlerin yaşamında gelişme kaydedildiğini be-

lirtmektedir. Bu yıllarda, Kürtler için Kürtçe okullar, bir üniversite, Kürt Kültür Merkezi, Etnografya Müzesi açılmış, Tiflis Üniversitesi ve Bilimler Akademisi'nde, Kürtler hakkında tarih, etnografya ve diğer alanlarda araştırmalara başlanmıştır. Ancak bu faaliyetler her geçen gün azalarak aksatılmıştır.

Bu aksamalardan dolayı, yabancı kaynaklı tarih araştırmalarında, SSCB'nin dağılmasının Sovyet Kürtlerinin aleyhine olduğu ve olumsuz etkiler yarattığı kanısı ortaya çıkmıştır. Halbuki, bunda en çok rol oynayan etken, Kürt nüfusun, eski SSCB'de ulusal anlaşmazlıklara sahne olan çatışma bölgelerinde yaşamasıdır.

Yabancı politikaçıların görüşüne göre, BDT devletlerindeki azınlık halkların hakları yasalarla yeniden düzenlenmemiş olduğundan, Kürtler, ileride, eski SSCB ve Türkiye arasında kalan sınır bölgesinde özerklik elde etmeye çalışacaklardır. Bu konuda yabancı yazarların görüşü de şudur: "Farklı muamelelerden zarar gören; şimdiki daimi ikamet yerlerinden sürülme ihtimali ve asimile edilme tehlikesi ile karşı karşıya kalan Kürt halkı, sorunlarının çözümünü kendi devletlerini kurmada görmektedir.....".

Eğer, Kürtlerin istekleri şöyle ya da böyle karşılanmayacak ve halk da bu isteklerinden vazgeçmeyecek olursa, Kürt halkının kendi devletini kurma talebi giderek artacaktır.

SİLAHLAR PATLADIĞI ZAMAN

Alyona Palajçenko (*)

Yüz biçimleri hemen çağrışım yapan insanlar var. Kimileri mafyacılar benziyor, diğerleri tipik okul öğretmeni... Moskova'nın tam merkezinde sergisi açılan Tiflis'li Kürt sanatçı Besê Ceferova bence yüzündeki, sadece süsleyen buruşukluklarla iyilik, şefkat ve sabır

Burada, Rusya'nın yüreğinde, Sovyet Kürtleri'nin Kürdistanlı diğer arkadaşlarıyla görüşebileceği çok az. Yukarıda adı geçen faaliyetlerle; küçük küçük adacıklar oluşturmuş, kırık cam parçacıkları gibi parçalanmış dünyanın dört bir tarafına dağılmış Kürt halkı ve Kürdistan ülkesi yürekleri yakıyor; gözleri mutluluk ve acı gözyaşları birlikte istila ediyor. Açılışa her zamanki gibi "tören suçlusu" sanatçıyı kutladılar. Mutlu bir rahatlık ve minnettarlıkla tebrikleri kabul etti, kucakları çiçeklerle doldu. Besê'nin yeteneğini, Kürt halkının ve Kürdistan'ı konuştular. Açılış töreninden sonra şampanya bardaklarını Kürdistan'ın geleceği için tokuşturdular. Defter çeşitli dillerle yazılmış güzel yazılarla tamamen doldu.

Besê Caferova Tiflis'te yaşıyor. Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdi. Artık 20 yıldır örgü tablo (gobelin) ve resim çalışmaları yaptığı kendi atölyesi var. Önceleri dekoratif örgü yapıyordu. Ancak Kürt halkının acı ve mutlulukları ruhunu sardıktan

sonra, aşağıda anlatacağım gibi ülke ve halkı ile ilgili tablolar yapmaya başladı. Onun çalışmalarını İtalya, Fransa, Yunanistan, İngiltere, Belçika, Almanya, Arnavutluk ve diğer birçok ülkede seyrettiler. Çalışması çok ağır. Besê yaptığı her tablo için haftalarca, hatta aylarca uğraşır. Çalışmalarını büyük bir titizlikle sürdüren Besê ile sohbet ediyoruz.

-Besê, bu sergi size acı ve mutluluktan başka ne verdi?

-Herşeyden önce teşvik ediyor. Çalışmak ve daha çok çalışmak gerektiğini düşündürüyor. Son zamanlara kadar kendimi bir Gürcü sanatçısı gibi kabul ediyordum. Bu sergide 30 milyonluk Kürt halkının sanatçısı olduğumu, daha iyi kavradım.

-Yakın gelecekte ne yapmayı düşünüyorsunuz?

-Eğer becerebilirsek buradaki Kuzey Kürdistanlı arkadaşlar aracılığıyla Türkiye'de de eski ve yeni çalışmalarımı sunacak bir sergi açmayı düşünüyoruz. Medya Güneşi'nden arkadaşlar ilgilenecekler. Barzani ve Kasımlı gibi Kürdistan ulusal kahramanlarının portrelerini yapmak istiyorum.

-Besê, sizin, insanı yakından etkileyen çok sayıda orijinal portreleriniz var. Tamdık larımızı veya arkadaşlarımızı mı çizerseniz?

-Ben, sadece bu yüzleri bir zamanlar aklımda tuttum. Onları yaşamın içinden çektim. Şimdi gençliğin yüzleri daha da renksiz. Yabancılaşma mı yaşıyor ne?

Sergiyi gezmeyi sürdürüyorum. Değişik sıklıkta tüylü yumuşak tablolar, yün iplikler küçük hareketlerle sanki canlanıyor. Ufacık renkler tabloları hep hareketli kılıyor. Değiştiriyor. Mesela tek bir tabloda kırmızı rengin 15 çeşidini saydım. Besê'nin örgü stili tamamen köy ev ve insan-

Sergiden bir görünüm

Araştırmalarında,

Kürtleri

Eski SSCB'de, Kürtler, kendi etnik-toprak birliğine sahipti; bugünkü Kürt bölgesi sorununu da çiğnenen hakların yeniden kazanılması çabası olarak inceleyebiliriz. Tabii ki bu sorunun çeşitli çözüm yolları vardır; ancak, BDT'nin genelinde, ekonomik, siyasi, sosyal alanlarda iyileşme olmadan, buradaki Kürtlerin durumunda da düzelme kaydedilemez.

BDT Kürtlerinin şu an içerisinde buldukları belirsiz durumun nedenleri, ta Sovyetler devrine dayanmaktadır. Yabancı yazarlar da bu konuya değinmektedir. Çarlık Rusyası, Kürtlerle ilişkilerinde net bir politikaya sahiptir: Kürtleri, Kazaklar gibi, devlet sınırlarının korunması için kullanmış, karşılığında da çeşitli ayrıcalıklar vermiştir. Sovyetlerin ise, Kürtlerle ilişkilerinde belli bir devlet politikası olmamıştır. Bir taraftan 20'li yıllarda Kızıl Kürdistan bölgesinin kurulması, halkın kendine güvenini sağlamış, diğer taraftan da, burada insan hakları çiğnenmiş; Kürtler baskı gören halklar listesine girmiş; yukarıdan gelen bir emirle de Kürt bölgesini dağıtmaya girişmişlerdir. Yazar Kemal Sido, makalesinde bu konuya ayrıntılarıyla yer vermektedir.

Stalin döneminin şiddet ve terör politikasından Kürtler de nasibini almıştır. Bu, sonradan açığa çıkan Sovyet Dışişleri Bakanlığı arşiv belgeleriyle kanıtlanmaktadır. Stalin,

Bolşeviklerin fikirlerini kısırlaştırma-yı ve bu fikirleri, her türlü halk aleyhtar politikayı kamufle edebilecek düşüncü kalıntılarına çevirmeyi becermiştir. Bu konuda, tabii ki, bahsettiğimiz gerçekleri somut durumlarla beraber incelemek gerekmektedir.

Bugün de, kader ağlarını örmüş ve etnik çatışmalara sahne olan bölgelerde yaşayan Kürtler, yıllardır yaşadıkları daimi yerleşim yerlerini terketmek zorunda kalmışlardır. Kürtler, artık Azeri-Ermeni anlaşmazlığında "şamar oğlanı" olmaktan kaçınmakta; İran ve Türkiye'den gelecek dış müdahale sonucu halkın olası bir göç ile karşı karşıya kalmasını engellemeye çalışmaktadırlar. Etnik köken itibarıyla Azerbaycan, rotasını, Kürt sorununu olumlu şekilde çözmeye yanaşmayan Türkiye'ye göre ayarlanmaktadır.

Transkafkasya'dan gelen Kürt mülteciler, 20'li ve 40'lı yıllarda Kazakistan'a yerleştirilen akrabalarının yanına, Alma-Ata ve civar bölgelerine, ayrıca, Cambul'a göç etmektedir.

Eski SSCB Cumhuriyetleri arasında, Kürtler için en elverişli yerleşim yeri olan Kazakistan, bünyesinde farklı etnik grupları birarada barındırmakta; bu etnik grupların beraber yaşaması, etnik gelenekler sentezinde ortaya çıkan kendine has bir ortamı da beraberinde getirmektedir. Çok uluslu yapıya sahip Kazakistan'da, Kürtler, örgensel olarak işte böyle bir

ortama düşmüşlerdir. Burada yaşayan Kürtler, aslen Kuzey Kürdistanlı olup hala akrabalarıyla ilişkilerini sürdürmektedirler. Bu ilişkiler, son yıllarda Rusya ve BDT devletlerinin Türkiye ile daha geniş temas imkanları yaratması ile önemli ölçüde gelişmiştir.

Eski Orta Asya Cumhuriyetlerinde, örneğin Kırgızistan'da, ayrıca Rusya'da yaşayan Kürtler de Kırgızistan'a göç etmeyi tercih etmektedir. Günümüzde BDT yeni bir sorunla karşı karşıyadır: Kürt mültecileri ve Kürt kültürünün yok olması sorunu.

Ulusal varlıklarını koruma duygusu Kürtleri, Moskova'da ve diğer eski SSCB şehirlerinde Kürt Kültür Merkezleri kurulması konusunda harekete geçirmiştir. Kurulan Kürt Kültür Merkezleri, Kürt dilinin toplumsal önemini korumaya, eski Sovyet ve dünya kamuoyunun dikkatini Kürt edebiyatına, folkloruna, tarihine, müziğine, kısaca Kürt kültürüne çekmeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. SSCB'nin çözülmesi sonrası ortaya çıkan sosyal sorunlar, Kürt Kültür Merkezlerini faaliyet alanlarını genişletmesi hususunda zorlamakta, nitekim, bu kültür merkezleri tarafından "çatışma bölgelerinde" kalan kürtlere maddi ve manevi yardım sağlanmaktadır.

Orta Asya Cumhuriyetleri ve Kazakistan'daki Kürtlerin içinde buldukları duruma, yabancı basında yer verilmektedir.

Dış basında yer alan haberlere göre, Türkmenistan Kürtlerinin nüfusu giderek artmaktadır. Buradaki Kürtlerin İran'dan geldiği ve hala Horasan'daki akrabalarıyla görüştüğü kaydedilmektedir.

Kürt nüfus hareketlerini inceleyen Kemal Sido, 1926 yılında Türkmenistan'da 22 bin Kürt yaşadığını, daha sonra bu rakamın düştüğünü ve 1970'lere doğru ancak 3 bini bulunduğunu belirtmektedir. 80'li yıllarda Kürt nüfusunun yeniden artma eğiliminde olduğu gözlenmiştir. Makalesinde bu konuya değinen, Paris Kürt Enstitüsü

Başkanı K. Nezan, Türkmenistan'da 50 bin Kürt yaşadığını kaydetmiştir. Hiç bir yazar bu istatistikleri araştırma eğilimine girmemiştir. Buna dayanarak yabancı kaynaklı tarih araştırmalarının eski SSCB Kürtlerinin sorunlarına gösterdikleri dikkati tayin edebiliriz. Ancak, bu araştırmalarda, daimi yerleşim yerlerini terketmek zorunda kalan Kürtlerin mülteci durumuna düştükleri ve 1989 yılında Özbekistan-Fergani bölgesinde Misket Türklerinin karşılaştıkları gibi etnik çatışmalara girmekten çekindikleri belirtilmektedir.

SSCB'nin çözülmesi sonrası Kürtler, yeni kurulan BDT egemen devletlerinin vatandaşı olmuş; sonuçta, bu çözülme, Kürtlerin etno-sosyal gelişmelerine olumsuz etki yapmış; kültürel ve ekonomik bağlarını koparmıştır. Etno-sosyal, kültürel ve ekonomik birlikten yoksun kalan Kürtlerin uyumlu olarak gelişmesi zorlaşmıştır.

BDT'de yaşayan Kürtlerin kaderi, en çok bu devletlerin ne derece demokratik olacağına ve Kürtlere ne derece gerçekleşebilir eşit haklar sağlanabileceğine bağlıdır. Sadece, ulusal, dini, siyasi ve dil alanında ayrımcılığı kaldırmak yeterli değildir. Burada gerçekleşebilir eşit haklardan kastedilen, azınlık halklara, tabii ki Kürtlere de, yetersizlikleri veya azınlıkta kalmanın getirdiği olumsuzlukları denkleştirecek, en azından geçmiş haksızlıkları telafi edebilecek bir dizi ek haklar sağlanmasının gerekliliğidir.

Sanırsız, bütün bu sorunlar; ileride hem yabancı hem de yerli yazarların

ciddi çözümsel araştırmalarına konu olacaktır.

NOT: Bu yazı "Golos Kurda" (Kürd'ün Sesi) dergisinin Nisan-Mayıs sayısından çevrilmiştir. Yazar Dr. D. İ. JİGALİNA tarih bilimleri doktorudur.

Çeviren: Pelin ZERDALI

İLHAM PERİLERİ SUSAR MI?

larının resimlendiği alevleri hatırlatıyor...

Örneğin eski Tiflis sergilerinin birinde mevsim kış. Yukarıya turmanan sarp ve eğri sokaklar, kara ağaçların sık dallarında gür yün ipliklerle temizlemek istediğin kar duruyor. Diğer tabloda karşımda çılgınca neşeli Kürt düğünü halayda oynayan kızlar; portakal ve gri renkli tablodaki çevik hareketler hafiften canlanmaya hazır bulanık bir fotoğrafa benziyor.

Neşeli, yumuşak, sıcak renkler ve mutlu tablolar yerini birden bire acımasız ve tatsız çin mürekebiyle çizilmiş tablolara bırakıyor. Sadece ismi bile öfke ve acı çağrıştıran "HALEPÇE" serisi. Bu pek büyük ebatlı olmayan resimler insanı sokmaya hazır akrep iğnesi ile çizilmiş izlenimi veriyor. İnce taranmış kesik çizgiler, sanki size çengellerle yapıyor. Cansız kuru köylerde yarım yüz ve yarım iskeletler; gökteki yapayalnız ayın ışığında ölü renklerle kafataslarını aydınlatan ve korkudan faltaşı gibi açılan gözleri ile ustalıkla "gizlenmiş" insanları görüyorsunuz. "Kürt Kadını Portresi", Kürdistan ülkesini dört parçaya bölen dikenli telleri hatırlatıyor. Aman allahım! bu ufak sevimli kadın bütün bunları yapabilmek için bu gücü nereden alıyor?

Şimdi artık çocuk resimleri galerisindeyiz. Bunlar çocuk mu? Onların küçüklüklerini sadece kuralızsız stil ve oranlarından anlamak mümkün... Büyük bir yatak, üstünde tek bir battaniye ile baba ve üç çocuğu yatıyor. Yürek, ağır ve şakaklarından kan akıyor. Gerçekten bunu bir çocuk mu yaptı? Resimlerde ki kan, katliam yerlerde yatan ölümler içinde dikkat çekici bir şey gördüm. Herşeye rağmen Kürt bayrağının yanına Azeri, Türk, Ermeni bayrakları da konulmuş. Bu, çocukların birşeyler anlamadan bilinç altında ülke ve halkları birbirlerinden ayırmadıklarını gösteriyor.

Herkes dostça yaklaşabiliyorlar. Büyüyünce kimin dost kimin düşman olduğunu daha iyi anlayacaklar. Kürt halkının kendi kaderini belirleme hakkına saygı göstermemekte ısrar ederlerse, ikinci bayrakların resimleri bir daha yapılamayacak. Siz bunu mu istiyorsunuz, büyük güçler? Bir resimden bir diğerine geçerken, birden bire korkunç savaş görüntüleri içindeki çocukları sözcüklerle anlatamayacağımı hissettim. Aktarıken değerli yazar F. M. Dostoyveski'nin söylediklerini hatırladım: Ebedi ahengi satın almak için bütün insanlar acı çekmek zorundaysalar, çocukların günahı ne? Hiç bir gerçeğin fiyatı çocukların bu kadar acı çekmeleri kadar pahalı değildir.

Bêse Ceferova, sergisine konu olan çocuklarla

Bêse Caferova'nın 14 yaşındaki kızı Medine de, birkaç çalışmasını sundu bize. O, Kürdistan'da yaşanan dehşetleri görmedi. Bu nedenle patlama ve tankları değil, çiçeklerin resmini yapıyor. Hiç görmediği ülkesi Kürdistan'ı özleyiyor Medine. Suriye Kürdistan'ından küçük Aram'ın yaptığı gibi, Allah onun kafasına da "kurşunlarla delik deşik olmuş aile" fikrini altın ipliklerle çizmeyi getirmesin...

Sergi iki yönlü etki bıraktı: sanatçılar başarı, ustalık ve çalışmalarının içerikleri ile herkesi büyüledi. Sanat ustalarının, dökülen kanların değil güzel Kürdistan'ın resimlerini bize hediye edecekleri saatin geleceğine inanmak istiyoruz.

*Moskova Devlet Üniversitesi Gazetecilik Fakültesi 3. sınıf öğrencisi olan Alyona Palaşçenko'nun gazetemiz için kaleme aldığı bu yazı Rusya muhabirimiz Serdar Dicle Türkçe'ye çevirdi.

PLATFORM

Serdar Dicle

RUSYA'DA NELER OLUYOR?

Uzun zamandır sonucunun nereye varacağı merakla beklenen Boris Yeltsin ve Muhalefet arasındaki sorunlar; parlamentonun 4 Ekim'de bombalanmasıyla şimdilik çözüldü.

Şimdilik dememizin iki nedeni var: Birincisi; Sovyet seçim sisteminden kaynaklanan, dolayısıyla demokratik içeriğine dair bünyesinde ciddi soru işaretleri barındırsa bile halkın oylarıyla seçilmiş, meşruluğunu kabul etmekten başka yolun bulunmadığı parlamentoyu, 22 Eylül'de, önce feshetmek; ardından parlamentonun, Anayasa Mahkemesi'nin kararı yasal bulunmamasından da aldığı güçle direnmesi üzerine, topa tutarak yüzlerce insanın ölmesine ve yaralanmasına neden olmanın orta ve uzun vadede karşı tepkilerini doğurmayacağından emin olmak mümkün değil. İkincisi; suç işlenmiştir. Bu suçu işleyenler yargılanmayı ve cezalandırılmayı hak etmiştir.

Yeltsin Yönetimi, bu durumda, iktidarda kalabilmek için giderek daha da sertleşmek ihtiyacını hissedecektir. Nitekim aralarında PRAVDA ve SOVYETSKAYA POÇÇIYA gibi köklü gazetelerinde bulunduğu 15 gazetenin yasaklanması, Anayasa Mahkemesi Başkanı ve muhalif tüm bürokratların kendiliğinden istifaya çağırılması, insanların evlerinden alınarak tutuklanması ve Aralık ayında yapılacağı açıklanan seçimlerde parlamentoyu destekleme ölçütüne göre tüm muhalif kesimlerin seçime haklarının şimdiden gaspedilmesi, diktatörlüğün önemli sinyalleri olsa gerek. Yeltsin'in görmek ve beraber çalışmak istediği kukla bir parlamentodur. Ve milletvekili olmanın vereceği maddi ve manevi ayrıcalıklardan faydalanmaya çalışan bireylerin toplamından oluşacaktır.

22 Eylül'de parlamentonun feshedilmesinden 4 Ekim'deki saldırıya kadar parlamentonun su, elektrik ve telefon bağlantısı kesildi. İçeriye yiyecek-içecek sokulmadı. Milletvekilleri mum ışığı altında çalışmalarını sürdürmek zorunda kaldılar... Bu tedbirlere uzun süre dayanabilmelerinin olanağı yoktu. Kan dökmeden teslim alınabilirlerdi. Yeltsin bunu tercih etmedi. Faşist darbelerinin bile kolay kolay cesaret edemeyecekleri ilkel ve vahşi bir yöntemle hem muhalefeti susturuyor, hem de ileri de demokrasi öyüncağını ciddiye almaya pek niyetli olmadığını mesajlarını iletliyordu.

İnsanların akşamları artık sokaklara çıkmaya cesaret edemedikleri, hatta evlerinde bile can ve mal güvenliklerinden yoksun buldukları koşullarda güçlü ve disiplinli Rus polis ve ordusunun, önce seyirci sonra destekçi tavır, belki de dün olan iyice hesaplanmış, bu günkü desteğe duyulan ihtiyaçtı. Ki şimdilik başarılı olduğu da söylenebilir. "Ölüm korkusu ve tehlikesinin her an ensede hissedildiği bir demokrasi (!) mi, can güvenliğinin sağlandığı totaliter başkanlık sistemi mi?" seçeneklerinden; kendine öz güvenini yitirmiş, müdahale etme yeteneği ve değiştirme gücünü kendinde hissetmeyen, hiçleştirilmiş Rus halkı, mecburen tercihini ikincisinden yana yapmıştır. Yapılan istatistikler, halkın % 64'nün Yeltsin'i desteklediğini gösteriyor. Asayiş bulacağı çözümlerle bu desteğin biraz daha yukarılara çıkması da mümkün. Ancak bir süre için. Artan ekonomik sorunlarla beraber destek aşşalarına inmeye başladıkça, üstüne zorla kılıf çekilen çelişkiler bir bir ortaya çıkacaktır.

Amerika ve Batı dünyasının, Yeltsin'in bu barbarca çözümlerine destek vermesi ikiyüzlülük olarak yorumlandı. Doğrudur. Ancak başkalarının gözündeki toplu iğneyi farkedirken kendi gözümüzdeki çuvaldızı da görebilmeliyiz. Ya da tersi, Yeltsin bir tepkidir. Dolayısıyla bugünü kavramak için düne de bakmak gerekiyor. Sadece Yeltsin'e yüklenmek ve eleştirmek kuşakışı haklı ve doğru görülebilir. Ancak izah etmeye yetmez. Özgürlük kültürüyle büyüyen politbüro yedek üyesi komünist bir Yeltsin, parlamentoları kapatabilir miydi? Politik kültürü buna izin verebilir miydi? Bütün basın-yayın organlarının devlet ve parti tekelinde bulunduğu, yönetici ve tüm çalışanlarının atama ile işbaşına getirildikleri tek parti sosyalizminin silahları başkalarının eline geçmiştir. Daha önce beslendiği yere propaganda yapmakla görevli devlet basını, yeni sahiplerine karşı da aynı görevi yerine yerine getirmeyince hakettiği (!) tepkiyi almıştır. Ektiğini biçmek zorunda kalmıştır. Şimdi şikayet etmeye ne kadar hakkı vardır dersiniz(!).

Bazı yayın organlarında sansasyon, ucuz propaganda, amaçlı veya yetersiz bilgilendirme kaynaklanan; çelişki ve çatışmaları "sosyalizme geri dönüş" çabaları olarak gösteren yaklaşımlar gerçeği yansıtmamaktadır. Muhalefet, monarşistlerden komünistlere kadar her kesimi kapsıyor. Miting ve gösterilerde görülen kızıl bayrak, tüm muhalefetin bayrağı yerine konmamalı.

Kaldı ki, en kalabalık haliyle bile parlamento önünde biriken göstericilerin sayısı 5 bini geçmemiştir. Bu sayı 10-12 milyonluk Moskova'da devdede kulaktır. Buna özellikle dikkat etmek gerekiyor. Gerçek budur. Dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta da Sovyet sisteminin kitleleri politikadan uzaklaştırabilmeyi becermiş olmasıdır. Bunun kısa sürede aşılmasını beklemek yerinde değildir. Rus halkının politikaya aktif katılmak sokaklara dökülmek geleneği yoktur. SB dağılırken, KP yasaklanırken proleter devletlerine (!) sahip çıkmak için kılını bile kıpırdatmayan, üstelik Yeltsin'i demokrasi kahramanı yapan kitle, neden şimdi sahiplenmiş?

Devamı sf.15'te

DERSİM'DE DEVRİMCİ KATLIAMI

Haber Merkezi-Tekoşına Sosyalist ve Kawa platformu adına Dersim'de askeri ve siyasi çalışmalar yürüten, Tekoşin'in kurucu ve önder kadrolarından Kamer Özkan, 30 Eylül'de, ARGK gerilları tarafından öldürüldü. Cinayet ARGK tarafından üstlenilirken Tekoşin'in "MIT tarafından kurulan ajan bir örgütlenme" olduğu, Özkan'ın da, bölgede "halklar arasındaki birliği ve beraberliği bozan" faaliyetlerde bulunduğu ve ajan olduğu iddia edildi. Tekoşına Sosyalist tarafından yapılan açıklamada ise, Kawa ve Tekoşin'in bölgede ortak çalışma yürüttüğü, Özkan'ın ise askeri çalışmalarını organize edecek bir kişi olduğu ve bunun PKK tarafından bilindiği, Özkan'ın da bu nedenle öldürüldüğü ileri sürüldü. 9 Ekim'de ise Türkiye Devrimci Komünist Partisi (TDKP)'ye bağlı bir gerilla birliği, Dersim'de ARGK gerillaları tarafından imha edildi. Olayda 6 TDKP'li gerilla yaşamını yitirirken, 2'si de kaçırıldı. ARGK'nin yaptığı açıklamada, TDKP'nin provakatif bir örgüt olduğu ve olayın TDKP'lilerin saldırısı sonucu gerçekleştiği iddia edilirken; TDKP tarafından yapılan açıklamada, birliklerinin ARGK gerillalarını dostça ağırladığı, olayın, daha sonra arkadan yapılan bir saldırı sonucu gerçekleştiği ileri sürüldü. Öldürülen gerillaların cenaze törenine kalabalık bir halk topluluğu katılırken; bu gelişmeleri protesto etmek için, Dersim'in çeşitli bölgelerinde esnaf kepenk kapattı. ARGK yayınladığı bir bildiriyle "halkı uyararak", kendilerinden izinsiz kepenk kapatmanın ve yürüyüş yapmanın "suç" olduğunu belirtti.

Urfa'nın Suruç İlçesine bağlı Dinlerce Köyü'nde de Arif Demir adlı Kürdistan Komünist Partisi (KKP) militanı, yine ARGK gerillaları tarafından, 27 Eylül'de öldürüldü.

Öte yandan, KURD-HA'nın bildirdiğine göre Dersim'de meydana gelen olaylar üzerine PKK, KKP, Tekoşına Sosyalist ve Kawa parti ve örgütleri, 23 Ekim'de biraraya gelerek gelişmeleri değerlendirdiler. Toplantıdan sonra yapılan ortak açıklamada, sözkonusu olayların, devlet ve basın tarafından provakatif bir şekilde kullanılmaya çalışıldığı ve ulusal güçlerin birbirine düşürülerek mücadelenin zaafa uğratılmasının hedeflendiği; tarafların karşılıklı iddialarında henüz esaslı bir değişiklik olmamasına rağmen olayların aydınlatılması için karşılıklı diyalog, aydınlatma ve ikna yönteminin kullanılmasına devam edileceği; olayların Kürdistan'da yurtsever örgütler arasında başlamış olan birlik ve cephe çalışmalarını sekteye uğratmaması gerektiği kararlılığında olduğu belirtilerek, "Bu inaçla PKK, KKP, Tekoşına Sosyalist ve KAWA örgütleri diğer yurtsever güçlerle olduğu gibi özel olarak kendi aralarında da birlik, dostluk ve kardeşlik bağlarını geliştirmeyi, var olan ve ortaya çıkabilecek sorunları bu ruhla demokratik bir zeminde ikna yoluyla ele alacaklarını belirtmişlerdir." denildi.

Analık Duygusu mu, Duygu Sömürüsü mü?

Yıllardır halkımızı sömüren her türlü baskıyı, zulmü ve işkenceyi bizlerden esirgemeyen sömürgeci Türk devletinin Başbakanı Tansu Hanımın duygu sömürüsüne tahammül etmek mümkün değil!

Tansu Hanımın günlerdir Kürdistan'da yaptığı konuşmaları dinliyoruz. Aklınca propaganda yaptığını sanıyor. Tansu Hanım halka hitabında "Ben anayım, ben bacıyım, ben sizi daha iyi anlarım" diyerek, halkın duygularına hitap edebileceğini, onların sevgisini kazanacağını sanıyor. Ne yazık ki yıllardır Türk askerinin süngüsü altında her türlü insanlık dışı uygulamaları yaşayan, karnında çocuğu ile süngülenen binlerce Kürt kadınının yüreğindeki nefreti unutuyor!

Ayrıca günümüzde baskıya başkaldıran, halkının, vatanının bağımsızlığına inanan ve kendi kurtuluşunun, halkının kurtuluşuna bağlı olduğunu bilincinde olan bir Kürt kadınıyla karşı karşıya olduğunu unutuyor.

Biz ezilen ulusun kadınıları, anaları için analık kavramı, sevgi, özlem, özgürlük gibi kavramların değerleri ölçülmez. Bunlar insan olmanın ölçüleridir. Bu nedenle baskı, işkence ve her türlü insanlık dışı uygulamaları yapan, bu mekanizmanın işlemini onaylayan bir hükümet başkanında bu tür duyguların var olduğunu düşünmek mümkün değil. Evet... ana olmamış demiyor ama, analık duygusunu, bu kutsal kavramı bir Kürt anası gibi, bir emekçi anası gibi duyamamış ve yaşayamamıştır.

Ben bir Kürt anası, bacısı ve kadını olarak Tansu Hanımın bu politikasını nefretle kınıyor ve ona şöyle seslenmek istiyorum:

Tansu Hanım halkın kurtuluşu için anasını, ailesini terkederek onların terörist dedikleri bir partizanın anasının duygularını anlayabilir mi?

Baskıdan, işkenceden ailesini terketmek zorunda kalan, yıllarca birbirlerini görmeyen bir bacının, bir ananın, bir eşin duygularını anlayabilir mi? Çocuğu karnındayken eşinden uzak kalan ve belirli yaşlarda babalarını tanımayan ve bu özlemle büyüyen çocukların analarının yaşamını anlayabilir mi?

Çocuğuyla kendi dilini konuşamayan, ona kendi geleneği ve göreneklerini öğretemeyen, kendi müziğini dinlemeyen bir ananın ızdırabını anlayabilir mi?

Kocasıyla, kardeşiyle ve çocuğuyla görüşebilmek için günlerce cezaevleri önünde bekleyen, horlanan, baskı gören bir ana, bacı, eşin dramını anlayabilir mi? İşkencede çocuğunu kaybeden veya sadist işkencecilerce tecavüze uğrayan anaların ve bacıların inanç ve direnişlerini anlayabilir mi?

Yıllarca özlemle yaşadığı kardeşinin, bacısının, eşinin sadece ölüm haberleriyle yetinen bir kadın olabilir mi?

Bosna-Hersek halkına uygulanan katliam ve tecavüzlere karşı gösterdiği duyarlılığı Kürt kadını için de gösterebilir mi?

Tüm bu sayılanlar için Tansu Hanımın yanıtı sadece kocaman bir "HAYIR" olacaktır. Çünkü o, ezilen bir ulusun anası değil ve bu nedenledir ki o, bizim anamız, bacımız olamaz.

Şu anda sömürge çarkının baş dışı durumunda olan Tansu Çiller eğer gerçek bir ana, bir bacı olsaydı; Hakkari'de, Van'da, Siirt'te yaptığı gezilerinde Kürt anasının sesini ve yüreğinin acısını hissedirdi. Üstelik Bosna-Hersek olaylarına tüm gücüyle muhalefet eden, her konuşmasında barıştan, demokrasi ve kardeşlikten sözeden Tansu Hanım burununu dibindeki Kürt halkına uygulananları onaylıyor. Bu yaşam Kürt halkının kaderiymiş gibi hiçbir suçluluk duymadan, halkın analık, bacılık duygusunu sömürmeye çalışıyor. Sömürmedikleri bir bu (manevi değerlerimiz) kalmıştı, bunu da Tansu Hanım tamamlamaya çalışıyor.

Ama şunu unutmayın; biz Kürt anaları, bacıları, tarih boyunca hep ezildik, sömürüldük. Halkımız için her türlü fedakarlığa katlandık ve katlanacağız. Hiçbir zaman sizin süslü sözcüklerinize kanmayacağız. Biz gerçek anamızı, bacımızı tanıyoruz.

SEYRAN

YEKBÛN' dan Olimpiyat Uyarısı

Haber Merkezi-2000 yılı Olimpiyat Oyunlarına evsahipliği yapacak kent belirlemek için 23 Eylül'de Monte Carlo'da biraraya gelen 181 ülkenin ulusal olimpiyat komiteleri toplantısına, Yekbûn tarafından, Olimpiyatların İstanbul'a verilmemesini isteyen bir mektup gönderildi.

Aday 5 kent arasında bulunan İstanbul'un "Olimpiyatların ırk, dil ve din barışı ve kardeşçe yaşama prensibine" ters düştüğü belirtilerek, Türkiye Cumhuriyeti'nin, kurulduğu tarihten beri Kürt kimliğini reddettiği, Kürtlerin etnik varlığının ve bundan kaynaklanan en temel insan hak ve özgürlüklerinin anayasal hiçbir güvencesi olmadığı hatırlatıldı.

Türkiye'nin ayrımcı, baskıcı, kanlı yüzünün İstanbul kentine de yansıdığı, "faili meçhul" cinayetlerde İstanbul'un 3. sırada olduğu ve bu kentte "ağzı var dili yok" 2.5 milyon Kürd'ün yaşadığı belirtilen mektupta "Türkiye tüm bu barbarca görüntülerini saklamak için hileli yollara başvurmaktadır. Ermeni, Asuri ruhani liderleri, 2000 yılı olimpiyat kafilesine alınarak, sözümona Türkiye'ye din, dil ve ırk ayrımının olmadığı bir devlet görünümü vermek istenmektedir. Fakat bu yanıltıcı görüntülere rağmen yine de gerçek yüzlerini saklayamayacaklar ve hiç şüphesiz bu durum, 200 dolayındaki olimpiyat kafilesinde yasal güvencelere, sahip olarak gerçek kimliğini ifade edebilen tek bir Kürd'ün bulunmaması ile ispatlanacaktır. Bu durumun gerçekte Ermeni ve Asuri etnik kimlikleri için de geçerli olduğunu belirtmek istiyoruz. Kürt halkının politik temsilcilerinden Kürdistan Birleşik Halk Partisi (YEKBÛN) olarak, olimpiyat oyunlarının amaçladığı değerlerin çığnendiği bir kente, evsahipliği ünvanını ve onurunu oylarınızla vermeyeceğiniz ve bu yolla da olimpiyat oyunlarının temel tarihi değerlerini koruyacağımıza inanıyor ve kararınıza temel olacak gerekçelerinizi dünya kamuoyuna malederek Kürt sorununun barışçı çözümüne de büyük bir katkıda bulunacağınızı umut ediyoruz" ifadelerine yer verildi.

Nureddin Zaza Gazetecilik ödülü, Chris Kutschera'ya verildi.

PARİS (Medya Güneşi) Paris Kürt Enstitüsü ve Nureddin Zaza'nın ailesi tarafından, Kürdistan ve Kürt sorununu Avrupa kamuoyuna tanıtmaya çalışan gazetecileri cesaretlendirmek için 1989'da konulan "Nureddin ZAZA Ödülü", bu yıl ünlü bağımsız Fransız gazeteci Chris KUTSCHERA'ya verildi. Adı geçen yazar, 1984'te yayınladığı "Kürt Ulusal Hareketi" adlı eseri ile Fransız kamuoyunu Kürt halkının haklı mücadelesine karşı duyarlı kıldığı için bu ödüle layık görüldü.

Bilindiği gibi, Nureddin ZAZA, Osmanlı İmparatorluğu döneminde, 1910'lu yılların başlarında Maden'de dünyaya gelmiş; Kürt Ulusal mücadelesine genç yaşlarda katılıp çeşitli dönemlerde Suriye, Irak ve Lübnan'daki Kürt hareketlerine katılmıştı. Son yıllarını İsviçre'de geçiren ZAZA, burada politik ve sosyal yaşamı konu eden "Kürt Yaşamım" adlı eserini Fransızca yayınlamıştı. Nureddin ZAZA, 7 Ekim 1988'de, elim bir hastalık sonucu yaşamını yitirmişti.

1989'dan bu yana Nureddin ZAZA Ödülü, sırasıyla şu gazetecilere verildi: Journal de Genève (Cenevre Gazetesi)'den Antoine BOSHARD, Politis gazetesinden Bernard LANGOLOIS, Libération gazetesinden Marc KRAVETZ, Le Monde gazetesinden Jean-Claude BÜHRER

Kürdistan petrolünü yağmalamaya yönelik sömürgeci arası bir işbirliği örneği; Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı

Raman ENDAM

Kürdistan coğrafyası, tarih öncesinden beri hep komşu devletlerin, imparatorlukların istilasına, saldırısına uğramıştır. Sadece komşularının değil, Ortaasya bozkırlarından gelen akıncıların ve Avrupa'dan gelen Bizanslıların egemen olma isteklerine de sahne olmuştur.

Tarihin en önemli ticaret yollarının kavşağında bulunan Kürdistan, bugün de bu jeopolitik kavşak olma özelliğini sürdürmektedir. Özellikle Sovyetlerin yıkılmasından sonra Kafkasya'da oluşan devletlerin Batıya açılma kapıları yine Kürdistan coğrafyasıdır. Önemli petrol ve doğalgaz rezervlerine sahip olan Kafkas devletlerinin bu hammaddeleri dünya pazarına sürmelerinin en avantajlı yolu Kürdistan'dan geçmektedir. Son günlerde dünya ekonomisinin gündemine giren Azerbaycan, Kazakistan petroleri, aynı zamanda biz Kürtleri'de yakından ilgilendirmektedir. Çünkü bu petroler, boru hatları ile taşınması düşünülmürken yine Kürdistan coğrafyası gündeme geliyor.

Önceleri, İpek Yolu'nun geçtiği coğrafya, şimdilerde petrol boru hatlarının önemli bir kavşağı durumuna gelmektedir. Zaten hali hazırda K. Kürdistan'da Kerkük-Yumurtalık

boru hattının yanısıra Batman-Dörtöl ve Şelmo-Batman boru hatları da bulunmaktadır.

Varolan bu Kerkük-Yumurtalık ve Batman-İskenderun boru hatları Kürdistan petrollerini taşımaktadır.

Kerkük-Yumurtalık boru hattı, sömürgeci Irak ve TC devletleri arasında 27 Ağustos 1973 tarihinde imzalanan bir anlaşma ile Kerkük bölgesinde çıkan Kürdistan petrolünü Akdenize akıtmak üzere oluşturulan bir proje ile 1977 yılında döşendi. Güney Kürdistan petrolünün yağmasına yönelik döşenen bu boru hattı Kerkük'ten başlayıp şu güzergahı takip etmekte; Kerkük-Zaho-Silopi-Cizre-İdil-Midyat-Mazıdağı-Bozova-Araban-Pazarcı-Osmaniye-Ceyhan-Yumurtalık.

Boru hattının toplam uzunluğu 981 km olup, son 10-20 km'si dışında tamamı Kürdistan coğrafyası üzerindedir.

Güney Kürdistan (Irak kesimi): 340 km

Kuzey Kürdistan (Türkiye kesimi): 641 km.

Kürdistan petrolünün yağması

çabuklaştırılan bu boru hattı, her iki sömürgeci devletin ekonomisine oldukça büyük katkı sunmaktadır.

Boru hattının ilk işletmeye açıldığı yıllarda Irak, boru hattında taşınan her varil petrol başına TC'ye 35 sent vermekle yükümlüydü. Bu fiyat, anlaşma tarihi olan 1973 altın paritesi esas alınarak saptanmıştı. 80'li yıllarda fiyat varil başına 39 sente yükseldi. Ayrıca Irak ilk yıl için 10 milyon ton, daha sonra 14 milyon ton petrolü TC'ye vermekle yükümlenmişti.

Kısacası, Kerkük-Yumurtalık petrol boru hattı ile:

- Irak, Kerkük'ten çıkardığı petrolü, Basra körfezinden dolaştırmadan direk dünya pazarına sunuyordu. Ve taşıma masrafı Basra Körfezi üzerinden tankelerle taşıma giderinden daha ucuza geldiği için dünya piyasası ile rekabete gi-

hatırlatırsak, Irak'ın ne kadar büyük miktarlarda Kürt petrolünü sömürdüğünü daha iyi anlarız.)

Sömürgeci iki devletin, bu "sahipsiz" petrolü en iyi ve en çabuk nasıl yağmaları sorununa çözüm olarak buldukları ve döşedikleri bu boru hattının her iki devlet ekonomisi için ne kadar büyük bir önem taşıdığı, TC'nin 1990 yılında bu boru hattını kapatması ile daha iyi anlaşıldı.

Son günlerde Irak ile TC arasında başlayan diyalogun en önemli sebebi bu boru hattıdır. Sömürgeci devlet yetkililerinin bu konuda son günlerde yaptıkları açıklamayı hiçbir ek yorum yapmadan aşağıda sunuyorum.

Saddam'dan TC yönetimine sunulan mesaj: "...geçmişte ilişkilerdeki donukluk iki ülke halkına da zarar vermiştir. Kuzey Irak' da yeni bir devlet kurulması komplosu tehlikeli boyutla-

masını bekliyoruz." (12 Ağustos 1993-Cumhuriyet)

Hikmet Çetin: "... Ben bakan olduğumdan bu yana BM'ye sürekli Irak'ın durumu en fazla Türkiye'yi etkilemiştir. Ekonomik, siyasi, toplumsal bakımdan. O nedenle Irak'taki çözümsüzlük belirsizlik bölge ile birlikte Türkiye'yi de etkiliyor' dendi. Bunlar yeni değildir, BM'ye söylenmiştir... Türkiye'nin, boru hattının kirası, oradan aldığı petrolün kendisine maliyeti gibi sadece boru hattı çerçevesindeki günlük kaybı 750.000 dolar civarındadır." (12 Ağustos 1993 Cumhuriyet)

Mecliste RP'li Abdullah Gül'ün soru önergesini Hikmet Çetin; "31 Mayıs itibarıyla 600 milyon dolar (yaklaşık 7 trilyon lira) tutarında Türkiye'nin zararı oldu" diyerek cevaplıyor. (10 Ağustos 1993 Milliyet)

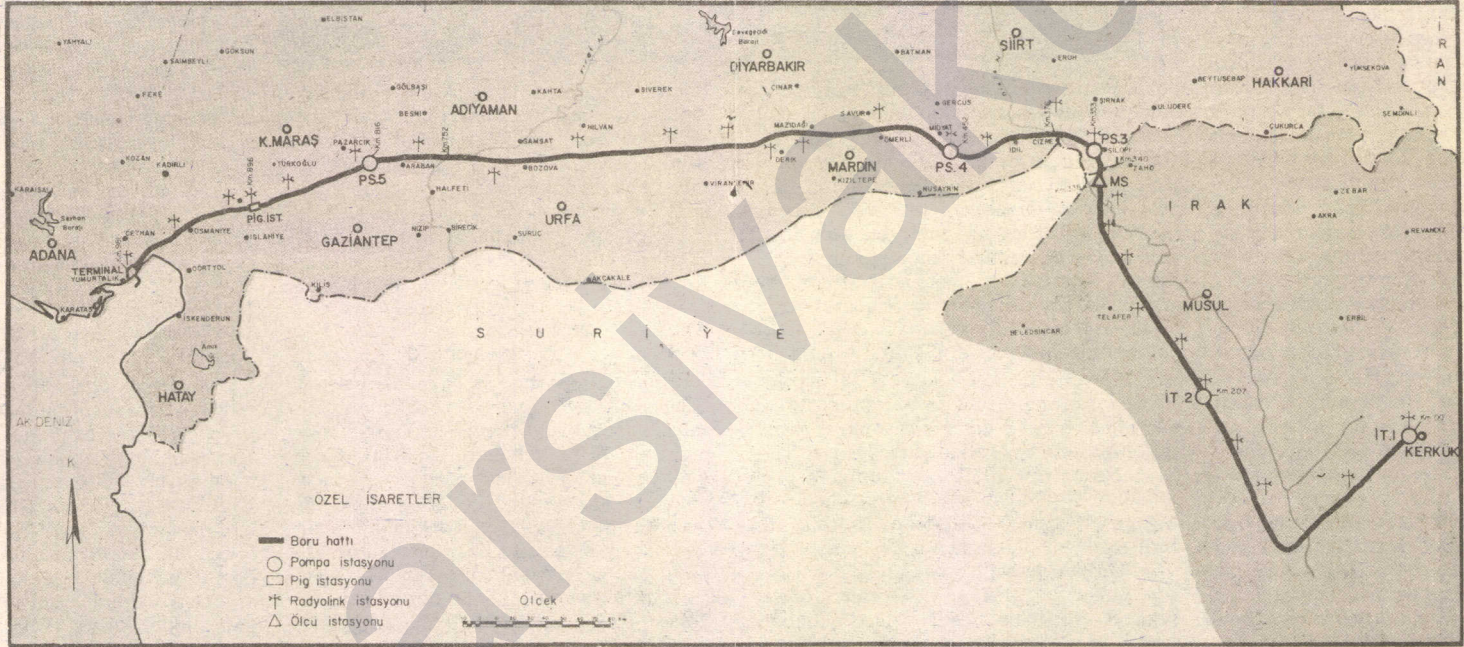
Geçtiğimiz 20 Eylül'de BM Güvenlik

Konseyi Irak'a uygulanan ambargo ile ilgili toplandı. Türkiye bu toplantı öncesinde yoğun bir şekilde ambargonun kaldırılması için çalıştı. İşin ilginç yanı konsey toplantısında tüm Arap ve İslam ülkeleri Irak'a koşulsuz ambargoyu desteklerken ve TC'ye uğradığı zararların karşılanması için "Körfez Fonu" açarlarken bile, TC'nin, ağabeyi ABD'ye karşı çatlak ses çıkar-

masıydı. ABD'nin her konuda dümen suyuna giren TC, konu Kürtler ve Kürt Petrolü olunca kendi çıkarlarını - ABD'ye rağmen- haretle savunuyor.

Gerçi TC, yine illegal yollardan Saddam'a yardım ediyor ve ambargoyu deliyor. Eylül'ün son günlerinde Saddam'ın Kürt bölgesinin elektriğini kesmesi üzerine, Kürt halkı ve peşmergeleri TC'nin Saddam'a gizli olarak gönderdiği yardım kamyonlarının önünü kesti.

Yukarıda verilen rakamlar, ambargonun kalkması ve petrol boru hatlarının açılmasının TC ve Saddam için ne kadar hayati önemde olduğunu göstermektedir. Tabii düşmanlarının yararına olan bir gelişmenin Kürtlerin kendisi için zarar getireceğini uzun uzun söylemeye gerek yok. Ama belki Mesut Barzani'nin "petrolün satımından elde edilecek para BM gözetiminde dağıtılacak" sözü gerçekleşir (16-31 Ağustos '93 tarihli Medya Güneşi'ndeki açıklamasından). Ama yine de yağmalanacak olan Kerkük petrolü olacağından sonuçta zararlı çıkacak olanın Kürtler olacağı aşikardır.

Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı'nın izlediği güzergah: Tamamına yakını Kürdistan'dan geçiyor.

rebiliyordu.

- TC de bu Kürt petrolünün her variline karşın yüksek bir ücret alıyordu. 14 milyon tonluk anlaşma ile de TC hem dünya piyasalarının altında fiyatla petrol alıyor, hem de ek taşıma ücretlerinden kurtuluyordu.

23.3.1977 tarihinde petrol taşımaya başlayan Kerkük-Yumurtalık boru hattının yıllık taşıma kapasitesi 70.900.000 ton olup yıllar itibarıyla bu boru hattından taşınan Kerkük petrolünün miktarı aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Kürdistan'ın önemli şehirlerinden olan Kerkük'ten sömürgeci Irak'ın elde ettiği petrol çok büyük miktarlardadır. Yandaki tabloya bakılırsa durum daha iyi anlaşılır kanısındayım (ki Irak'ın Kerkük'ten elde ettiği petreden sadece bir kısmını bu boru hatları ile taşıdığını

ra ulaşmaktadır... Unutulmamalıdır ki; Kürt bölücülerinin hedefleri ortaktır. (abc)

Geçmişte, Irak Türkiye ilişkilerini tarihi bağlar ve ortak menfaatler (Kürt petrolü, b.n.) belirlemiştir. Bugünkü şartlar altında Türkiye'ye önemli bir rol düşmektedir... Türkiye'nin ambargonun kalkması için etkin bir rol al-

Yıllar.....	Taşınan ham petrol(ton)
1978.....	13 261 314
1979.....	27 570 099
1980.....	20 232 020
1981.....	27 786 054
1982.....	31 656 879
1983.....	34 434 045
1984.....	41 681 382
1985.....	47 905 933
1986.....	48 082 047
1987.....	59 215 498
1988.....	78 557 605
1989.....	82 908 658
1990.....	45 670 052

Yıllar itibarıyla taşınan Kerkük petrolü.

'Değişik Boyutlarıyla

Mehmet TANRIVERDİ (ALMANYA)

Ali Tuku ("Civata Kurd li Almanya" Başkanı):

Civata Kurd olarak bu konferansı yapmamızdaki amaç, ülkemizin sorunları üzerinde tartışmak ve görüş alışverişinde bulunmaktır. Bundan dolayı Kuzey Kürdistan'dan çok sayıda misafir davet ettik. Davetlilerin seçiminde özellikle Kürdistan'dan değişik katmanların ve değişik görüşlerden temsilcilerin bulunmasına özen gösterdik. Amaç, ülkemizin sorunlarına yeni bir perspektifle bakmaktır. Yurtdışında ilk defa Kürt işveren temsilcisinin de katıldığı ve görüşlerini serbestçe belirttiği böyle bir konferans yapıldı. Bir ülkenin veya bir halkın kurtuluşu, sadece bir sınıf veya bir tabakanın mücadelesi sonucu gerçekleşmez. Ancak bir halkın değişik katmanlarının birlikte topyekün savaşı sonucu başarılı olabilir. Bu konferans faydalı oldu. İnaniyorum ki, misafirler memnun kaldılar ve konferans başarılı geçti. Buna benzer konferansların tekrar yapılması gereklidir.

Muzaffer Demir (DEP Muş Milletvekili):

Türk ve Kürt halklarının eşitlik temelinde, barış temelinde, demokrasi temelinde birarada özgürce yaşama koşullarını yaratmak ve biz Kürt parlamenterlerine düşen bu demokratik görevi yerine getirmek amacıyla topyekün savaşa karşı bir topyekün barış kampanyası başlattık. Bu barış kampanyasının bence anlamı çok büyüktür. Anlamı sadece Türk halkı için değil, Kürt halkı için de çok büyüktür. Çünkü ortasında Türk ve Kürt, Türk devletinden zarar gören insanlar -sadece Kürt halkına mensup insanlar değil-, ya ni buda Türk evlatlar da acı çekiyordu, bedel ödüyordu. Türk anaları da acı ve gözyaşı içinde kıvranıyordu, Türk kadınları da dul kalıyordu, Türk çocukları da yetim kalıyordu. Bizim halkımız da elbette bundan büyük zarar görüyor. Köylerimiz yakılıp yıkılıyor. İnsanlarımız kitle imhası temelinde öldürülüyor. Ormanlarımız yakılıyor. Halkımız topyekün bir göçe zorlanma durumuyla karşı karşıya kalıyor. Bu anlamda, Türk egemen sınıflarını temsil eden ve özellikle Genel Kurmay ve Milli Güvenlik Kurulu'nun politikalarıyla esas yönelimleri belirlenen Türk devletinin topyekün savaşa karşı, biz, Türk ve Kürt halkının özgür iradesinin belirleyici rol oynaması açısından böyle bir kampanya başlattık. Ama malesef bu kampanyamız belirli güçler tarafından engellenmeye çalışıldı. Kampanyamız amacına ulaşamadı, yeterli mesajı veremedi. Bu konuda etkili olmadık...

Şimdi düşünün! Demokrasi karşıtı güçler demokrasi isteyen güçlerin düşmanı ve düşman sizi belli bir alana çekmek istiyor, o alana size kapatmak istiyor. Çünkü bu alanın bulunmasından ve sizin bu alanda olmanızdan, o demokrasi karşıtı güçler büyük bir rahatsızlık duyuyor. Yani içteki kamuoyunda büyük bir rahatsızlık duyuyor. Sizin varlığınız her konuda kendisini rahatsız ediyor. Sizi bu alandan çekip almak istiyor. Hatta zaman zaman kendi koydukları yasaları da kullanarak sizi diskalifiye etmeye çalışıyor. İşte en son Demokrasi Partisi Genel Başkanı sayın Kaya, Kürdistan Demokrat Partisi kongresinde yaptığı konuşma bahane edilerek, gerekçe gösterilerek ve hukuk normlarının dışına çıkılarak, açıkça çığnenek tutuklanmıştır. Tutukluğu devam etmektedir. İnsanların düşüncesini açıkça izah edemediği, yazamadığı, yazıya dökemediği bir demokrasiden söz edilemez. Şimdi böylesi bir ortamda, yani demokrasi karşıtı güçler sizi belli bir alana çekmek istiyor. Sizin belli alanlarda çalışmanızı engellemek istiyor ve siz de tutup bu demokrasi karşıtı güçlerin bu istemlerine uyup, hatta onlara kolaylık sağlayıp bu alandan çekilirseniz bu kimin işine yarar? Bu, şüphesiz o güçlerin işine yarar. Bu, halk güçlerinin işine yaramaz. Bu anlamda Demokrasi Partisi olarak biz, demokratik mücadeleyi sonuna kadar kullanacağız, demokratik kanalların açılmasını sonuna kadar zorlayacağız,

Civata Kurdi li Almanya, 24-25-26 Eylül tarihlerinde "Değişik Boyutlarıyla Kürt Sorunu" adı altında Almanya'nın Krefeld kentinde üç günlük bir konferans düzenledi.

Civata Kurd tarafından konferans öncesi yapılan yazılı açıklamada konferansın amacı farklı yönleriyle Kürt ulusal hareketinin bugünkü durumu hakkında toplu bir değerlendirme yapmak, Kürt yurtsever ve aydınlarının değişik görüş ve önerilerini birarada tartışıp, çözüm önerilerini olgunlaştırmasına katkıda bulunmak olarak belirtildi.

Konferans için tespit edilen ve üzerinde tartışılan konular şunlardı:

- Kürt sorunu ve insan hakları
- Kürt işçilerinin ve Kürt esnaf ve sanatkarların bakış açısıyla Kürt sorunu
- Hukuksal açıdan Kürt sorunu
- Yurtdışında Kürtler, demokratik çalışmaları ve görevlerimiz
- Kürt sorunu, siyasi partiler ve TBMM

IHD Diyarbakır Şb. Bşk. Sedat ASLANTAŞ dışında, konferansa ülkeden sırasıyla TES-İS 1 Nolu Şb. Bşk. Ali ONCU, Diyarbakır Esnaf ve Sanatkarlar Odası Gen. Sek. Behlül YAVUZ, Diyarbakır Barosu Bşk. Yard. Sezgin TANRIKULU, Cizre Belediye Bşk. Hasim HAŞİMİ, DEP Muş Milletvekili Muzaffer DEMİR ve İsveç Kürdistan Dernekleri Federasyonu Genel Bşk. Vildan TANRIKULU katıldılar.

Konuşmacıların gerek konuşmalarında gerekse tartışmalarında dile getirdikleri ortak görüşleri şöyle sıralayabiliriz:

- Kuzey Kürdistan Ulusal Cephesi'nin biran önce kurulması.
- Bir yılını dolduran Güney Kürdistan Federe Devleti'nin korunması ve güçlendirilmesi için yurtdışında gerekli çabaların sarfedilmesi.
- Demokratik yolların hemen hemen tümüyle TC tarafından kapatıldığı bir dönemde bile, ulusal kurumların kurulup geliştirilmesi için tüm kanallarla zorlanması
- Yurtdışındaki Kürt derneklerinin ortak çalışmaya yönelerek, Kürdistan sorununu dünya kamuoyuna daha aktif götürmeleri.
- Konferansa katılan bazı konuşmacı ve dinleyicilerle yaptığımız kısa söyleşileri aşağıda okuyucularımıza sunuyoruz:

halkımızın sesi olacağız. Bu anlamda da bütün diğer yasal yolları sonuna kadar zorlayarak bu mücadelemizi sürdüreceğiz diye düşünüyorum. Şimdi Türkiye'nin taraf olduğu, Türkiye'nin altında imzası bulunduğu uluslararası birçok anlaşma var. Örneğin Roma Anlaşması'na göre, bu anlaşmaya imza atan ülkeler içerisinde gurupların, kişilerin haksızlıkları, mağduriyetlerini Avrupa Konseyi'ne götürme hakları haizdir. Yani şunu demek istiyorum: Artık dünya globalleşmiştir, küçülmüştür. Bu bölgedeki herhangi bir insan hakları sorununu, her hangi bir ulusal sorunu, o bölgenin sınırları içerisinde veya o ülkenin sınırları içerisinde tutma ortadan kalkmıştır. Nasıl ki Türkiye, Bosna-Hersek olayını, Sırp'ın, Hırvatlar'ın Boşnaklara uyguladığı soykırımı, Birleşmiş Milletler'e, AGİK'e götürme gibi bir hakkı kendinde buluyor ise, yine Türkiye'de Kürt insanına, Kürt halkına öteden beri uygulanan soy kırımları, ulusal baskıyı, çok haklı olarak Kürt aydınlarının, Kürt parlamenterlerinin dünya kamuoyuna, dünyadaki demokratik kuruluşlara götürme hakları gibi kutsal bir hakları da vardır. Bu, Türkiye'nin şahsına veya Türkiye'nin aleyhine yürütülen bir kampanya olarak algılanmamalıdır. Zaten Türkiye'nin de, taraf olmaktan anlaşmalarda bunu peşinen kabul ettiği görülmektedir. Bu bağlamda Kürt meselesi sadece Türkiye'nin sınırları içinde hapsedilen ve Türkiye'de tartışılan bir sorun olmaktan çıkarılmamalıdır. Kürt meselesi de -nasıl ki Filistin meselesi tüm dünyanın konuştuğu, tüm dünyanın tartıştığı, hatta hatta büyük ülkelerin taraf olduğu bir anlaşma ile sonuçta barışçı yol ile çözüldüğü bir durum arz ediyorsa-, aynı şekilde, Türkiye'nin de taraf olabileceği, diğer ülkelerin taraf olabileceği adil bir çözümle çözüme kavuşacağı inancındayım. Bu açıdan şunu açık ve net söylüyorum: Bizim şu anda Kürdistan adına bir devlet kurma, Türkiye'den farklı bir coğrafya yaratma, Türkiye'yi parçalama diye bir düşüncemizin olmadığını açık ve net söylüyorum. Kürt meselesini ulusların kaderini tayin hakkı çerçevesinde ele alıyoruz.

Vildan TANRIKULU (İsveç Kürdistan Dernekleri Federasyonu Başkanı):

Yurtdışı kavramı, Kürt ulusal hareketinde -abartmasız bir rakamla-, son yüzyıl içinde çok önemli bir yer tutmuştur. Bunun tarihi boyutları çok geniş bir inceleme konusudur. Ve bunun Kürt ulusal hareketi içerisindeki yeri bir inceleme konusudur. Zaten bu konuda değişik incelemeler yapılmıştır. Yakın Kürt tarihi konusunda yapı-

lan incelemelerin tümüne baktığımızda, Kürt halkı çeşitli nedenlerden dolayı her ulusal başkaldırıda kendi coğrafyası dışına itilmek istenmiştir. Kürt toplumunu bütünüyle kendi coğrafyasının dışına itip, hareketi, bir mülteci hareketi durumuna düşürme çabaları bugüne kadar başarı gösterememiştir. Ama bu, hiçbir zaman Kürt ulusal hareketi içinde yurtdışı Kürtlerin değişik coğrafyalarda, önceleri 1960'lara kadar özellikle Ortadoğu'da, 1960'dan sonra büyük boyutlarda Avrupada, özellikle Batı Avrupa'da yaşamak zorunda kalan Kürtlerin, kendi ulusal talepleri doğrultusunda çaba göstermelerini engellemiştir; ve bu çabaların da, Kürt haketi içinde, yakın tarih konusunda yapılan incelemelere sadece kısa bir gözattığımızda, ne kadar önemli bir fonksiyon yüklediğini görebilmekteyiz. Elbette Kürt hareketinin 50-60 yıl öncesi ile bugünkü durumu birbirinden farklıdır. Fonksiyonlarının, dün kadar olmasa bile, bazı özelliklerini kaybetmiş olsa bile, çok önemli bir muhtevası vardır. Bunu kavramak gerekiyor. İki nedenden dolayı: Birincisi, nicelik olarak yurt dışındaki Kürt topluluğu, eğer biz bugün Kürdistan'ı işgal altında tutan ülkelerin metropollerindeki Kürtleri saymazsak, yani sömürgeci iktidarların teritoryumu dışındaki Kürtleri, yurtdışı Kürtleri kavramı içine dahil tutarsak, ve bu konuda da Avrupa'ya daha yoğunlaşırsak, yaklaşık bir milyona yakın bir topluluğu kapsamaktadır. Bu topluluğun herşeyden önce kendisi için, hem yaşadıkları ülkelerde azınlık gruplar olarak, hem de ulus düzeyinde örgütlü olması gerekiyor. Sadece ülkemizde Kürt ulusu arasında yaratılan çeperleri kırarak bir örgütlülüğe ve temsil düzeyine kendisi için örgütlenerek yükselmesi gerekiyor. Bu mücadelenin, bu örgütlülüğün önüne koyması gereken üç temel hedef vardır. Bunlardan bir tanesi: Yaşanılan ülkelerde yabancı olmanın Kürt topluluğu önüne çıkardığı, azınlık bir grup olarak çıkardığı sorunların çözümüne yönelik bir çalışma perspektifini önüne koymasıdır. İkincisi: Kürt ulusal kimliği ile ilgili sorunların çözümüne, ülkemizde yokedilmeye çalışılan Kürt kültürünü yaşatma, geliştirme; Kürt dilini koruma ve geliştirme; ülkemizde tarih sayfalarından silinmek istenen Kürt tarihini araştırma ve karanlık sayfaları açığa çıkarma; ülkemizde herkesin korkuyla dinlemek zorunda kaldığı, gelişmesinin önü tukanan Kürt müziğinin hem özgün ve hem evrensel boyutlarda geliştirilip güçlendirilmesi çabaları olarak somutlaşmalıdır. Yaşanılan ülkelerde, Kürt ulusal kimliğinin

bu yanlarına resmi bir statü kazandırma çabası, çalışmaların merkezine oturtulmalıdır. Çünkü, örneğin Almanya'da, İsveç'te, Danimarka'da, Fransa'da, İngiltere'de ve diğer ülkelerde Kürt kimliği için bu perspektifle kazanılacak resmi statüler, aynı zamanda, sömürgeci iktidarlara karşı kazanacağımız mevziler olacaktır. Türkiye, "Kürt dili yoktur" diyemeyecektir. Sorunun bir diğer boyutu da, yurtdışı Kürtlerinin, Kürdistan'ın bütün coğrafyası üzerinde yürütülen ulusal demokratik harekete, bağımsızlık hareketine, hem topluluk olarak maddi ve manevi desteği örgütlemeleri için gereklidir, hem de Kürt topluluğunun, içinde yaşadığı toplumların maddi ve manevi desteğini, politik, ekonomik, diplomatik desteğini, hatta askeri desteğini sağlayabilmesi için gereklidir. Eğer Kürt toplumu, yurtdışında yaşayan Kürt toplumu ve özellikle de Batı Avrupa'da yaşayan Kürt toplumu bu perspektifle kendisi için bir örgütlemeye temsil yaratamaz ise, kuşkusuz bu konularda da başarısız olacağız. Son otuz yılın deneyimi bu konuda çok önemli örnekleri kendi içinde barındırsa bile, halen istenilen düzeyde bir örgütlülüğü ortaya çıkaramamıştır. Ben bu konuda, özellikle içinden geçilen dönemden ve bugüne kadar yaratılmış -çok egemen olmasa bile- bazı önemli örnekleri yaygınlaştırarak ve bugüne kadar ki çalışma perspektifimizi de yeniden gözden geçirerek, Batı Avrupa'da ve diğer ülkelerde Kürt toplumunun kendisi için örgütlenme ve kendi kendisini temsil etme yeteneğini daha ileri boyutlara ulaştırabileceğini ve sözkonusu üç perspektiften hareketle Kürdistan halkının Kürdistan coğrafyasında kendisi için iktidar olma mücadelesini -bu hangi biçimde olursa olsun- hızlandırabileceğine inanıyorum. Bu, sadece yurtdışındaki örgütlerin ve tek tek bireylerin görevi de değildir. Kürdistan'da siyasal hareketler vardır. Onlara, Kürt halkının kendi ülkesinde, kendi toprakları üzerinde, kendi coğrafyası üzerinde iktidar olma mücadelesinde en büyük katkıyı böyle bir temsil yaratarak verebiliriz. Unutmamalıyız ki, bireyler statükodur. Yani hacmi 1 milyona ulaşmış bir yurtdışı Kürt kitlesinin -%60-70'i ekonomik nedenlere dayanıyor-, burada nesiller boyu kalabileceğini düşünmek zorundayız. Bunun başka devletlerde, başka topluluklar için örnekleri vardır; yani biz sorunu biraz da güncellikten çıkararak böyle bir örgütlenme perspektifini önümüze koyarsak güncel sorunluluklarımızı da daha iyi yerine getirmiş olacağız kanısındayım. Bu çerçevede İsveç Kürdistan Devletleri Federasyonu, iyi örnek teşkil ediyor. Sömürgecilerin Kürt halkı arasına soktuğu sınırları yıkan çalışma ve dayanışma perspektifini, ulusal ve ülke düzeyinde gören bir örgütlenmedir. Kürdistan'ın bütün parçalarından, siyasal düşünceleri ne olursa olsun, hangi sosyal kategoriye sahip olursa olsun, hangi lehçeyi konuşursa konuşsun Kürtlerin yarattığı bir kurumdur. Bu kurum, işte Kürtler dillerini serbest bırakırsa Sivas'taki Diyarbakır'dakini anlamaz diyenlere verilmiş çok güzel bir cevaptır. Yalnız Sivas'taki ile Diyarbakır'daki değil, Sivas'tan Mahaba'a; Süleymaniye'den Dersim'e; Kars'tan Kamaşlı'ya, Kürtler, aynı çatı altında birlikte çalışarak ve kendi sorunlarını kendi dilleriyle tartışarak çözümler yaratabileceklerini, böyle bir örgütlenmeye koymuşlardır. O nedenle bu modelin bu örgütlenme perspektifinin, bu çalışma anlayışının, Kürtlerin yaşadığı her ülkenin kendi siyasal ve sosyal özgünlükleri de dikkate alınarak yaygınlaştırılmasında ve bunun giderek Avrupa düzeyinde koordine edilmesinde, koordine edilebilecek kurumların yaratılmasında büyük fayda vardır. Ve bu konuda herkese görev düşmektedir. En başta da, siyasal hareketlerin yurtdışındaki çalışma birimlerine bu tür çabalara destek vermeleri açısından büyük görevler düşmektedir. Böyle bir ortak çabayla sanıyorum yurtdışındaki Kürt topluluğu yılların getirdiği bi-

Kürt Sorunu' Konferansı

rikimi bugün yeni bir aşamaya çıkarabilecek, dönüştürebilecek kapasiteye, o potansiyele ve o koşullara sahiptir.

Behlül YAVUZ (Diyarbakır Esnaf ve Sanatkarlar Odası Gen. Sek.): Şimdi siyasal mücadelenin kendine göre bir zemini vardır, kendine göre bir mantığı vardır. Eğer insanlar siyasal mücadele yönüne koyulmuş, politik mücadele yönüne koyulmuşsa, buna gölge düşürecek başka yerlerle bağlantılarının olmaması gerekir. Bu meyanda bence, dün HEP, bugün DEP bir tıkanma sürecini yaşıyorsa, bu noktadaki hatadan kaynaklanan bir olaydır. Bugün için ben Kürdistan'ın elinde bulunduran Türkiye Cumhuriyeti'nin, Kürdistan'ın ekonomik zenginliklerinden ziyade stratejik öneminden dolayı Kürdistan'ın elinde tutmaya çaba gösterdiğine inanıyorum. Bu belki bir prestij sorunudur da. Artı Kürdistan suları deyip geçmemek gerektiğini düşünüyorum, çünkü bu sular, Türkiye'nin Ortadoğu'da büyük devlet olmasının kozlarından biridir. Hal böyle olunca ekonomik talan, ekonomik sömürü bu noktada biraz geri kalıyor. Ancak bununla beraber devlet, Kürdistan bölgesinde sanayi yatırımlarının, sanayinin gelişmesini de ayrıca istemiyor. Neden? Çünkü sanayi yatırımları veya ölçekli sanayi yatırımları beraberinde bir istihdam yaratacaktır. Bu istihdam belirli bir refah düzeyini tutturacaktır. İnsanlar bir refah düzeyini tutturduğu zaman bazı olaylara, özellikle de ulusal yanlara sahip çıkmada biraz daha hızlı bir uyanış süreci başlıyor. Diyebilirsiniz ki bunu GAP ile nasıl izah edeceksiniz? Yani GAP, bu bir çelişki değil midir? Hayır! GAP, ileriki dönemlerde hep beraber tanık olacağız zannedildiği kadıyla sanayi istihdamı değil tarımsal bir istihdam sağlıyor. Artı enerjiye yönelik bir olaydır. Ancak Harran'a atılacak sular, beraberinde bir tarım sektöründe canlanma getirir. Tarım sektörünün canlandırılması, uyanışı, özü itibarıyla kamçılayan değil, biraz daha geriletken unsurların başında olduğunu düşünüyorum. Bugün özellikle Körfez savaşından sonra bölgedeki esnafın, tüccarın büyük bir kriz içerisine girdiği bilinen bir gerçektir. Arkasından, bölgede, adı konulmamış da olsa süren bir savaş hali var, ve olan ekonomik tıkanıklığı daha da boyutlandırıyor. Kürdistan'da şehirleri köylüleştirme konumuna geliyor. Şehirler köylüleştirilince şehirden batıya doğru bir akın var. Doğu'dan batıya olan akın beraberinde batı bölgelerinde de sıkıntı getirecek. Ama bu sıkıntı bence bir güzelliği daha getiriyor. Birçok değerli arkadaşımızın söylediği, o bin yıllık geçmiş, belki de yeni bir kaynaşma sürecini daha da hızlandırabilir. Şimdi bu boyutlardan düşündüğüm zaman, Türkiye Kürdistan'ı, diğer sömürge parçalardan farklı bir durum arz ediyor. Irak'da Kürd'ü, Bağdat'ta bulmanız mümkün değil. İran'da Kürd'ü Tahran'da bulmanız mümkün değil. Ama Türkiye'de bu pozisyon değişmiştir. Türkiye'de net göç olan 18 ilin başında İstanbul, İzmir, Kocaeli, Ankara, Bursa illerinde, Kürt nüfusunun ne de Türkiye'deki nüfusla orantılı bir hale gelmiştir. Peki yani siz bir hat çektiğiniz zaman, Türkiye'deki Kürt sorunu bitmiyor ki. Yani biraz da, belki devlet kesip atıyorsa mantığını burada aramak lazım. Bu anlamıyla bir diğer demokratik mücadele, politik mücadeledeki kastım Güney Kürdistan'ın nefes borusudur Türkiye. İster kabul edelim ister etmeyelim. Bugün Habur kapısının kapatılması Irak Kürdistanı'nda dört veya beş milyon insanın peşinen infazı demektir. Bu anlamıyla da siz burada olayları boyutlandırdığınız zaman; siz dört parçadaki Kürtlerin birliğine savunduğunuz zaman doğal olarak da Türkiye'yi karşınıza almış olacaksınız. Türkiye'yi karşınıza almanız demek, Habur sınır kapısının kapatılması demektir. Bence bu noktada Kürtlerin akılcı, mantıksal politikalar üretmesi, daha geniş zeminlere yayan bir rota izlemeleri gerektiği inancını taşıyorum. Toparlarsam; bugün Kürdistan'da ekonomi tıkanmıştır. Bugün Kürdistan'da korkuya dayalı bir bunalım süreci yaşanıyor. Kürdistan'da faili meçhul mu dersiniz, faili

devlet mi dersiniz, faili kontra mı dersiniz veya faili ne dersiniz deyin bir cinayetler zinciri yaşanmaktadır. Bugün Kürdistan'da insan hakları, temel insan haklarından bahsetmek mümkün değildir. Bugün devlet, Kürtlerin hak ve özgürlük mücadelesini, bence bütün cephelerini bir yere sürüklüyor, dağa sürüklemeye çabası içindedir. Bu noktada da duyarlı ve hassas olmamız gerekir. Çeşitli kesimlerin barış çağrıları bence yürekte desteklenmeli, ama barış çağrılarının da mantığını bu arkadaşlar çizmek zorundadır. Barıştan ne anladıklarının da ayrıca kalın çizgilerle altını çizmemiz, kamuoyuna bu konuda inandırıcı olmamız gerektiği inancını taşıyorum. Teşekkür ederim.

KONFERANS İZLEYİCİLERİ

NELER SÖYLEDİLER:

Abdurahim Madak (31 yaşında, işçi): Üç günden beri Kürt sorunu ile ilgili bu konferansa katıldım. Türkiye, Kürdistan ve Avrupa'dan da konferansa misafirler katılmıştı. Benim görüşüme göre genel hatları ile Kürt sorunu ciddi bir şekilde anlatıldı ve tartışıldı. Benim düşünceme göre bu tür konferansların sık sık yapılmasında büyük bir fayda var... Sendikacı, parlamenter konuklarımız ve diğer konuklar kendi konuları ile ilgili Kürt sorununu geniş boyutları ile dile getir-

diler ve tartıştılar. Değişik insanların değişik perspektifleri ortaya koymaları çok güzeldi.

Fethi Yüzücü (35 yaşında, işçi): Konferansta geniş bir şekilde Kürt sorunu anlatıldı ve tartışıldı. Kendim için önemli yerler edindim.

Kürdistan'dan değişik sınıflar ve katmanları temsilen konferansa katılanların ortak görüşü ve bizlerin de yakından takip edip birleştirdiğimiz ortak görüş; TC'nin Kürdistan halkına karşı izlediği imha politikasıdır. Devletin bu hedefinin boşa çıkartılması önümüzde duran en önemli görevdir. İlk başta halkımızın örgütlü güçleri olmak üzere, ülkede ve yurtdışında her yurtsever Kürd'ün görevini yerine getirmesi lazım. Türk devletinin Başbakanı T. Çiller, Almanya ziyaretinde de Kürt sorununu "beş bin teröristin sorunu" olarak yorumladı ve bunu da bahara kadar bitireceklerini söyledi. Bunun adı açıktır, herkesin görevini yerine getireceğine inanıyorum.

Kıymet Coşkun (24 yaşında, Üniversite öğrencisi): Bana göre oldukça önemli ve verimli bir konferanstı.

Tabi, toplantıya konuşmacı olarak katılan, gerek konuşmacı, gerek izleyici olan arkadaşların değişik görüşleri vardı.

Kürt sorununa yaklaşımda yeni bakış açıları ve yeni ipuçları vardı. Şu ana kadar basına yansımayan ve benim izlediğim alanlarda göremediğim yeni izlenimler vardı. Ama çok önemliydi. Yani benim için değişik çevrelerden, değişik gruplardan, değişik kategorilerden gelen Kürt aydınlarının, Kürt çevrelerinin bu toplantıya katılmaları, tartışmaları gerçekten olumlu, gerçekten güzel bir olaydı. Bunu yaşamak da ayrıca güzel bir duyguydu. Bunun dışında benim söylemek istediğim, özellikle kadın sorunu açısından bir eksiklik olarak gördüğüm, toplantıya konuşmacı ve davetli olarak katılan arkadaşların çoğunun erkek olmasıydı. Yani Kürdistan'dan buraya gelip Kürt kadınına özgü sorunları, Kürt kadınının ulusal soruna bakış açısını, Kürt kadınının kendi özgül sorunlarını yansıtamayacak bir kadının, Kürdistan'da olmadığını düşünüyorum. Bu, bana göre çok büyük bir eksiklikti. Buraya Kürdistan'dan bir kadın ya da birkaç kadın da davet edilmeliydi. Bunlar gelip, burada kendi görüşlerini açıklamalıydı. Çünkü bana göre ulusal sorunda önemli kategorilerden, yani nüfusunun yarısı, belki yarısından fazla temsil eden kadınların, aynı zamanda ülkemizdeki baskılardan en büyük payı alan kadınların burada temsil edilmemeleri büyük bir eksiklikti. Bunu söylemek istiyorum. Onun dışında üçüncü şeye gelince: Yurtdışındaki Kürtlerin işleri ne olmalı? Bana göre yurtdışında bugün -gerek büro-

HAŞİM HAŞİMİ:

"Seçimler yasaklanırsa tepkimiz sert olur"

"Kürdistan'daki belediyeler, Türk hükümetinin kanunları doğrultusunda çalışmaktadır. Çalışmaları 1930 yılından kalma Belediyeler Kanunu'nun 1580 ve 3003 maddelerine göre düzenlenmiştir. Durum böyle olunca Kürdistan'daki belediyeler halka önemli bir hizmet yapamamaktadır. Örnek: Belediye Başkanı şehri terk etmek istediğinde şehirden yetkili kaymakamdan veya validen izin almak zorundadır. Oysaki yerel yönetimler halk tarafından seçilmişlerdir.

"Belediye hizmetlerine genelde, ya hazine veya bayındırlık tarafından maddi destek sağlanır. Biz Cizre Belediyesi olarak bu yardımlardan mahrum durumdayız. 4-5 yıldan buyana Cizre'ye devlet yardım yapılmamıştır. Sebeplerinin birincisi belediyenin tüm çalışanları ile birlikte toplumsal tavır alışdır. Şırnak topa tutulduğunda, insanlarımız şehri terk etmek zorunda kaldıklarında belediyemiz onları yalnız bırakmadı. Yakılan köyler ve göçe zorlanan köylülere elimizden geldiğince yardım etmeye çalışıyoruz. İkincisi ise Güneyli soydaşlarımız bize sığınmak zorunda kaldıklarında belediyemizin her türlü yardımcı hizmetlerine yapması idi. Belediyemizin o zaman açmış olduğu kampanya sonucu Kürt kardeşlerimize toplam 157 kamyon gıda maddesi gönderildi.

"Kürdistan'daki belediyelerin ortak çalışmaları, ortak tavır takınmaları tek kuvvet olmaları konusunda belediyelere bir teklifte bulundum. Bu teklifim üzerine Ankara'da bir toplantı yaptık. Toplam 45 belediye başkanı toplantıya katılmıştı. İki günlük bir toplantının sonunda Bingöl, Tatvan, Siirt, Lice ve Cizre Belediye Başkanlarından oluşan bir komite oluşturduk. Bir ay sonra tekrar toplandığımız halde maalesef bir birlik sağlayamadık ve bu yondeki çalışmalarımız da iyi gitmiyor. Belediyeler konusunda yukarıdaki görüşleri belirten Haşim Haşimi, gazetemizin bazı sorularını da yanıtladı.

Medya: Cizre Belediyesinin kültürel çalışmaları konusunda bilgi verebilir misiniz?

Haşimi: Şehrimizde Mem ü Zin heykeli yaptırmak için Ankara'da bir heykeltraşa siparişte bulundum. Önümüzdeki ay bize yetişmesi gerekiyor. Bu heykeli Cizre'nin bir meydanında dikmeyi düşünüyoruz. Bunun dışında kültür etkinliklerinin yapılması için Kültür Bakanı Sağlık'a müracaata bulduk, fakat Cizre'de bir kültür binasının yapılmasına olumlu bakılmadı.

Medya: TC devletinin Mart 1994'te yapılması gereken yerel seçimleri Kürdistan'da yasaklaması konusunda ne diyorsunuz?

Haşimi: Devletin bu tavrını yetkili ağızlardan ve Türk gazetecilerinden duydum. Böyle bir maceraya girilirse her şeyden önce devletin kendi anayasasını değiştirmesi gerekiyor, yoksa mümkün değildir. Devlet baharda yurtsever belediye başkanlarını devre dışı bırakmak istemektedir. Bunun için de Newroz'dan bir hafta önce sıkıyönetim ilan etme planları var. Bu da direkmen yerel idarelerin askeriyenin eline geçmesi demektir. Böyle bir şeyin sert tepkimizle karşılaşacağımızı belirtmek isterim.

Medya: Başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerinin Türkiye'ye silah satışına devam etmesi ve bu silahların Kürt halkına karşı amansızca kullanılması karşısında sizce neler yapılabilir?

Haşimi: 1991 ve 1992'de bu silahlar açıkça kullanıldı. Belli dönemlerde Almanya'dan, İsveç'ten milletvekilleri bizi telefonlarla arayarak durum ile ilgili bilgi ediniyorlardı. Maalesef Almanya dahil bir yıldan beri Avrupa'lı devletlerin ilgi ve alakaları ülkemizdeki durum karşısında azalmıştır. Biz Kürdistan'daki bazı belediyeler olarak endişelerimizi defalarca dile getirmemize rağmen olumlu bir netice alamadık. Mesajım şudur: Bu tür hadiselerde bizzat kendilerinin gelecek durumları yerinde görmeleri, incelemelerini istiyorum. Bazıları duygusal davranışlarımızı, gerçekleri söylemediğimizi iddia ediyorlar. Bu yüzden Avrupa'dan gözlemlerinin ülkemize sık sık gelecek durumu değerlendirmesi şarttır.

Medya: Almanya'nın Freiburg şehir belediyesinin Cizre'de bir hastane yapımı için yapmış olduğu katkı ve Almanya'dan Kürdistan'daki belediyelere yardım konusunda ne düşünüyorsunuz?

Haşimi: Herkesin bildiği gibi ülkemizde savaş var. Kadın, çocuk denmeden insanlarımız öldürülmekte. Cizre'deki mevcut hastane halka gerekli sağlık hizmeti verememektedir. Bu yüzden Freiburg Belediyesi tarafından bize bir teklif geldi. Kendileri iki sefer Cizre'ye gelecek bize bir hastane yapımında yardımcı olacaklarını söylediler. Biz bu önerilerine çok sevindik. Bize banka havalesi ile 36.800 DM gönderdiler. Biz de belediye bütçemizden bir miktar para katarak güzel bir hastane yaptık, fakat hastane şu an boş durumda, ne bir alet ne de ilaç bulunmamaktadır. Böylece hiç sağlık hizmeti veremiyoruz, yardıma ihtiyacımız var. Bu durumu ve genel olarak ülkemizdeki durumu Freiburg Belediye Başkanı ve diğer yetkililerle yapacağım görüşmelerde dile getireceğim.

ratik anlamda olsun, gerek demokratik kamuoyu açısından-, Kürtlere olumlu bir bakış açısı var. Büyük olanaklar şu anda mevcut. Ama Avrupa'da yetişen Kürtlerin bu konuda önemli yetersizliklerinin olduğunu düşünüyorum. Hem bürokratik anlamda, hem dünya kamuoyunu harekete geçirme anlamında önemli bir eksiklikleri var. Onun dışında ulusal kurumlaşmalara gitmek, yani Kürt halkının Avrupa'da kendi kurumlaşmalarını yaratması, burada özellikle belli bir kesime, gençlik kesimine, ülkeye gelecekte potansiyel teşkil edebilecek, geleceği sağlayabilecek, geleceği geliştirebilecek kadrolara önem verilmesi, bu kadroların yetiştirilmesi ve bu konuda çeşitli, uzun ve kısa vadeli projelerin geliştirilmesi, bu projeleri adım adım hayata geçirir.

Ali Rıza (47 yaşında, işçi): Konferanstan beklentilerim düşündüğüm şekilde oldu. Önümüzdeki dönemde Kürtlerin ulusal birliklerini oluşturmaları, ulusal kurumları oluşturmaları, bizzat devletin saldırgan politikasına karşı en azından tek bir cepeden direnmeleri gerektiği kanısındayım.

Meral Sarıç (32 yaşında, sosyal danışman): Toplantının konuları hoşuma gitti. Yanlış eleştirdiğim bir nokta var ki, bu da kadınların çok az olması. Bildiğim kadarı ile buraya çağrılan kişiler seçilerek çağırılmıştır. Gönül isterdi ki kadınlara daha fazla verilsin ve konuların bir bölümü kadınlara ayrılabilirdi.

Hüseyin Düzen (Tercüman): Konferans ilginçti, fakat epey eksiklikleri vardı. Görüşüme göre daha güzel organize yapılabilirdi. Genel olarak çok önemli şeyler söylendi. Tanınmış çok sayıda Kürt şahsiyetin biraraya gelmesi, önemli sohbetlerin Kürt ulusal sorunu üzerine yapılması çok olumluydu. Ülkede yaşamları tehlikede olan misafirlerin buraya gelmeleri, onların görüşlerini alma imkanını bulmamız büyük bir fırsattı. Ülkemizdeki genel durumu yakından takip ettiğimiz halde bu insanlarla yakından görüş alışverişinde bulunmamız büyük fırsattı. Ülkemizdeki genel durumu yakından takip ettiğimiz halde bu insanlarla yakından görüş alışverişinde bulunmamız bizi ülkemizdeki durum ile ilgili daha da aydınlattı. Konferansa katılanlar içinde uzman kişilerin oluşu, örneğin Sezgin'in hukuki bilgileri vs. bana yeni şeyler öğretti.

SHP KURULTAYINI ÖZEL SAVAŞ HÜKÜMETİ KAZANDI...

R. AZIZOĞLU

Özel savaşın çıkarları, küçük kafaların ve küçük çıkarıcıların hesaplarıyla çakışınca, SHP Kurultayı savaş hükümetinin adayı Parayalçın'ın zaferiyle sonuçlandı.

Karayalçın Özel Savaş Hükümetinin Adayıdır.

Paramurat, ÖSH'nin adaydır. Çünkü, kurultaydan aylar önce MGK'ya karşı olmadığını, bu kurumun "bölünmez devlet" anlayışının teminatı olduğunu, kazanınca koalisyonu sürdüreceğini açıklamıştı. Ayrıca ülkenin en önemli sorunu olan Kürt Sorunu karşısında, "halkı ve teröristleri" birbirinden ayırmak, "teröristlere" karşı önlemler almak gerektiğini söyleyerek, S. Demirel'in görüşlerini yineliyordu. Yani, Kürt sorununa askeri çözüm; devletin militarist kanadıyla tam bir ittifak.

Bu görüşlere sahip Parayalçın'ı, devletin militarist kanadı ve bu kanadın müteahhidi/şirketleri, açıkça destekleyip çalışmalarını finanse ettiler. "Özel Savaş" hükümetinden küçük çıkarları gereği kopamayan bazı bakan, milletvekili ve partili delegelerin desteği ve diğer birçok neden, Parayalçın'ın kazanması sonucunu yarattı.

Murat Karayalçın'ın kurultay sürecinde deklare ettiği görüşleri ve ona seçimi kazandıran destekler, Karayalçın'ın "Özel Savaş" hükümetinin adayı olduğu iddiasını ispatlar nitelikte olsa bile, asıl neden, bu minval üzere sürdürülmek istenen DYP-SHP koalisyon hükümetinin niteliğini doğru tahlil etmede yatar.

DYP-SHP Koalisyonu Kürt Ulusal Mücadelesine Karşı İktidar Bloğunun Kutsal İttifakıdır.

DYP-SHP koalisyonu, parlamenter rejimlerin klasik biçimsel muhalefet ögesini demagogik düzeyiyle de yok etmiştir. SHP'nin hükümet ortaklığı, biçimsel muhalefeti bitirmiştir. Muhalefetsiz bir hükümetle yürüyen iktidar bloku icraatlarında pervasızlaşmış, anti-demokratik uygulamalarda sınır tanımaz olmuştur. Ana muhalefet partisi ANAP, "değişimci"leri tasfiye etmiş halde statükocu YILMAZ önderliğinde, hükümetin "küçük çaplı" katliamlarını bile yeterince yumuşak bulmaktadır. "Muhalefetin" küçük partileri RP, DBP, MHP "Özel Savaş"ın gayrresmi, fiili olarak ideolojik moral destekleyicileridir.

Hükümetin DYP-SHP kanatları, TC devletinin 1945 yılında çatlayan iktidar blokunun o tarihten bu yana birbirleriyle çekişen siyasal önderlikleridir. Bu iki kanat, 1945'ten bu yana, politikacılar bazında da olsa, kronikleşen anlaşmazlık ve çekişmeleriyle 1991 yılına kadar ülkenin en "hayati sorunları" karşısında "en nazik dönemlerde" bile biraraya gelmedi. 12 Eylül 1980 öncesinde iki kanat da, dönemi "vahim" ve "iç savaş" olarak tanımlamalarına karşın, biraraya gelmediler. Biraraya gelmeyişlerinin, darbecilere bilinçli bir davetiye olduğu gerçektir, ama devletin burjuva anlamıyla reorganizasyonunun (mülk sahibi sınıfların mülksüzler üzerindeki yönetim erklerinin güçlendirilip kolaylaştırılması), iki anlayışın biraraya gelişine daha sağlıklı gerçekleştirilebileceği tespit, bu iki kanadın ortak görüşüdür.

1991 Ekim'indeki seçimlerin ortaya çıkardığı siyasi tablo öncesinde, ülkenin ve devletin ekonomik-sosyal-siyasal kompozisyonu, onların mantığıyla "çok vahim", "iç savaş" olarak tanımlanmaktan uzak iken, bu kavgalı kanatları neden biraraya getirdi? Acilen neyi çözmek için biraraya geldiler? Bu sorular karşısında en çok DYP 'li ve SHP'li üyeler şaşırılmaktadırlar. "Biz hala neden ortaklığı sürdürüyoruz" sorusu, özellikle SHP'lilerin %90'ının kafasında bir muammadır. Oysa bu soruların yanıtı, bir Kürt için çok açık ve basittir.

İki kanadı biraraya getiren temel neden, Kürt ulusal sorunudur, ve acilen KUKM'ni bastırma için biraraya geldiler.

İki yıldır Kürt ulusal mücadelesini bastırma için bütün güçleri, iki yüzlülükleriyle kirlili bir savaşı dayatmaktadırlar. Bütün sözlerinin, vaatlerinin tersini yaparak her geçen gün ahlaki çöküntü bataklığına da girerek bu sorunu "çözebilmiş" değiller ve çözemezler de.

SHP-DYP koalisyonu, 1920 yılından beri kurulmuş en güçlü TC devleti hükümetidir denilebilir. Bu hükümetin gücü, seçimlerde aldığı seçmen oranının aritmetik toplamından değil; yukarıda da değinildiği gibi, yıllardır birbiriyle çekişen iktidar blokunun iki siyasi önderliğinin biraraya gelişine, halkın genelinde başlangıçta mevcut moral destekten ve yine başlangıçta mevcut hükümet protokolünün "demokratik" argümanlarından ve SHP'nin uluslararası sosyal demokrasi içeriğindeki yanlıtıcı imajından kaynaklanmaktadır.

dr. Ayrıca "ulusal mutabakat" adı altında KUKM'nin yarattığı korku ve tedirginlikle, parlamenter rejimlerdeki klasik muhalefet biçimliliğinin bile ortadan kalkmış olması, koalisyon hükümetinin gücünü, seçimlerde aldığı oy oranının aritmetik toplamından daha yükseklerle çıkarmıştır.

Bu güç ve taze kanla, 1992 Newroz'unda çok açık katliamlar gerçekleştirilebilmiş, il ve ilçe merkezlerinde bile sivil halka saldırılabilmiş, çok açık yargısız infazlar gerçekleştirilmiş, kontrgerilla kurumu aleni şekilde Kürt halkına karşı harekete geçirilmiş, legal-sivil kurumlara pervasızca yönelinebilmiştir. SP, HEP gibi partiler, Anayasa Mahkemesi eliyle kapatılabilmemiş, basının büyük bölümü susturulamamış, dahası basın büyük bir sorumsuzlukla "özel savaş"ın basını derecesine düşürülebilmiştir.

Bütün bunlar, DYP-SHP koalisyonunun, gerçek adıyla "özel savaş" hükümetinin başarısıdır. Ancak, bütün bunlara karşı Kürt ulusal mücadelesinin, silahlı veya silahsız formlarıyla geriletilmediği, üstelik Kürt ulusal sorununun büyüttüğü diğer önemli sorunların (işsizlik, enflasyon, eğitim, sağlık vs.) çözümünde herhangi bir ilerleme sağlanamadığı, aksine bu sorunların daha da büyüdüğü; sanayi kesiminin arzuladığı çözümlerin de üretilmediği, bu iki yıllık süreçte ortaya çıktı. Bu çözümsüzlüğün, "özel savaş" hükümetinin yapısalından kaynaklanması, onun yaldızlı boyasını dökmeye başlamış, başlangıçtaki moral destek düşmüştür, DYP ve sonrasındaki SHP kurultaylarındaki "particilik taklididir" etkin maddesi aynı olan etkisiz ilacın yeni bir ambalajla piyasaya yeniden sürülmesi, ÖSH'nin ömrünün uzatılmasıdır. Bu kurultaylar sonrasında ortaya çıkan siyasi garabetlikler, devletin bütün mekanizmalarının kısa vadede "özel savaş"a ayarlandığının çok somut göstergeleridir.

SHP kurultayı, ÖSH'nin daha çok yıpranan, erken yıpranma istidadı olan kanadına taze kan sağlamak, yıpranmışlığını gidermek için yapıldı. İnönü, ÖSH'nin gittikçe işlevsizleşen şahsiyeti konumuna gelmişti, değiştirilmesi gerekiyordu. SHP'nin HEP' le seçimi ittifakı, "özel savaş"ın ihtiyaçları doğrultusunda yapılmıştır. Devletin en has partisi, devlet çıkarımı parti çıkarımının üstünde tutmuş, Demirel'i "özel savaş"ın çıkarları doğrultusunda Çankaya'ya taşıdı. Şimdi de aynı çıkar gözetilerek, İnönü, parti genel

başkanlığından ayrılıyor, kurultayda "özel savaş"a hizmet edecek genel başkan adayını destekliyordu. "Özel savaş"a yeterince hizmet edemeyecek genel başkan adayının kazanamayacağı garanti edilmemiş olsaydı, İnönü, parti genel başkanlığından ayrılmayacaktı.

Karayalçın, Özel Savaş Hükümetini Ne Kadar, Ne Zamana Kadar Sürdürebilecektir?

En fazla İnönü kadar ve en çok yerel seçimlerden birkaç ay sonrasına kadar sürdürebilecektir. Şimdilik görünen budur. Gerek kurultayda ve gerekse öncesinde, açıklanan takvim budur. "Özel savaş"ın adayı, kurultayda çok açık ve farklı bir galibiyet alamamıştır. Parayalçın'a oy kullanan delegelerin bile, Kürt sorununun "yumuşak" çözümünden yana olduğunu söyleyen adayların, bu konudaki sözlerini hararetle alkışladıkları biliniyor.

Parayalçın'ın karşısındaki adayların Kürt sorununa ilişkin nisbeten kabul edilebilir görüşleri, aslında Türk halkının sessiz çoğunluğunun kabulü olan görüşlerdir. Birçok farklı sebeple birlikte, Parayalçın, SHP'yi çok uzun süre "özel savaş"ın hizmetinde tutamaz.

ÖSH'nin savaş politikası, bir bütün olarak Türkiye ekonomik güçlerinin çıkarından uzaktır. Kürt ulusal muhalefetine ve gittikçe bütün Kürt halkına yapılan açık baskılar Türkiye ekonomik güçlerinin çıkarlarını kısmayı gerektirmektedir.

KUKM'ni silahlı bastırma, Kürt ulusal sorununun şiddetle dayalı askersel çözümü projesi, bu projeyi inatla uygulama çabaları. Türkiye burjuvazisinin sermaye birikimini yavaşlatan bir olaydır. Kürt sorununun, sermaye birikiminin önünde bir engel olarak kendini dayatması; uzun vadede sınıfla, sınıfın siyasal temsilcileri arasındaki çatışmayı keskinleştirecek (tir). Ve materyalist tarih teorisinin de işaret ettiği gibi, böylesi çatışmalarda sınıf, kendi siyasal temsilcilerinin kulağını çeker. "Özel savaş" takımının şeref tribününde oturan Asbaşkanı Demirel, "Özel savaş" takımının tavşan kızı madam Tansu, projesi amigosu Parayalçın, işte o zaman sahiplerinin sesine sağır kalamayacaklardır. Aksi durumda, Kürt ve Türk halkı bu zatların kulaklarına ömürlerince çıkaramayacakları...

TC ve GANİMETÇİ DEVLET GELENEĞİ

Metin SERHAT

Günümüzde TC, Osmanlı devlet geleneğini kaba bir biçimde hâlâ sürdürmektedir. Neydi Osmanlı devlet geleneği? Osmanlı devletinin en temel karakteristiği, işgal ve ganimetti. İşgal edilen topraklar pervasızca yağmalanıyor ve elde edilen ganimetler -yani bölge halklarının dışı-turnağı ile ürettiği ürünler-, kendilerinin yeniden üretilmelerinin aracı oluyordu. Başka bir deyişle, savaş ganimetine dayalı bir yaşam tarzı, Osmanlı devletinin temel karakteristiği idi. Osmanlı, emkede yoktu, biçmede yoktu; ancak yemede ortaktı. İşte TC egemenlerinin öğündükleri şey budur. Dünya halkları, yarattıkları sanatsal, kültürel, bilimsel değerlerle, yani dünya uluslar ailesine yaptıkları olumlu katkılarla övünürken, TC egemenleri, hala işgalcileriyle öğünmektedirler.

Onun içindir ki, yedi düvele kılıç sallama teraneleri ile, bilinçsiz yığınlar nezdinde ırkçılık duyguları körüklenmekte, Türk ırkının üstünlüğü, "bir Türk dünya ya bedeldir" gibi gülünç özdeyişlerle ifade edilmeye çalışılmaktadır. Çağdaş değerler bakımından geri toplumlarda, ne yazık ki bu gibi söylemler kabul görmekte, kitleler kendi geriliklerini bastırma duygusuyla tatmin olmaktadır. Böylelikle, kendilerini yücelmiş hissine kaplanan kitleler, yönetenlere daha çok bağlanma ve onlara itaat etme eğilimi gösteriyorlar.

Günümüzde TC, yine yayılma eğilimi gösteriyor ve niyetini "Adriyatik'ten Çin'e uzanan Türk dünyası" gibi sözlerle ifade ediyor. Ancak bu, günümüzde kolay değil. Ekonomik, siyasal ve kültürel açıdan geri kalmış Türkiye'nin, sanayileşmede çok önemli mesafeler katetmiş Batı emperyalizmine ve Sovyetler'in çözülmesi ile ortaya çıkan yeni kapitalist Rusya'ya ve diğer birçok ülkeye karşı pazar elde etme savaşında hiç şansı yok gibi. TC, olsa olsa bazı kırımlarla yetinmek zorundadır.

Osmanlı yıkıntılarını üzerinde yükselen TC'nin, yine Osmanlı'nın bir uzantısı olan yönetici kadrolarının ve yeni palazlanan burjuva sınıfının, egemenliklerini sürdürmek için, ellerinde kalan son toprak parçası üzerinde yaşayan halkları pervasızca sömürmek ve onun için de baskı altında tutmaktan başka çaresi yoktu. Başka bir deyişle yağma ve ganimet için seferler düzenleyen Osmanlı egemenlerinin geleneğini, TC egemenleri, Anadolu halkları ve özellikle Kürt halkı üzerine seferler düzenleyerek sürdürdüler, sürdürüyorlar. Her muhalif hareketi kanla bastırarak kendi sömürü çarkını döndürmeye çalışmakta ve bunu yaparken de, bir taraftan sömürdükleri ve baskı

altına aldıkları halkı aşağılarken, diğer taraftan kendilerine destek sağlamak için -çünkü aslında kendileri bir avuçturlar ve eğer ezilen ve sömürülen katmanları bilinçli bir tavır alırlarsa, alaşağı edilmemeleri için hiçbir neden yoktur-, ırkçılık ideolojisi ile kitleleri -en azından belli bir kısmını- kendi tarafına çekmeye çalışmaktadırlar.

Talancı ve ganimetçi anlayışı öyle boyutlara vardırırdı ki, artık bazı şeyleri gizleme gereğini bile duymayıp, alenen, yaptıklarını savunmaya çalışmaktadırlar. Yığınla örnek sıralamak için günlük gazeteleri takip etmek yeterli. Örneğin K. Kürdistan Genel Valiliği yapmış H. Kozakçıoğlu, Saddam zulmünden (kimyasal silahlardan) kaçıp kendi kardeşlerine sığınan, suni sınırları geçip ülkelerinin diğer bir parçasına gelmek zorunda kalan Kürtlerin bebelerinin mamalarına el koyabilmekte ve bu davranışını savunmaya ve haklı göstermeye çalışmaktadır. Birleşmiş Milletler'in, soykırımdan kaçan Kürtlere gönderdiği paraları, Vali, şahsi tasarrufu altına almakta tereddüt etmemiştir. Ortaya çıkan miktar 2 milyar TL. Ancak günün reel değeri ile 6 milyar civarında bir paraya -ki, bu ortaya çıkan miktardır gerisi meçhul-, el koyan Vali, Kürt çocuklarını hastalıktan ve açlıktan ölmeye terketmiştir. Suçlu değilmiş gibi, insanlık suçu işlemiş gibi muzaffer bir komutan edasıyla ortada dolaşmakta, yüceltilmekte ve itibar görmektedir. TC devletinin Cumhurbaşkanı da, bu memurunu savunup üstüne toz kondurmamakla, suçuna ortak olmaktadır.

Örtülü ödenek adı altında "ulufe" dağıtılarak bir taraftan devletin üst düzey kadroları ödüllendirilmekte, diğer taraftan muhalif güçler ve onun öncülere, bu parayla tutulan kirallık katiller tarafından sokak infazlarıyla imha edilmektedir. Öyle ki, vergiler vb. metodlarla el konulan halkın parası ile katiller beslenip halka saldırtılmaktadır.

Kürt halkı, yine benzer yöntemlerle el konulan maddi değerleri ile alınan silahlarla yokedilmeye çalışılmaktadır. Özel savaş için gerekli olan malzeme, silah ve teçhizat, halkın el konulmuş paralarıyla sağlanmaktadır.

İşte böylesine açık bir talan ve zulüm yaşanırken geniş halk yığınları buna dur demek için örgütlü hale gelmek zorundadır. Ancak örgütlü bir güç, kendi kaderini belirleme konusunda söz ve karar sahibi olabilir. Türk emekçileri ve ezilen halk kitleleri, susarak bu vahşetini ve talanın ortağı olma konumuna düşmemelidirler. Kürt halkı daha sıkı kenetlenmeli, örgütlülüğün önemini bilince çıkarmalıdır. Bilinç düzeyini mücadele içinde yükseltirken, mücadeleyi daha üst boyutlara sıçratmak için yeni taktikler geliştirmelidir. Mücadelenin başarıya ulaşmasının yolu bundan geçer.

Kürt Basınına Tutuklamalar

Özgür Gündem sorumlu yazarları müdürü Gülay ÇELİK hakkında İstanbul DGM tarafından, 21 Ekim'de giyabi tutuklama kararı verildi. Aynı işlem üç gün önce de eski yazarları müdürü Bülent Balta için yapılmıştı.

19 Ekim'de Kürt basınına yönelik tutuklamalara Zana Sezen de eklendi. Azadi gazetesi yazarları müdürü Zana Sezen gazetesinin 75. sayısından dolayı ifade vermek üzere gittiği İstanbul 3 No'lu DGM tarafından tutuklandı.

Newroz dergisi daha önce yayınlanmış olan bir özel sayısında "bölücülük propagandası" yapıldığı gerekçesiyle, İstanbul 1 No'lu DGM tarafından 1 ay süreyle kapatıldı. Gazetemiz eski yazarları müdürü Mahmut Metin üç aylık tutukluluktan sonra 19 Ekim'de serbest bırakıldı. Metin hakkında, tutuklandığı davanın ilk duruşmasında yaptığı savunmadan dolayı, İstanbul DGM tarafından TMY'nin 8/1. maddesine muhalefet edildiği gerekçesiyle ('bölücülük' suçlamasıyla) dava açıldı.

Newroz dergisi yazarları müdürü Adil Kurt ise, 1 Ekim'de serbest bırakılmıştı.

Kanal 6 televizyonunda yayınlanan bir programda yaptıkları konuşmalar nedeniyle Komal Yayınları genel yayın yönetmeni Recep Maraşlı ve DEP MY üyesi Cabbar Gezici hakkında İstanbul DGM'ce giyabi tutuklama kararı verilirken; Av. Ahmet Zeki Okçuoğlunun, Demokrat dergisinde yayınlanan bir yazısından dolayı, hakkında açılan davada aldığı ceza Yargıtayca onaylandı.

PLATFORM

Serdar Dicle

Baştarafı sf. 10'da

İçinde buldukları bütün zor koşullar rağmen bir solukluk "özgürce" konuşabilme fırsatını yaşayan, dün, biz "çağdaş köle"yiz diyen insanların, tercihlerini yeniden "köleşmek"ten yana yapmalarını beklememek gerekiyor. Ne kay- bettiler de yeniden kazanmak istemleri ön plana çıksın?

Gelişmeler karşısında duygusalca değil, somut olarak ortaya çıkan tabloya göre tavır alma gereksinimi kendini bu olaylarda da hissettiriyor. Tek parti sistemi koşullarında yazılarak yazılmadan önümüze konan kitaplar, bize doğruyu söylemediler. Yalan söylemenin ayrıcalık ve olanaklarından faydalandılar, kitaplarını okuduğumuz yazarlar, bilim adamları. Hiç kuşkunuz olmasın ki, onların çok büyük bir çoğunluğu şimdi anti-komünist cephenin en ön safındadırlar. Ve şimdi de sosyalizm karşıtı kitaplar yazmanın ayrıcalıklarından faydalanıyorlar. Biz yine de gerçeğe en yakın olanı, eski ve yeni çalışmaların karşılaştırılmasından yakalayabileceğiz.

SB, Çin ve Amavutluk modeli sosyalizm, kitlelere vaat ettiği iş, emeklilik, sağlık, ve bedava eğitim sorunlarının hiçbirini layıkıyla çözmemiştir. Sovyetler, ulusal sorunun çözümünü herkesi asimile ederek Rusça konuşan tek bir Sovyet ulusu yaratmak biçiminde algılamıştır. Yeri ve zamanı olmadığı için Beyaz Rusya ve Ukrayna'da ki -ilkokuldan üniversitelere kadar- tüm eğitim kurumlarının Rusça tedrisat yaptığını belirtmek yetinelim. Kendi anadillerini konuşabilen ad sayıdaki insan, aşağılanmıştır. Köylü gözüyle bakılmıştır kendilerine. Sözkonusu iki cumhuriyetin hala kendi anadillerini yeterince kullanamadıklarını, okullar için kitap yazabilecek kadrolarının bulunmadığını da ekleyelim. Elbette diğer cumhuriyetlerdeki sorunlar da buna benzer. Geçiyoruz. Başta proletaryanın kendisine karşı olmak üzere, proletarya demokrasisi adına tam bir polis devleti inşa edilmiştir.

Ad, içerik ve tanımlamalarına katılmadığımız klasik terimlerle ifade ediyoruz. Adına sosyalist denilen ülkelerdeki değişimler, denildiği gibi ne kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadelede kapitalizmin yengisi, ne de emek-sermaye ilişkisinde sermayenin zaferidir. Yenilen; değişik ülkelerdeki insan doğasına aykırı modellerdir. İnsanlığın sınıfsız, sömürsüz ve özgür bir dünya için mücadele ve arayışı sürecidir. İnsan onuruna aykırı vahşi rekabet mutlaka aşılacaktır. Ancak bu çerçevelere sığamayacak kadar zengin teorik ve pratik bir süreçten geçecektir.

Buruk bir beyin ve yürekle, hep kaybedenleri oynamak istemiyorsak, kendi gözlerimizle bakabilmeyi ve kendi beynimizle düşünebilmeyi öğreneceğiz. Başkalarının yanlış davranışlarından da sorumlu tutulmayacağız.

İşte o zaman eski ve yeni Yeltsin'ler, tarihte hakettikleri çöplüklere atılabileceklerdir.

Medya'nın 36.Sayısına Düzeltmeler

1-) Beşinci sayfadaki savunma metninin sondan önceki paragrafında, anlaşılmasız olan cümlenin doğrusu: " Toplumsal değişim yasalarının bilgisine sahip olanlar, böyle bir değişimin zorunluluğunu kavramanın yanında, kendisini dayatmış bulunan değişim ihtiyacına yanıt verilmediğinde; yeninin, köhnemiş yapı ve kurumları parçalayarak kendisini varedebileme yeteneğine sahip olduğunu da bilirler." olacak.

2-) Onuncu sayfadaki S. Bengin imzalı platform köşesindeki ikinci sütunun başında, Cephe'nin yapabilecekleri maddeler halinde sıralanırken bir madde düşülmüştür. 4. madde şöyle olmalıydı: " Enî dikare talûqa şerekî birakujî di nav Kurdên bakur de pir hindiktir bike". Düzeltir, okuyucu ve yazarlardan özür dileriz.

Baştarafı 1. sayfada

YEKBÛN: Lice Katliamı...

Kürdistan Birleşik Halk Partisi (YEKBÛN) Yürütme Komitesi, Lice olaylarını değerlendiren 27 Ekim 1993 tarihli bir bildiri yayınladı. Güncel önemini düşünerek bildiriye okuyucularımıza sunuyoruz: "Lice Katliamı; soykırım politikasının yeni bir halkası..."

"Kürdistan'da ulusal uyanış ve yeniden diriliş sürecini kesintiye uğratmak için en insanlık dışı yol ve yöntemleri kullanmaktan çekinmeyen TC güçleri, 22 Ekim 1993 günü başlayan saldırılarıyla Lice'yi yakıp yıktılar. Daha önce Şırnak, Çukurca, Kulp, Hani, Yüksekova ve diğer yerleşim birimlerinde büyük bir pervasızlıkla uygulanan yıldırma, sindirme politikalarına yeni bir halka eklendi. Deprem acı sonuçlarını halen geride bırakmamış olan Lice halkı, bu defa TC'nin devlet terörüne maruz kaldı.

"TC güçleri katliamlarına gerekçe olarak PKK saldırısını gösterirken; PKK, Lice'ye yönelik saldırılarının olmadığını açıkladı. Hesaplarına geldiğinde basın-yayın organlarının temsilcilerini hemen olay yerine götürülen TC güçlerinin, resmi ideolojinin savunuculuğunu yapan basın-yayın organlarının temsilcilerini bile günlerce Lice'ye bırakmamaları, Devlet Bakanı N. Cevheri'nin talimatına rağmen Deniz Baykal başkanlığındaki CHP heyetinin Lice'ye girmesine izin vermemeleri, Lice katliamına ilişkin gerçeklerin ortaya çıkmasını önlemeye yöneliktir.

"Diyarbakır Valisi'nin açıklamasına göre bile, 1975 yılında yaptırılan 398 prefabrik ev ile 242 işyerinin tamamen veya kısmen yanması; 6'sı özel, 5'i belediyeye ait 11 aracın kullanılamaz hale gelmesi, Lice katliamının boyutlarını göstermeye yetiyor. Yüzlerce ölü, kayıp ve yaralının olduğu Lice'den, Diyarbakır'daki hastanelere getirilen yaralıların durumu, ağır silahlar yanında lav ve diğer yakıcı silahların da kullanıldığını gösteriyor.

"Jandarma Bölge Komutanı Bahtiyar Aydın'ın bir 'kaza kurşunu' veya başka bir amaçla öldürülmesine kadar varan gelişmeler zinciri de, TC'nin Kürdistan'da bugüne kadar yürüttüğü politikalar konusunda ısrarlı olduğunu bir kez daha kanıtıyor. TC, son MGK ve hükümet kararlarıyla, başta Kürt halkı olmak üzere halklarımıza kan ve gözyaşından, açlık ve yoksulluktan başka birşey getirmeyen kirli savaş, hem de Kürt toplumunun bütün kesimlerini kapsayacak bir biçimde tırmandırmada ısrarlı olduğunu ortaya koyuyor.

"Bütün bu ve benzeri katliam ve uygulamaların, halkımızın gelişen haklı mücadelesini engellemeye yetmeyeceğini, tüm engellemelere rağmen ulusal uyanış ve yeniden diriliş sürecinin boyutlanacağını bir kez daha vurgulama gereğini duyan partimiz, ulusal demokratik güçlerin, yaşanan süreçte duyarlı ve titiz davranmalarının yaşamsal önemine de dikkat çekmeyi bir zorunluluk olarak görmektedir. TC'nin kirli savaşına karşı mücadeleyi, yaşamın her alanında boyutlandırma görev ve sorumluluğunun gerektirdiği önümüzde dururken, Lice'de TC'nin katliamları sürerken, 'korucu köyünü haritadan silmek' adı altında Siirt'in Baykan ilçesine bağlı Derince mezrasında çoğu kadın ve çocuk 23 kişinin; yine daha önce Çat'ta öldürülen 6 gerillanın ya da Lice katliamının 'intikamını alma' gerekçeleri ile, Erzurum'un Çat ilçesine bağlı Yavi beldesinde 39 köylünün bir kahvede öldürülmesi gibi 'misillemeler' onaylanacak tutumlar değildir; halkımızın haklı davasına zarar veriyor. Bu konuda geçmiş pratiklerden ve dünyadaki benzer gelişmelerden alınacak sayısız dersler vardır. Lice'yi yerle bir eden TC sözcülerinin veya resmi ideolojinin savunuculuğunu yapan basın yayın organlarının, Derince ve Yavi köylerindeki saldırılar için yalan ve demagojilere başvurmaları timsah gözyaşlarından başka bir anlama gelmiyor; ama ulusal demokratik güçlerin tutumu bu ve benzeri konularda açık olmalı, yanlışlık yapıldığında kabul edilmeli, sorumlular hakkında soruşturma açılmalıdır. Savaş koşulları dahil hiçbir gerekçe böyle bir anlayışın savunulmasına ve bu konularda tutum takınılmasına engel olmamalıdır.

TC'nin halkımıza yönelik yıldırma, sindirme ve imha politikalarına karşı ortak mücadelenin zaman geçirilmeden örgütlenmesi için ulusal demokratik güçler, mevcut girişim ve çabaları hızlandırarak, toplu müdahaleciliği gerçekleştirmelidirler. Bu konuda üzerine düşeni yerine getirmeye kararlı olan partimiz, Lice katliamı başta olmak üzere Kürdistan'da hergün meydana gelen katliam ve cinayetlere karşı çıkarak, üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmek için uluslararası demokratik kurum, kuruluş ve tek tek kişileri aktif tutum almaya çağırıyor.

Mûçink Amadekar: Bawer Andok

DU MEYMÜNEN SİRKE: NECEWHERİ Ü ÇETO

Madam Çiller bi ku derê de here hurdû cesên (wezîrên) Kurd Hikoyê Çeto Qedalêketo û Necmedîn Necewherî bi xwe re dibê.

Dema ku li derve ji Madam dispirsîn û jê re dibêjin "Li Kurdistanê gund tîn valakirin û zewitan-din. Hukûmeta we li dijî gelê Kurd siyaseta qirkirinê dimeşîne, Madam pê re herdu diranên xwe gîç dîke, devê xwe beş dîke û li herdu Kurdên Çehş Necmedîn Necewherî û Hikoyê Çeto Qedalêketo dinêre. Madam bi zorê dibêjêre û ewha dibêjê: "Ma kî gotiye li Tirkîyê Kurd tîn kuştin. Ev derewên mîhrakên derve ne. (Dî ve navê de Madam xwe ji bir dîke ku li derve ye). Madam herdu Kurdên Çehş nişan dide û ewha dibêjê: "Li Tirkîyê Kurd dibin wezîr. Ha ji we re (Bî destên xwe wekî ku du meymûnên sîrkê nişan bide, Necewherî û Çeto bi pêş de tam dide). Ev herdu wezîrên me bi xwe ji Kurd in."

Madama Tirk Necmedîn Necewherî û Hikoyê Çeto yê Kurd wekî meymûnên sîrkê nişanî Ewropayîyan dide. Lê xîret li pozê herdu çehşan naxê.

"Bêxîretî ji bêmanî ye"

Hikoyê Çeto	Necmedî Necewherî
Qeda lê keto	Rêxa li devê derî
Bêbextî û bêxîretî	Haşa kurê wî k...
Ji kerê de keto	

REBENO ÇI BIKIRA

Pîştî kuştina parlementerê DEP'ê Mehmet Sincar, hinek mensûbên DEP'ê yê ku rasî asteng û êrişên polis û leşkeran tîn, li wezîrê Mafên Mirovî Mehmet Kahtaman digerin û jê dixwazin ku ew ji wan re bibe alîkar. Mehmet Kahtaman li ser vê yekê ewha dibêjê: "Ez wezîrek im, ka ez dikarim çî bikim?"

Ma ciyê ku polis û leşker lê bin, wezîrek dewletê ye reben dikare çî bike îcar ku ew wezîr ji Kurdîjad be, delîl li halê rebeno!...

ISMET SERGİN ÇU IRAQÊ

Rezilê (wezîrê) karê hundir ê kevî e Tirkîyê Ismet Sergîn çu Iraqê. Li gor agahdariya ku me sistand, Sergîn bi berpirsiyarî ewleta Iraqê ro li ser pîrsên avê û "terorê" peyivîye. Ev Sergîn di ciyê xwe de nasêkine û îlla xwe dide ciyên avî. Zivistan nêz dibê û xwendevanên MUCINKÊ ji ji bo ardû (şewat) li Sergîn digerin. Ma anîha Sergîn bikeve nav avê, ewê nebe rêx?

DARÊ MIN KULAVÊ MIN

Cemêr xwe dibû nedîtîbû Şivan bû û şivantiyê dikir. Dî jiyana xwe de keys nedîtîbû ku here camiyê û hînî fatihayan bibe. Lê dîsa ji di limê û îbadeta xwe de di ser pozê xwe de bû. Limêja xwe derbas nedikir.

Rojekê yekî jê pîrsî:

-Heyran tu pîr zû fatiha dixwîni û limêja xwe diqedîni. Ma tu çewa fatiha dixwîni?

Şivan bi vî awayî bersiv da:

Ez bi fatiha matihayên bi Erebi nizanim. Hema ez berê xwe bi qiblê de dikim û ewha dibêjim:

Darê min

Kulavê min

Rihme li de û bavê min

IRO SAR E; SILÛR E

Di dawîya emrê pîrê de xwezgîniyê wê hatibûn û ew xwestibûn. Pîrêya ku bi salan li benda mîranî mabû, dotira rojê rakir sîtila xwe û çû devê cem, da ku berava xwe bike û serê xwe bişo. Ji sîhûda pîrê re ew roj pîr sar bû. Pîrê sîtila xwe danî û li berê rûnişt. Lê sermayê ji tu rihetî nedidayê. Ji seqemê diranên pîrê, li hevdu diketin. Pîrêya ku dikira ji sermayê bimira, bi vî awayî distûrî:

"Iro sar e, silûr e

Sîbê def û bîlûr e

Daweta pîrika qîlûr e."

Hemîdê Hecî Derwêş:

Daxwaziya me Kurdîstanek Azad û Serbilind e

Bi Sekreterê Partiya Demokrat a Pêşverû a Kurd li Başurêrojavyê Kurdistan, Hemîdê Hecî Derwêş re.

M.G. Bi kurtî hûn dikarin behsa tarîxa partiya xwe bikin?

H.D. Piştî ketina Edîb Çîçeklî, serokcumhûrê Sûriyê di sala 1953' an de, li Shuriyê rewşeke nuh peyda bû di sala 1954 an de ji hilbijartina parlamentoyê bi şîweyeki demokratik pêkhat. Bêguman ev parlamento wî çaxi bû bingehê mezî ji bo azadî û serbestiyên demokratik, her weha mafê mirovan ji bêtir bi hurmet bûn û şêtir hatin parastin.

Di wê demê de ev rewş ji Kurdan re jî baş hat, wan xwe dane ser hev û xwendevan û rewşenbîrên milletperwer xwestin partiyeke netewî û pêşverû avakin. Ev daxwaz di 14 ê Hezîrana 1957 an de hate cîh. Ji wê rojê heta îro partiya me di hin qonaxên zehmet re derbas bû û gelek nexweşî ji destê rejimên diktator û şovenîst dîtin.

Îro jî, piştî 36 salan partiya me, xebata xwe ji bo stendina mafê gelê Kurd ê netewî di ronahiya tecrûbeyên xwe yê zengîn di warê netewî û welatparêzî de, didomîne. **M.G.** Ji bo çareserkirina mesela Kurd li Sûriyê, program û stratejiya we çî ye, û ji bo ku hûn bighîjin armanca xwe, we çî rê û metod dane ber xwe?

H.D. Armanca partiya me ew e ku Kurdên Sûriyê bighên mafên xwe yê siyasî, civakî, kulturî û zilm û zordestiya netewî ji ser wan rabe, nemîne û ji bo pêkanina vê armançê, em dixebitin ku rejîmeke demokratîk avabe ku mafên mirovanî û yê netewî tê de bêne parastin.

Di baveriya me de, ji Kurdên Sûriyê re û li gor mercên wan, ji vê riyê çêtir nayê ber çavan.

M.G. Têkiliyên we bi hêzên welatparêzên parçeyên din ên Kurdistana

nê re çawa ne di çî warî de ne?

H.D. Têkiliyên me bi hemû partî û hêzên welatparêzên ên parçeyên din ê Kurdistana re hene û baş in, berê jî hebûn û xweş bûn. Lê weke ku em dibînin, têkili bi tenê nebes in. Dem hatiye ku partiyên Kurdistana di nav xwe de bighên tevkariyeke tevayî li hemû parçeyên welêt, Her parçeyek siyaseteke taybetî jê re bê danîn, lê bi yek dengî, bi navê Kurd li seranserê cîhanê xebat bike.

M.G. Hûn guhertinên paşîn ên Kurdistana Başur çawa dibînin. Bi raya we, bi tevayî wê tesîreke

Têkiliyên me bi hemû partî û hêzên welatparêzên ên parçeyên din ê Kurdistana re hene û baş in, berê jî hebûn û xweş bûn. Lê weke ku em dibînin, têkili bi tenê nebesin. Dem hatiye ku partiyên Kurdistana di nav xwe de bighên tevkariyeke tevayî li hemû parçeyên welêt, Her parçeyek siyaseteke taybetî jê re bê danîn, lê bi yek dengî, bi navê Kurd li seranserê cîhanê xebat bike.

çawa li ser pirsê Kurd bike?

H.D. Bêgumane ku guhertinên paşîn li Kurdistana Başur, tesîreke mezî li pirsê Kurd dike. Ji alîkî ve tevgera Kurd li parçeyên Kurdistana geş kir, ji alîkî din ve pirsê Kurd, doza wî - xiste cihê guhdan û lêpirsînê li hemû derê cîhanê.

Ji ber vê yekê divê hemû partiyên Kurd, van bidestketinên Kurdistana Başur ji pîlan û deken dijminên derve û hundur biparêzin.

M.G. Demek berê li ser daxwaza Cepha Kurdistana Başur, ji derveyî hêzên Kurdistana Sûriyê, hemû hêzên Kurdistana civinêk çêkirin. Gelo sedem çî bûn ku hêzên Kurdistana Başurojavya (Sûriyê) beşdari vê civinê nebûn?

Bi Kurtî wek ez dizanim, partiyên Kurdên Sûriyê nehatibûn xwestin. Ji bo civinê; ji ber wî ji di civinê Kurdistana de hazir ne bûn.

M.G. Van salên dawîn li dinyê gelek guhertinên mezin çêbûn. Van guhertinan çî tesîr li ser îdeoloji û politika partiya we û bi tevayî li ser pirsê Kurd kir?

H.D. Li gor dîtina min guhertinên dawîn ku li dinyê çêbûn, tesîreke mezî li îdeoloji û politika partiya me û her wisa li pirsê Kurd jî kir.

Bi deh salan me bi navê dostaniya Sovyet bandikir, me digot ku Kurd bê alîkariya Sovyet û welatên sosyalist azad nabe, her wisa me welatên rojava û Emerika dijmin dinasîn. îro vaye Sovyet û

tina min û hevalin din, di hilbijartina parlamentoya Sûriyê de, Yekîtiya partiyên Kurd bû, yekîtiya milletê me bû. Hin sedemên din jî hebûn.

M.G. Ji bo gelê Kurdê Sûriyê, xebat û karê we yê di parlamentoyê de di çî warî de ye, geştiye çî qonaxê.

H.D. Wek hûn dizanin, parlamento, yek ji riyên xebatê yê bingehî û firehe. Me jî di vê riyê de gavên başû berbi çav avêtine. Ji alîkî ve me pirsê Kurd li Sûriyê, ji hemû parlamenteran û her weha ji gelek rewşenbîr rojnamevan û partiyên Erebe re baş û zelal da xuyakirin, lewra gelek ji wan piştgirîya me di parlamentoyê de û bi tevayî piştgirîya Kurdan dikin û dê bikin jî, li gor dîtina me.

Ew bi me re li dijî zor û sîtema ku li Kurdan dibe radiwestin.

Ji alîkî din ve, me hemû cûre û rengê zordestiyê û hemû daxwazên Kurdên Sûriyê danîn ber çavên parlamentoyê û me daxwaza çareserkirina wan kir. Em bi hevîne li ser vê riyê çêtir herin û serbikevîn.

M.G. Bi rîya rojname me re hûn dixwazin tiştekî bigihînin raya giştî ya gelê Kurdistana Bakur?

H.D. Ez gelek sipasîya we dikim ku we rê da me em bîr û bameriyên xwe li ser rupelên rojname we bibêjin, ez hevîdarim ku gelê me li Kurdistana Bakur, rojekê berê rojekî bigehêjin mafên xwe yê demokratîk û netewî, û karibe li welatê xwe Kurdistana serbilind û azad bijî, û ji bo ew roj zûtir be, hevîdarim ku gelê me û tevgera me ya azadixwaz siyaseteke rast û durust bigre û berê hertiştî navê "teror û terorîst" ji xwe dûr bixîne.

Careke din gelek sipasîya we û hemû biraderên ku di vê rojname de dixebitin, dikim û hevîdarim her bi pêşve herin û serbikevin di karê xwe de, di daxwaza xwe de.

H.D. Sedemmê bingehî yê serkef-

MEDYA
GÜNEŞİ

ÇARÇIRA Basın ve Yayıncılık Ltd. Şti. adına
● Sahibi ve Yazıöleri Müdürü: Abdullah Kıran
● Genel Yayın Yönetmeni: Osman Aytar
● Diyarbakır Temsilcisi: Hamdullah Akyol
● Ortadoğu Temsilcisi: Ahmet Cemal

● Güney Kürdistan Temsilcisi: Azad Şatehî
● Avrupa Temsilcisi: Halim Can
● Muhabirler: Bavê Azad, Mahmûdê Malazgirtî (Almanya)
● Cumali Gökalt (Hollanda)
● Ferman Seyid (Danimarka)
● Seyda Alpşen (İngiltere)
● Halis Kınalı (İsviçre)
● A. Kadir Bozyıl (Norveç)
● Rojen Xerzî (Fransa)
● Şoreş Firat (Rusya)
● Baran Jıyan (Yunanistan)
● Genco Hasanani (Bulgaristan)

● Yönetim Yeri: İnebey Mah. Valide Camii Sok. No: 50, Kat: 4
Aksaray-İstanbul / Tel: 530 68 31 Faks: 631 25 15
● Diyarbakır Bürosu: Güçlü Pasajı Kat: 3 Dörtüol-Diyarbakır / Tel-faks: 221 80 74
● İzmir Bürosu: Cumhuriyet Bulvarı Konak İşhanı No: 24, Kat: 8/

806 Konak-İzmir ● Avrupa İlişki Adresleri: H. Can. Box: 15216
161 15 Bromma-Sweden; M. Malazgirtî, Amande Str. 58, 2000
HH 56 Germany

● Abone Koşulları: Yurtiçi/ 1 Yıllık: 130 000 TL; 6 Aylık: 75 000 TL; Yurtdışı/ 1 Yıllık: 75 DM, 50 \$ ● Yurtdışı Fiyatı/ İsviçre: 15 SKR, Danimarka: 15 DKR, Norveç: 15 NKR, Almanya: 5 DM, Fransa: 15 FF, İngiltere: 2 Pound, İsviçre: 4 SFr, Hollanda: 3 Florin

● Hesap No: Abdullah Kıran, Yapı ve Kredi Bankası, İstanbul Aksaray Şubesi. 0076497-7 Nolu Hesap ● Dizgi: Hasat Dizgi ● Baskı: Aydınlar Matbaası